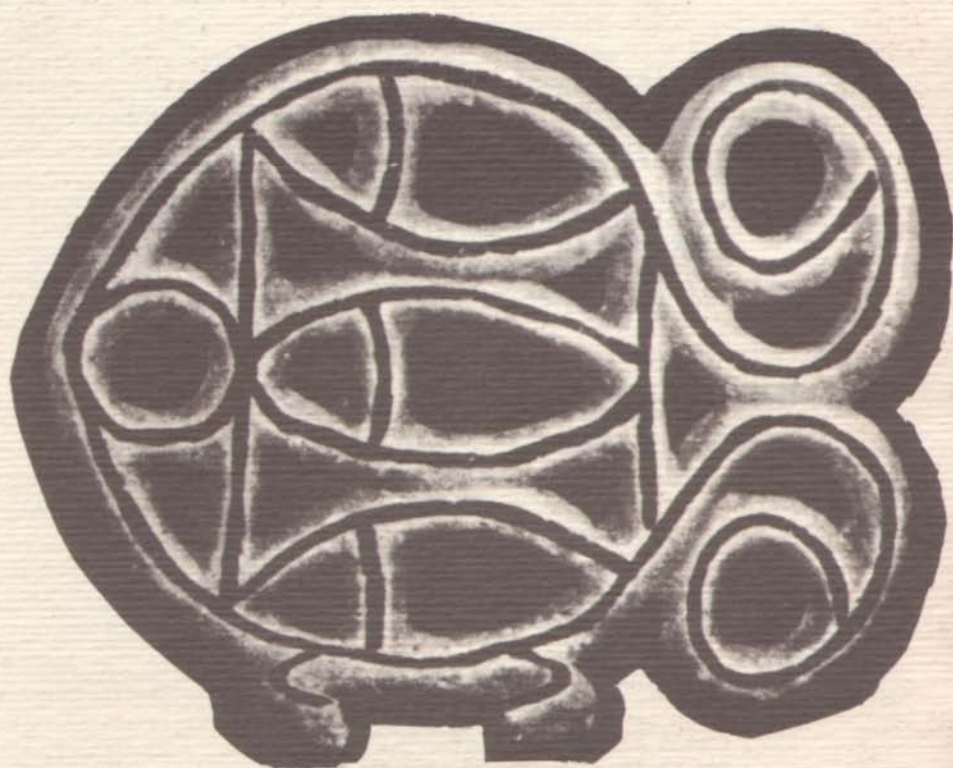

Ч.1 (89) р. XXIII

ВАН ГАРД

журнал української молоді

АВАНґАРД

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

двомісячник Видає Центральна Управа СУМ

AVANTGARDE

revue des Jeunes, bi-mensuel,
édité par le Comité Central
de l'Union de la Jeunesse
Ukrainienne en exil.

VANGUARD

Official Press Organ of the
Ukrainian Youth Association
in exile - two-monthly

Редагує Колегія

з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор — Вол. Ленки

Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу Редакції:

Адреса Редакції:

„AVANTGARDE”
8 München 2,
Dachauerstr. 9/II.
Germany
Tel. 555316

Адреса Адміністрації:

„AVANTGARDE”
72 Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV,
Belgique
Tél. 34.04.82

Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ. Літературну частину
зредаговано при співпраці Редакційного Літературного Гурта Дру-
жинників СУМ: О. Рожка, А. Гайдамаха, О. Братковський і Я. Добощ

Графічне оформлення: мистець-маляр Омелян МАЗУРИК.

З М І С Т

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

/ОК/ ОНОВЛЕНИЙ «АВАНГАРД»	1
О. Коваль. В СОРОКЛІТТЯ ОУН	2
ДО ЗАВДАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, З постанов IV Великого Збору ОУН	4
Д-р Б. Стебельський. ЛЮДИНА ДОБИ ЯКУ МАЄ ВІД- РОДИТИ СУМ. З Правильних Дружинників	10
МИТРОПОЛИТ НІКАНОР, Некролог	14
О. ВАСИЛЬ ВЕЛИЧКОВСЬКИЙ — НОВИЙ ІСПОВІДНИК ВІРИ	15

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, СПРОБИ

Микола Холодний. МОВА, СЬОГОДНІ У ЦЕРКВІ КОНІ, ЯКЩО МОЇ ЗУБИ, ЧУМАЦЬКОГО ВОЗУ, ПО- СТАНОВИ ПАРТІЙНІ, БІЛИЙ СВІТ ДО СЕР- ЦЯ, вірші	18
Микола Осадчий. ЕЛЕГІЯ ДРУГОЇ ЗИМИ, СУЛА, вірші	20
Роман Бабовал. ПРО КОНТРАСТИ, БАЛЯДА ПРО ТА- ЛАНТ ЗАРИТИЙ В ЗЕМЛЮ, ТВОРЧА ОСІНЬ, вірші	22
Осип Рожка. ВУГЛЕКОП, НА ДОРОГУ Я ХОТІВ БИ, «ПРОНАЖЕНИЙ», вірші	24
Софія Наумович. КОРОЛЕВА, повість	25
Павло Граб. ВЕЛИКОДНА НЕДІЛЯ, оповідання	35
Лариса Вітошинська. ДУМКИ ПРО «СОБОР»	38
ТРОЇЦЬНИЙ СОБОР	40

ОНОВЛЕНИЙ «АВАНГАРД»

(ОК) Вже дехто почав тратити надію на відновлення появи «Авангарду». До Центральної Управи СУМ нерідко приходили запитання про долю нашого головного пресового органу для дійсного членства. Більш як однорічна перерва в появі журналу давала підстави для дійсного занепокоєння.

Та оце даємо в руки нашого читача «Авангард» в новій формі і з новим змістом. Його рояля однак залишається та сама, що в минулому: бути трибуною сумівської думки, двигуном національної ідеї серед всієї нашої молоді в діаспорі, дзеркалом нашої многогранної діяльності й інформатором про дійсність в Україні.

Мінняючи форму й достосовуючи зміст «Авангарду» до сучасного стану і потреб нашої дорослої молоді, ми хочемо зробити наголос на новий етап в діяльності СУМ, позначений припливом свіжих кадрів, що пройшли свій виховний процес в юнацьких рядах нашої Спільки і тепер як Дружинники СУМ стають дійсними її членами. Велике число з-поміж цього молодого членства СУМ входить уже на керівні пости по всіх шаблях нашої організації. Чимало з-поміж цієї нашої молоді позначили свій суспільний шлях творчими досягненнями як у виховній, так і в культурно-мистецькій та суспільно-організаційній, міжнародній, чи фізкультурній діяльності. А скільки їх стало воєнками, чи старшинами в різних арміях? Дехто пробує своїх сил в літературі і журналістиці і то доволі успішно. Для всіх цих творчих стремлень і виявів нашої молоді генерації треба сильної трибуни і великого форуму, щоб її голос широким відгомном проходив скрізь, де живе наш народ і ставив інтегральною частиною національної совісті.

Це важливе зокрема тепер, коли з України доходять до нас чимраз тривожніші відомості про нові хвилі арештів, засудів, заслань, як з політичних, так з релігійних чи національно-культурних причин. Національно-освідомлений процес молоді в Україні штовхає ту молодь до творчого вияву в легальних, чи як не можна то і в нелегальних формах. Реєструвати ці процеси, надаючи їм властивого значення, має бути також одним з важливих завдань «Авангарду».

Вітаючи й надалі співпрацю наших дотеперішних співробітників, ми зокрема будемо раді співпраці молодих Дружинників СУМ. Для них стоять відкриті різні розділи нашого журналу, де можуть знайти місце для вияву своєї думки всі творчі наші сили.

«Авангард» має появлятися як двомісячник, а це вимагатиме як від співробітників так і від читачів певної самодисципліни. Статті й дописи треба присилати без опізнень а про актуальні події писати з місця, а не чекати, щоб вони втратили свою актуальність. Для вдер-
жання журналу при житті потрібно в наш час великого числа читачів, що вносили б передплату. Післяплатники, а ще до того кількарічні, є звичайно спричинниками упадку журналів. Тому мусимо вимагати від всіх зусилля думки і матеріальних засобів.

Віriamo, що наші добрі наміри і пляни знайдуть велике число ентузіастів і «Авангард» стане ідейним магнетом і трибуною української молоді не тільки на чужині.

Здобудеш Українську Державу!

О.КОВАЛЬ

В СОРОКЛІТТЯ ОУН

*«Зродились ми великої години
з пожеж війни і полум'я вогнів,
плавав нас біль по втраті України,
кормив нас гніт і гнів на ворогів»...*

(з гімну українських Націоналістів)

В цьому році сповнилося сорок літ від оснування, на віденському конгресі, Організації українських Націоналістів (1929 р.) Оснування ОУН було фантично завершенням в організаційних формах того, що як ідея існувало від часу, коли зродилося перше поняття української нації, а як вияв існувало вже в різних організованих формах та під різними назвами.

Ці роковини ОУН дають нам доору нагоду, хоч коротко, застановитись над значенням цієї заслуженої з погляду української визвольної справи Організації. «Зроджена», як співається в пісні, «з пожеж війни» і вирощувана ворожим гнітом окупантів, ОУН стала зразу першорядним рушійним чинником у боротьбі українського народу за свою державну незалежність.

Постання ОУН відповідало глибоким потребам українського народу для власної самооборони перед повільною загрозою, яку планували окупанти, беручи одних на яничарську службу, а других, непокірних, саджаючи до тюрем та винищуючи голодом, каторгою на далеких засланнях. Потреба виникнення ОУН збігалася також з прагненням української молоді, що шукала нових способів для продовження розпочатих і незакінчених визвольних змагань 1917-1920- рр. В ОУН, як ніде інде, поєднався саме досвід ветеранів визвольних змагань з запалом і невичерпним динамізмом молоді, що шукала доріг для свого вияву. Ворожа окупація була каталізатором для цих природних процесів українського національно-політичного життя.

Аналіз невдачних визвольних змагань мусіла привести організаторів ОУН до найбільш суттєвого ствердження, а саме, що державне будівництво, крім ясної, чіткої ідеї, вимагає також незламних борців, хрустальних характерів, самопосвяти аж до самовідречення та організованих форм дії.

Десять заповідей українського націоналіста, або «Декалог», у своїй короткій, ядерній формулювці накреслював мету – «Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї!». Надавав суттєвого значення світоглядіві будованому на світлич традиціях України, де честь нації, визвольні змагання, слава Володимироваго Тризуба і культ великих Лицарів, творили основу критерій для оцінки суспільних вартостей. Декалог визнавав на методи дії, користування якими вимагало твердості характерів і безоглядної відданості ідеї та Організації. Як доповнення до «Декалогу» існувало ще «12 прикмет характеру» і «44 правила життя українського націоналіста», втілення яких в особовість члена ОУН, робила з нього, а через нього і ввесь націоналістичний рух, незламну твердиню українського духа та ударну боеву силу неперевершеної якості.

Тільки з-поміж молоді, що відповідала цим високим вимогам могли рекрутуватись члени ОУН. Для цього була необхідна солідна підготовка і заправка в рядах організаційного юнацтва. Тому то й не диво, що ОУН в скорому часі стала відомою не тільки серед власного народу, але мужньою поставою своїх членів під час процесів та політичних акцій — також стала предметом зацікавлення в цілому світі.

Внутрі українського суспільства ОУН стала орієнтиром для українських політиків і суспільних діячів, хоч і не всі її долююлювали за безкомпромісовість, але не могли не поважати.

Якби не ОУН, то не було б зриву Карпатської України, якої 30-ліття від проголошення обходимо в березні ц.р. Не було б також 30 червня 1941 р., ні організованих дій УПА, бо жодна політична сила легалістичного типу не зуміла б цих Актів і боротьби приготувати і реалізувати.

Найкраще свідомство вартості ОУН дали однак вороги нашої державності. Не щадили тортур для членів ОУН засліплени своєю могутністю поляки, але їх стократно перевищили німецькі нацисти, а в ще більшій мірі — московські сатрапи та їх вислужники в Україні. ОУН стала для них ворогом число один. З їхніх підступних рук згинув основоположник ОУН і її перший Голова, полк. Євген Коновалець (1938), Голова Бюро Проводу ОУН і Головний Командир УПА, ген.хор. Іарас Чупринка-Шухевич (1950) і Голова Проводу ОУН — Степан Бандера (1959). Намагання ворога завжди йшли в напрямі послаблення і розбиття ОУН при допомозі провокацій та безперервної пропаганди і дискредитації її провідних осіб.

П'ятдесят літ ворожої окупації України і майже 25-літ від закінчення другої світової війни, тобто час потрібний для вирощення двох генерацій, враховуючи також тоталітарні засоби в вихованні і в репресіях, якими окупаційний режим постійно послуговувався, повинні були здається вистарчити для так званої побудови «соціалізму», а на прямій мові — повного національного закріпачення. Якщо так не сталося, то в цьому велику роль відіграла також ОУН. І до наших днів совєтська преса не перестає цькувати своїх громадян, називаючи, їх «скаженими псами оунівцями», «бандерівськими горлорізами» і безліч іншими подібними епітетами. Це незбитий доказ безсильності ворога проти невмирущої ідеї нації і неустрашимих її лицарів, бо по 50-роках безоглядного винищування проявів національного життя і насильної русифікації, ворог змушений воювати проти власних громадян, вихованих в неперевірених «школах марксизму-ленінізму». Сила ідеї ОУН, як національної ідеї українського народу, видержала ідеологічний бій з облудною ідеєю московського «інтернаціоналізму» та здемаскувала його імперіалістичне обличчя. Ідеї ОУН стали власністю цілого українського народу, бо ці ідеї були окуплені жертвами найкращих її членів, що вірні своїм ідеалам, не шкодували ні життя, ні криви, даючи приклад до наслідування іншим. Чи ж не член ОУН Василь Манух, в травні 1968 р., попередив чеха Яна Палача, спаливши себе в столиці України Києві з осліком «Хай живе вільна Україна!» В тому мабуть лежить найбільша сила ОУН, бо вона була і є спроможна на жертви, яких вимагає сучасна боротьба за державну суверенність України.

Українська молодь на еміграції, а сумівська зокрема, має всі можливості зачерпнути досвід з ідейної скарбниці ОУН знання, віри і напругу до дальшої праці і боротьби на службі нашого найвищого ідеалу — Бога й України. Прийняття цього річного гасла СУМ, взятого з «Декалогу», що звучить «Здобудеш Українську Державу!» — це разом відзначення роковин і зобов'язання.

ДО ЗАВДАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

3 Постанов

IV. Великого Збору ОУН

В 1968 році відбувся IV. Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН), який розглянув всебічно положення українського народу в поневоленій Україні і на вигнанні та в діаспорі. Висліді студій і нарад були винесені Постанови, які охоплюють собою цілість визвольно-політичної і державницької проблематики України.

В Постановах одне з важливих місць відведено революційним і національно-освідомлюючим процесам серед молоді в Україні, а в парі з тим були накреслені завдання ОУН на відтинку молоді в Україні і поза її межами.

Тут містимо частину названих Постанов що були публіковані в українській пресі.

Вступні ствердження

Ред.

1. Після таких великих подій в історії визвольної боротьби української нації, як державні акти із січня 1918-го і 1919-го років, всенародна боротьба з окупантами повстанськими та різними іншими методами, після дії СВУ, СУМ, УВО, ОУН та відновлення Української держави Актом 30 червня 1941 р., а далі політичної і збройної боротьби ОУН-УПА за розвал російської імперії і відновлення української суверенної держави, — почався теперішній період всебічної боротьби української нації з окупантами України. Замість розчарування і страху український народ, головню його молоде покоління, рішуче й гостро став на захист особистої і національної гідності, виступив проти загартника, що топче людські й національні права, застосовує терор і сваволю паралельно з нечуваною колоніальною експлуатацією.

Молодь ставить спротив і російському безбожництву та російській церкві, що є знаряддям російського імперіялізму, і захищає українську Христову Церкву та її традиції, будує життя нації на Христових правдах. Постійно зростає і національна свідомість української молоді, а разом з тим і її готовість боротися за здійснення національних ідеалів.

2. З рядів української молоді, одухотвореної ідеями і чинами ОУН-УПА, виростають нові провідники, які не тільки захищають права й інтереси свого покоління, а стараються, передусім, мобілізувати весь народ проти окупанта з приводу насильницьких вивозів і заслання української молоді на важкі роботи поза межі України, з приводу русифікації у школі, комсомолі, війську та в публічному житті, з приводу переслідування і упересліджування української молоді, що прагне навчатися у високих школах, з приводу фальшування української літературної творчості і культурної спадщини, нищення українських архівних скарбів та історичних пам'яток, з приводу заборон

4 маніфестувати в честь геніїв України, заборон відвідувати могили

національних героїв і визначних національних діячів, з приводу заборон влаштовувати релігійні прощі та з приводу безправних політичних судових процесів над українськими культурними діячами.

3. Національно-свідома українська молодь, в інтересах своєї нації, рішуче відкидає накинені силою Україні чужі й ворожі її духовості засади і форми суспільного ладу, побудованого на визиску людини російсько-комуністичною безправною системою і партійною сваволею. Вона бореться за духово-культурну самобутність України, за її державну самостійність, передаючи свої ідеї і погляди найширшим масам народу з допомогою захлавлених мистецьких, літературних, наукових і політичних творів, підпільних видань і таємних радіопередавань, мужніх протестних листів-заяв навіть із тюрем і концтаборів, розкриваючи в них злочини імперіалістичної Москви та її вислужників-яничарів.

Українська патріотична молодь на Рідних землях ставить окупантам і збройний спротив, використовуючи для цього різні засоби і методи революційно-визвольної боротьби.

4. Розповсюдження ідей української національної революції не обмежується кордонами України. Частина молодих українців примушена проживати чи студіювати і на російських чи іншонаціональних землях в межах імперії, де вони стають сівачами ідей свободи, що підмінують російську імперію — тюрму народів.

Молоді інтелектуальні сили в Україні виявляють все сміливішу, пронизану національною ідеєю, літературну й культурну творчість, захищають її свободу, вимагають повернення українській мові належного їй права в Україні та пошанування української мови і культури всюди, де живуть українці. В літературній критиці в Україні все виразнішим критерієм стають етично-моральні вартості, сперті на національній основі.

5. Національно-визвольні й деколонізаційні процеси в сучасному світі мають живий відгук і в творчості та поглядах молоді інтелектуальної верстви в Україні... (...)

Завдання української молоді в Україні

1. Сучасні національні процеси серед української молоді на Рідних землях треба скріплювати, згідно з духом українського визвольного націоналізму.

2. — не публікується.

3. Українську визвольну боротьбу треба розгортати в тісному зв'язку та в співпраці з визвольними рухами інших поневолених Москвою народів, на платформі АБН, зокрема необхідно активізувати їхню молодь.

4. Боротися за український дух і характер шкільництва в Україні, особливо в середніх, спеціальних та високих школах, як і за організацію українських шкіл усюди там, де живуть українці.

5. Боротися проти обмосковлення в Україні всіх ланок життя, за його (життя) український зміст, за очищення від московського елементу і засмічення.

6. Боротися за чистоту і якість національної української культурно-мистецької творчості, відновлювати релігійне й церковне життя, пле-

кати національні традиції і культ національних героїв, культ розритих ворогом могил та храмів національної слави.

Боротися всіма можливими засобами за збереження українських культурних скарбів, історичних пам'яток, архівних і музейних цінностей, національних і релігійних монументів.

7. Партійні й комсомольські організації в Україні слід вважати за знаряддя поневолювача для виховання яничарів. Про таку роль цих організацій треба усвідомлювати молодь.

(...)

8. Службу в советській армії, повітряній та морській фльотах треба розцінювати як нагоду для вивчення військової техніки. Свідомі молоді українці повинні використовувати військові школи та академії для здобуття військового знання, але не коштом втрати своєї національної гідності або й зради своєї нації.

Використовуючи суперечності між словами-пропагандою і фактичним станом, треба демаскувати советські збройні сили як знаряддя російського імперіяльно-колоніального загарбництва. В Україні ворог навіть не дозволяє організувати національні збройні сили на зразок тих, що існують у сателітних країнах, не дозволяє, щоб український вояк відбував свою військову службу на українській землі.

(...)

9. Треба чинити рішучий спротив вивозові української молоді з України на цілині та інші терени СРСР.

10. Організувати і вести різними засобами боротьбу проти русифікації, що її проводить ворог шляхом насильницького переселювання і перемішування народів, особливо різнонаціональної молоді, щоб таким способом перетворити їх в одну советсько-російську націю. Одна з форм протидії такому способу обмосковлювання — не одружуватися з ворогами української нації.

11. Українська сільська молодь, як складова частина національного авангарду, повинна мобілізувати широкі кола селянства проти силою накиненої Україні колгоспної системи і колоніального визиску українського селянства.

12. Українська робітнича молодь, також як складова частина національного авангарду, повинна всіма силами і засобами поборювати московсько-большевицьку промислову систему в Україні та московські принципи її організації.

13. Українські спортсмени, що беруть участь у міжнародних спортивних змаганнях, повинні виступати як представники українського спортивного життя.

14. Українські молоді вчені, мистці, літератори, артисти та інші діячі, що виїжджають до країн вільного світу на різні конференції, виступи і т. п., повинні подбати, щоб їхні успіхи і здобутки у світовій opinii ішли на рахунок і користь українського народу, а не його ворога — Росії.

15. Націоналістичний авангард української молоді мусить використовувати всяке незадоволення і кожну нагоду для спротиву російській колоніальній політиці і таким способом розгортати і зміцнювати українські національно-визвольні процеси.

16. Українська молодь, що посвятила себе визвольній боротьбі, є
6 одночасно носієм великої ідеї протиматеріялістичної революції духу

і змагається за велике майбутнє української нації під гаслом: «Пам'ятай, що відвічним ворогом твоєї нації є імперіялістична Росія!». Провідною ідеєю нашої визвольної боротьби в світовому розмірі є гасло: «Київ, як центр добра, проти Москви, як центру зла!»

Завдання української молоді на еміграції

1. Тотожність національних, політичних і етично-моральних ідей молоді в Україні та Юнацтва ОУН і молоді на чужині — гарантує правильність засад боротьби за перемогу українських ідеалів обабіч залізної заслони і єдність дії у вирішальний момент революційного зриву.

2. На чужині особливо великий тягар і велика відповідальність за здійснювання практичних завдань української молоді в боротьбі за визволення України, як і за її динамічну діяльність та здійснювання українських національних постулатів, спадають на українську організовану молодь, головню на Спілку Української Молоді (СУМ). Юнацтво ОУН мусить бути рушієм діяльності української молоді на чужині.

3. Одним із головних завдань Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського (ТУСМ) є опрацювати, поглиблювати і захищати від наступу ворогів систему ідей Воюючої України, здобувати відповідний інтелектуальний рівень, бути в середовищах української і чужинецької студіюючої молоді носієм українських національних ідей. ТУСМ мусить вирощувати на еміграції нову провідну, зокрема інтелектуальну, українську націоналістичну верству.

4. Українська молодь на чужині мусить бути звернена обличчям до України, слідкувати за розвитком подій і революційних процесів на Рідних землях і кожночасно реагувати на злочинну національну й соціальну політику Москви супроти української нації, — влаштовувати протестні акції, інформувати вільний світ про московські злочини, людинавбивство і народовбивство, мобілізувати світову громадську думку до оборони поневолених Москвою народів, мобілізувати також молодь інших еміграційних спільнот до спільної визвольної дії, згідно з концепцією АБН. Треба докласти відповідних зусиль, щоб створити світовий протиросійський і протикомуністичний фронт молоді.

5. Українська молодь на чужині повинна постійно шукати відповідних способів і засобів, щоб ефективно допомагати українській визвольній боротьбі і приспівити визволення української нації. Вона повинна пропагувати українські шляхетні ідеї, як спасіння для ще вільного, але вже zagrożеного Москвою світу, організувати активний фронт ідейно-політичної боротьби з російсько-большевицьким імперіялізмом і комунізмом у чужих школах, підприємствах і взагалі в чужому оточенні, всюди там, де діє російсько-комуністична пропаганда. Різними акціями і демонстраціями повинна розкривати правдиву суть і джерело російського комунізму. Авангардом у цій ідейно-політичній боротьбі має бути Юнацтво ОУН.

6. Українська патріотична молодь на чужині має ознайомлювати молодь вільних народів, як і їх старше покоління, з літературно-поетичною творчістю молодих поетів і письменників в Україні, як ось **7**

Боеслава і Симоненка, перекладати їхні твори на чужі мови та розповсюджувати. Такі твори повинні стати предметом дебат у школах, університетах тощо, спонукати молодь вільних народів до дії на користь поневолених в СРСР націй, зокрема на захист свободи творчості в Україні, до протесту і засуду політики русифікації і насильства над вільним духом української людини.

7. Молоді українські вчені, літератори і мистці у вільному світі повинні мобілізувати представників науки, мистецтва, літератури і взагалі культури до оборони культурних діячів України, які стали жертвою жорстокого переслідування.

8. Українська молодь на еміграції повинна використовувати засоби масового впливу на суспільство в країнах, в яких вона живе, як ось радіо, телебачення, пресу, кінотеатри, і таким способом вести українську визвольну пропаганду.

9. Молоді українські вчені повинні писати чужими мовами праці про Україну, її боротьбу, про злочини московських імперіялістів-шовіністів, працювати над українськими національними, політичними, культурними, економічними і воєнними проблемами.

Бібліотекознавці повинні скласти бібліографічні показники відповідного наукового матеріалу з гуманістичних, суспільних та інших наук, що може придатися для розвитку української науки, тепер ізольованої від культурних центрів світу.

В ділянці перекладів на чужі мови перше місце повинні мати твори нашої політичної літератури, особливо твори молоді української генерації.

10. Молоді українські науковці повинні здобувати відповідні становища у високих школах та наукових інституціях і своїм об'єктивним науковим впливом формувати прихильну й корисну для України і її визволення опінію майбутніх провідних верств даної країни.

11. Необхідно організувати молодь і студентів еміграційних спільнот поневолених народів і народів ще вільного світу проти російського імперіялізму, колоніялізму й комунізму під гаслом: «Свобода народам і людині!»

Спільно з молоддю вільних народів треба викривати правдиву мету московського «культобміну», організувати міжнародні протестні акції проти московсько-кагебістських висланників, видавати з тої нагоди заклики до молоді вільного світу, інформувати про правдиву національну, культурну і соціальну політику Москви супроти поневолених в СРСР народів та про їх національно-визвольну боротьбу, зокрема народу українського.

12. Українська молодь на чужині повинна звертатися до молоді в Україні через усі доступні нам радіостанції, а також готувати для них (радіостанцій) відповідні програми, призначені для передання в Україну.

13. Наші видання чужими мовами про Україну і її визвольну боротьбу українська молодь повинна розповсюджувати між впливовими людьми вільного світу — політичними, науковими, культурними, військовими та іншими діячами.

14. — не публікується.

8 15. Українська молодь, що живе в країнах вільного світу, повинна

постійно відзначатися своєю живучістю і активністю. Вона має також підготовляти і постачати відповідних кандидатів до зовнішньо-політичної праці, зокрема працівників і керівників наших представництв у різних країнах світу, щоб скріпити фронт боротьби проти російського імперіялізму й комунізму на міжнародному форумі.

16. Українська молодь, як глибоко релігійна, повинна стояти непохитно на сторожі українських духових вартостей, як рівнож мови, обряду, звичаїв і традицій у наших Церквах, бо вони невід'ємні складові частини української духовости і є засобом для збереження нашої національної субстанції на чужині.

Українська молодь завжди і всюди мусить бути свідомою того, що національно-визвольна боротьба українського народу розвивається закономірно, в гармонії з поступом людства на шляху його історичного буття, тому наша перемога неминуха, а її, молоді, роля і завдання в сучасному періоді української визвольної боротьби — почесні й особливо відповідальні.

„Найвище національне і світове призначення українського націоналізму полягає в усамостійненні українського народу в його суверенній, ні від кого незалежній українській національній державі в її етнографічних межах, на добро всього населення української землі, без різниці віри, мови і раси.

Український націоналізм, як революційно-визвольний рух поневоленого українського народу, респектує боротьбу і право на суверенність кожного народу в його етнографічних межах, зокрема сусідючих з Україною народів, засуджуючи імперіялізм, як ворога свободи і справедливості, виключаючи його в міжнаціональних українських відносинах. Націоналізм — це символ свободи. Імперіялізм — це символ рабства.

Внутрішня національна і міжнаціональна гармонія у світі, світ вільний від війни, нужди, страху й неволі — це український і загальнолюдський ідеал українського революційного націоналізму! (підкреслення Ред. Ав.)

С. Бандера: „Українська національна революція а не тільки протирежимний резистанс.“

„Найвищий обов'язок людини — належати людству. Але належати людству можна тільки через націю, через свій народ. За всю історію людства можна знайти хібащо кілька винятків з цього загального правила, підтвердженого як грандіозними рухами мас, так і жителісами великих людей. Можна знайти, скажемо, кілька випадків, коли людина покидала свою націю і прилучалася до іншої, робила добро їй і людству. Але це тоді, коли її материнська нація вже утвердила себе у вселюдській сім'ї, вже забезпечила собі національне існування і не відчула великої втрати через вплив кількох одиниць. А коли твоя нація в критичному стані, коли саме її національне буття й майбутнє під питанням, — тоді покидати її — ганебно.“

Людина доби яку має відродити СУМ

(Продовження з «Авангарду» чч. 85-86, 87-88.)

Література Київської Русі найвиразніше рисує ідеал князя, як образ життя світської людини, володаря всього того, що належить до кесаря та образ представника Церкви, що готує найкращий шлях у цьому житті до життя Вічного нашої душі. Всі інші люди по цих двох лініях, як по дороговказах, підносять себе в міру своїх обов'язків і місця в суспільності.

Ідеал володаря

Ідеал князя - володаря — мудрість, хоробрість і справедливість. Без цих прикмет він не є добрим володарем. Тільки таний князь здобуває славу і заслуговує на честь і пошану. До підданих ласкавий і щедрий. Опікується ними, опікується Церквою, дбає про ма-настирі, про освіту.

Мудрість і справедливість в керуванні державою і хоробрість в здобуванні її сили, могутності та пошани серед приятелів та ворогів. Збройним раменем князя є його військо — дружина, вона служить йому мечем і своєю кров'ю. Вона теж воює, щоб собі добути чести. В неї теж прикмети лицарські як у князя. Князь опікується нею, дбає про її потреби, забезпечує її зброєю, одягом та харчами. Він дружить з нею. Князь радиться з нею у важливих хвилинах рішення. Відбуває наради з нею, бо каже княжа молодь: «Златом бо мужей добрих не добудеш, а мужми злато і сrebro і градов добудеш» (князь Данило). В бою князь за свою дружину готовий понести голову: «Любо голову свою слою, пани ли отчину свою налезу і вашу всю жизнь» (князь Із'яслав Мстиславич). Князь перший вступає у бій з ворогами. Його приклад наслідують дружинники. Особистий приклад — моральна основа і джерело сили та відданості підлеглих. Літописець малює багато прикладів: князь Святослав у битві з гренами, князь Роман, король Данило і інші. «Даниил же, изрядив полни, и ному полком ходити, сам изиде наперед...» Мономах - хоробрий князь не лише на війні, але й на полюванні сам прий-має небезпек і не наражує на неї отроків.

Князь символізує державу. Його рід — постійність влади, право на неї. Київський князь — найстарший в роді династично і правно. Йому повинні підчинятися інші князі. Прикмети князів, це прин-мети відповідальних керівників держави. Щоб керувати сучасною державою не менше треба добрих примет, як їх мусів мати князь. Наші літописи підкреслюють добрі діла князів: Володимира про-славляє літопис і митрополит Іларіон за охрещення Русі, за підне-сення її до рівня наймогутніших держав, ім'я якої знає усяди. Яро-слава прославляється за його опіку над освітою краю, за будову міст, за скріплення держави. Для Ярослава Осьмомисла знайдено 10 епитети «мудрого», «богобойного» і «чесного». Князь Мономах нази-

вається літописцем «украшений добрими нравами, прослувий в побідах, его імене трепетаху вся страни і по всім землям проїде слух его». Князь Святослав Ростиславич — «храбор на рати», «имеяша дружину и имения не щадяше. не сбираша злата и серебра, но даваше дружине». Король Данило в битві над Калкою «бе бо дерз и храбр, от глави і до ногу его не бе на нем порока». Цю характеристику скріплює літописець, вставляючи в уста короля фразу, сказану полякам-союзникам у виправі на чехів: «Почто унасиваєтеся? не весте ли, яко война без падцих мертвих не биваєть?» Новгородський князь Мстислав Володимирович був «крепок на рати, всега бо тосняшеться умерети за Рускую землю и за християни», а «Святополь егда исхожаше или на рать или на лови, приходяше в монастырь, с благодарением поклоняяся святой Богородици и гробу Теодосієву».

Діяльність князів, керманичів держави, які відповідають за «землю» — державу, її майбутнє, за «рід свій» — націю, повинна бути шляхотна, повна відданія і любови, згідна з наукою Христа, щоб вони і їхній меч (виконавча влада) стояли на сторожі і земських людських і Божих законів.

Ідеал воїна-дружинника

До принмет дружинника в першу чергу зараховується хоробрість і честь. Дружина віддана князеві, що радиться з нею, опінується нею, наражує себе з нею в боях, має її вірність. Вірність князеві, його родові це найосновніша риса не лише доброго дружинника але й доброго громадянина. Боронити честь князя, вмерти в обороні його — є не лише обов'язком, але й честю лицаря. Зрадити князя є ганьбою і вимір кари за зраду найвищий. Вірність князеві належна від усіх підданих і добрі князі постійно її мають, що стверджує літописець. Ця відданість найбільша при наймогутніших князях. Любов і пошана князеві степенує послух його владі, радість його перемогами та смутон в його невдачах і спонтаний та загальний плач по його смерті. Князя вітає народ з священниками і монахами та церковними хоругвами. Піддані заявляють: «Ми люди твої, а ти еси наш князь» (Іпатіївський літопис). Галицький літопис нотує такий вислів народу про короля Данила: «се естъ держитель наш, Богом даний», а описуючи поведінку людей, каже: «и пустишася яко діти ко отьчу, яко пчели ко матце, яко жаждущи воды ко источнику».

Чесць України готов боронити!

Чесць є основною засадою і мірилом вчинків лицаря. Зневага чести князя, як і лицаря — дружинника, боярина чи кожного громадянина, до якого стану він не належав би, карається законом. «Руська Правда» відрізняє виразно два різні види удар мечем, як наслідок боротьби, карається трьома гривнями, удар рукояттю меча, або палицею, як вияв зневаги, хоч не грізний для життя, але зневажливий гідність людини, карається чотири рази більшою карою 11

— 12-ти гривнями. Ці виміри нари показують, як шанувалася гідність людини, її честь! Вона ж бо є спонукою і хоробрости й шляхетности та слави доброго імені. Яке лицар мусить зберігати не рідко коштом власного життя.

Цей культ чести підкреслює Іпатіївський збірник: «Братья и дружино! Бог всегда Руския земли и Руских синов в безчестьи не положил есть: на всех мьстьх честь свою взимали суть: нынь же, братье, ревнуймы тому вси, у всех землях, и перед чюжими языки, дай ны Бог честь свою взяти.»

Поруч культу чести існував культ слова, який зобов'язував лицаря. Ці риси характеру і світогляду плекалися у постійних пробах життя і в змаганнях за його ідеали.

Скромність була чеснотою наших князів ще до часів християнства, як вислід поборности й покорі. Скромно одягався князь Святослав і тільки кульчик на усі, як символ влади, відрізняв його від дружинників. Скромним був у поведінці. Згодом, під впливом Христової Церкви, ця прикмета прикрашує найкращих у всіх верствах народу.

Досконалення людини, що посвячується Богові, вимагає подібного досконалення, як його чинить лицар-воїн. Тут тільки нові якості чеснот підставляються для змалювання праведників, що своє життя і вчинки спрямовують на службу Богові, людям і Батьківщині Руській Землі. І світські священники і єпископи і високі достойники-праведники монастирів, що часто в умовах аскетичного життя працюють, пишуть книги, ведуть школи, концентрують духове життя, малюють ікони, пишуть хроніки-літописи, впливають на мораль і поборне життя народу.

Скромність як і поборність треба вибороти практикою, не лише словом, але й вчинками. прикладом. Як князь — вір для лицарів, йде перший до битви, йде на двобій, щоб своєю хоробрістю поривати дружину, вести відвагою інших, так монах і священник кладе на себе найважчі труди і проби, які ставить тіло, що прагне вигоди, прислухається до чужого й вичінуючого на кожному кроці диявола. Перемогти диявола можна лише тоді, коли людина зломить його союзника: пристрасті плоті та гордість пустоти. Ця боротьба показана в «Житіях Святих», «Києво-печерському патернику», в «проповідях» і «поученнях» у повістях і в усій церковній літературі.

І князь-лицар і священослужитель віддають себе справі служіння Богові, його волі на землі. Вони лише по різному виконують свої завдання, але вони однаково знаряддя Боже: «Бо трость не пише сама — каже Феодозій Грек — як не буде того, хто пише, і сокира не прославить без того, хто нею січе.»

Скромність є прикметою, що допомагає перемогти гордість одну з найбільших слабостей людини, джерело гріха.

В Києво-Печерському патернику згадується безсилля диявола супроти сили покорі аскета: «Що ти робиш, те роблю і я: ти постиш, я взагалі нічого не їм, ти мало спиш, я взагалі не сплю, але я не можу зробити ніякого зла, бо ти мене перевищуєш покорію.»

Пустельника кличуть на збори ченців, де мають обговорювати грішне життя якогось монаха. Пустельник приходить з діравим кошиком, повним піску, що сиплеться на землю. На запит, що це оз-

начас, він каже: «там і гріхи мої падають позаду мене, та я їх не бачу, а сюди приходжу, щоб судити гріхи іншого» (Д. Чижевський: Історія української літератури).

Така скромність притаманна літописцеві Несторові, паломникові Данилові. Перший в «Похвалі святих» називає себе «Нестором грішним», а другий «худим». Аскетизм, як заправа, як засіб досконалості, був корисним, він не був самоціллю у наших предків. Праведні аскети мали велику пошану. Було переконання, що тіло праведників після смерті пахне найкращими запахами, але грішників примушує усувати з печер, монаших гробів.

Д. Чижевський наводить приклад зрівноваженого і розсудливого та поміркованого аскетизму: «один пустельник приходить до єпископа у гостину і той частує його обідом з м'яса. Пустельник каже; що він від народження не їв м'яса. На це єпископ: а я ніколи в вечері не лягаю спати, якщо мав якусь людину, що з нею був би у сварці.»

Митрополит Іларіон в своєму творі «О законі і Благодаті» висловлює багато думок, що свідчать про погляди, світогляд людини доби. Він розрізняє Новий завіт від Старого, як «синівство» християн під владою «Благодаті» у протиставленні «рабства» по відношенні людей під владою старозавітного закону (Д. Чижевський: Історія української літератури).

Церква глибоко турбується соціальними питаннями тогочасного суспільства. Теодосій Грек каже: «Нам належить працю своєю годувати бідних та мандрівників а не перебувати безчинно, переходячи з келії в келію.»

Любов і посвята батьківщині.

Спільним для всіх представників суспільства і світського і духовного є характерна риса — патріотизм, любов «руської землі» — держави. Це одинокі почування, що дозволяє навіть митрополитові Іларіонові на гордість. Цей вияв не вважається слабкістю, але приметою найбільше шляхетною. Це гордість на свій народ, на свою землю — свою державу. Для «Руської Землі», коли це має принести користь їхній спільній батьківщині, князі поступаються в заподіяних кривдах і прощають своїм противникам. Почуття любови батьківщини, показане в літописах («Слово о полку»), у «проповідях» та інших творах художньої літератури.

Для митрополита Іларіона: «Руська Земля — не худа и невідома, и слышима всьми нонцы земли».

Вже в самому зарані історії Русі Нестор бачить у Києві центр усього, що можна назвати найкращим. Не рідко у літописі, як і в інших творах, звертають увагу на те, що важливішою є Руська Земля навіть як честь і слава та майно князя, коли вони стаються самоціллю. І як монах не має лише спасати свою душу від гріха, але своїми вчинками допомагати іншим, так і гріш, його слава і честь, що здобуває князь має служити на добро держави.

Наведемо цінавий уривок з передмови до Київського зводу Несторового літопису, в якому підкреслюється ідеалізм Дружинника і його любов до Батьківщини:

21 березня 1969 р. упокоївся в Бозі, у своїй Митрополичій резиденції в Карльсруге (Західня Німеччина), на 86 р. життя
Його Блаженство Блаженніший

НІКАНОР

Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви
Архієпископ Київський і Чигиринський, Голова Вищої Ради Митрополії і Вищого Церковного Управління та Голова Науково-Богословського Інституту УПАЦеркви.

Світла Постать покійного Митрополита та все Його життя позначені боротьбою за існування української незалежної православної Церкви. Завдяки своїм особистим прикметам, уже як священник користувався великим довірям та пошаною на Волині.

В 1942 р. бл. п. Ніканор Абрамович приймає чернецтво, ставши архимандритом в одному з монастирів. В часи німецької окупації перебуває в Києві, де розгортає діяльність для відновлення УАПЦ.

На другому Соборі єпископів в травні 1942 р. його вибирають Архієпископом Київським і Чигиринським. На чужині в травні 1947 р. він стає заступником Митрополита Полікарпа. В 1952 р. його підносять у сан Митрополита, а після смерті Митрополита Полікарпа він очолює УАПЦ.

Поховано Покійного 29 березня 1969 р. в місті Карльсруге, на головному кладовищі.

«Вас молю, стадо Христове, з любов'ю: і розважте, які то були старинні князі і мужі їх, як боронили Руську Землю і інші краї підбивали. Ті князі не збирали великого майна, не наклали на людей неможливих вир та продаж, але яка була справедлива віра та, яку брали й давали дружині на зброю. А дружина годувалася, воюючи інші краї, билась і назала: «Братіє, потягнім за своїм князем та за Руську Землю...» «Бо написано: неправдою зібране багатство розвіється...»

Прекрасний зразок любови рідної землі поназує автор «Слова о полку». Програє князя Ігоря в битві з половцями, полон князя і нещастя, що впали на його землю, викликають у автора епосу патріотичні почування. Звертається до князів захистити Руську Землю від поганих кошеїв, він кличе їх до об'єднаної акції. В літописах наметься, що прикметою доброго князя є «служити Руській Землі, бути готовим» за крестянь и за Руськую Землю головы свої сложити. Добрий князь — «добрий страдалець за Руську Землю.»

Вмерти за Руську Землю — це не лише обов'язок, це, коли треба, справа честі і князя і дружинника і всіх дітей тієї землі. Така мораль людини доби, яку має відродити СУМ.

Отець ВАСИЛЬ ВСЕВОЛОД ВЕЛИЧКОВСЬКИЙ НОВИЙ ІСПОВІДНИК ВІРИ

Як подали пресові агенції і за ними світова преса, в дні 27 січня 1969 р. у Львові був арештований о. В.В. Величковський. Чинив оо Редemptористів, в моменті відвідин хворої людини. За тими ж інформаціями, йшлося про дуже важливу особу, бо о. Величковський мав би був одержати архієпископські свячення з правами львівського Митрополита української католицької церкви, що в умовах москвинськ-

го поневолення знаходиться від 1946 р. у підпіллі. Звідки ці агенції мають того рода інформації, коли українська громадськість, ні духовні чинники не були поінформовані про ідентичність висвячуваних осіб у підпіллі, це залишиться покищо таємницею поліційних режимових чинників і згаданих агенцій. Провокація тут зовсім не є виключена. В декотрих часописах було зрештою подано, що перед арештуванням о. В.В. Величковського мав відвідувати якийсь особняк, що подавався за французького духовника-туриста, мав розмовляти по французьки і просив про інформації для передачі на Захід. Не є отже виключене, що о. Величковський впав жертвою тієї нагібівської провокації.

Особа о. Величковського була відома багатьом українцям Західної України, а тому нам вдалося зібрати про нього наступні відомості, якими ділимося з нашими читачами.

Народився о. В. Величковський в священничій родині в місті Станиславові 1.6.1903 р. Його батько був відтак парохом с. Яблонова, чортківського повіту. Визвольні змагання 1918-19 рр застали його малолітнім юнаком і мали напевно великий освідмлюючий вплив на формування його світогляду. На початку 20-их років поступає він до Духовної Семинарії в Станиславові з якої як диякон переходить до Іолоська Великого б. Львова до оо Редемптористів, де по році, 29.8. 1925 р. складає чернечі обіти, а за два місяці 9.10.25 одержує рукоположення на священника.

Призначений спочатку професором в гімназії оо Редемптористів у Збоїсках, вже в 1927 р. покликаний до душпастирської праці на Волині. Там він стає близьким співробітником сл.п. єпископа Миколи Чарнецького, що відтак загинув в казематах НКВД. Його дар і вміння проповідати зробили з нього відомого і любленого всіми місіонаря. Переслідуваний польською поліцією за проповіді на Волині, Поліссі і Холмщині, він мусів повертатися до Станиславова, де з о. А. Бульсом та іншими оо Редемптористами довів до квітучого стану душпастирство, при вул. Іолуховського та провів десятки місій по селах і містах і аличини, де часом брало участь 10.000 – 15.000 населення. За його ініціативою 1937 році розпочато будову Собору Матері Божої Непустаючої Помочі, як пам'ятку в 900-ліття посвячення Русі-України під Інокров Пречистої князем Ірославом Мудрим. В серпні 1939 р. на передодні війни, був зведений на місце весь матеріал, але будову треба було залишити. Він зрадагував був Альманах Брацтв Б.М.Н.П., видав друком, але весь наклад, поза кількома врятованими примірниками був знищений наїздником. Вже в роках першої окупації 1939-1941 він безстрашно і ревно виконував свої священничі функції, не звертаючи уваги на постійні погрози.

Період німецької окупації провів о. Величковський на місійній душпастирській праці. Виявлений нацистами в кам'янець-подільській області при оновлюванні церковного життя, мусів повертатися назад за Збруч, з заборонаю душпастирювання. В 1942 р. стає ігуменом манастиря в Тернополі, де зразу взявся до відновлення і розмальовування церкви. Другий прихід большевиків в 1944 р. поклав край нормальній священничій духовній діяльності. Внаслідок насильної ліквідації української католицької церкви в Україні після горезвісного львівського собору, о. Величковський разом з іншими священниками та цілою ієрархією попадає етапами на заслання в Сибір.

Повернувши перед кількома роками з заслання перебував у Львові, щоб знова за свою вірність Церкві, виконуючи християнський обов'язок відвідати хворого, потрапити в жорстоку большевицьку тюрму на муки і терпіння, що є невідомими супутниками жертв нагібівського терору в країні «лауреатів людських прав».

Поезія
Проза

Спроби

Ми́кола Хо́лодний

Народжений 1940-го року в селі Карильське на Чернігівщині. Ми́кола Хо́лодний вчився в Київському Державному Університеті, але був виключений з 4-го курсу філологічного факультету за виступ у літературній дискусії над романом Арсена Іщука «Вербівчани». З того часу працював то сторожем у радгоспі, то доглядачем на свинофермі, то методистом при районному будинку культури на Кіровоградщині, то лектором російської мови по селах. В міжчасі закінчив заочний відділ Одеського Університету (дипломава праця «Зів'яле листя» Івана Франка).

Нижче подаємо вибір друкованих і недрукованих поширених в Україні віршів М. Холодного.

Михайло Осадчий

Народжений 22.3.1936 р. в селі Курмани, на Сумщині. Михайло Осадчий закінчив університетські студії у Львові в 1958 р. на відділі журналістики. Працював редактором на львівській телевізійній станції, а від 1960 р. лектором журналістики на Львівському Університеті і в той же час був відповідальний за партійне ідеологічне виховання між студентами. Був членом Спілки Советських Журналістів. Написав докторську дисертацію на тему журналістичної й літературної діяльності Остапа Вишні, але через арештування 28.8.1965 ця дисертація, хоч успішно оборонена, не була затверджена. Випустив збірку поезій «Місячне поле».

Засуджений на 2 роки важких трудових таборів, був засланий до Виправно-трудового табору в Явас на Мордовії. Писав також на засланні, але більшість його поезій було відібрано з забороною писати.

За книжкою В. Чорновола: «Лихо з Розуму»

МОВА

Ти для мене — розбиті ночви,
що й спалити їх не жаль;
Білодідові в тебе очі,
зуби Алли Коваль.

Над тобою крук чорний кряче.
Круки вчасно усі нагороджені.
А в тобі в гуртожитку неначе
поселились скопці прирочені.

Вигляда закордонним гостем
у столиці туземець Петро
і спішить заховатись в метро;
це немов би чекаєш когось ти.

Усе так добре, мовби до ювілею:
і нема тебе й ніби є.
І не знаю, защо, мамо, під землею
ви проводите життя своє.

СЬОГОДНІ У ЦЕРКВІ КОНІ.

Сьогодні у церкві коні
ночують і воду п'ють;
сьогодні новим іконам
прочани поклони б'ють.

Сьогодні гвалтують рації
про мера шлункові болі.
сьогодні зникає нація —
а світ очмалів на футболі.

Сьогодні комусь на згадку
подарували літан.
Сьогодні у полі дядько
гнилий підобрав бурян.

Сьогодні жива колекція
найбільша по той бік ґрат
Сьогодні в клубі лекція
«Людина людині брат.»

ЯКЩО МОЇ ЗУБИ...

Якщо мої зуби пророками вибиті
становлять фундамент для дачі дантисту,
якщо я до себе нашіптую, нібито
удруге з'явлюсь покоління через двісті,
якщо котеня кругозору відвертого
втікає від зграї досвідчених псів,
якщо на майдані розстрілюють мертвого,
щоб він до живих у тролейбус не сів, —
то щастям були б нам ці речі неможі,
як щастям є сифіліс хворим на рак.

Якби не тонкі щастетворці захожі,
які ошасливають так нас і сяк.
Твої їм, Вкраїно, не снилися сльози —
вугілля, ковбаси й пшениця їм снилася,
вони підібрали Тебе при дорозі,
а Ти, як і завжди, до себе спізнилася.
Вони Тобі Марксом зав'язують очі —
Тебе й половини уже не залилося,
а Ти їх питаєш, чи добре їм спалося?
Ти чуєш? Ще трішки — і хіба лиш для пензлів
Тебе десь згадають, як Дівку Мілоську.
До рук Твоїх жовкліх крізь тисячу цензорів
крокує відро мого синього мозку.

ЧУМАЦЬКОГО ВОЗА

Чумацького воза вкрали у мене поети,
могилу Шевченка обернули на стійло стада
Моші свої розсилаю на аукціон у газету
я останній поет у тобі, степова Елладо.

Вибач мені, що народився від тебе
після того, як ти умерла.
Вибач мені, що я всюди шукаю твої сліди
у льоху в Суботові,
в яний ти себе заперла.
Над трупом своїм зійди!

ПОСТАНОВИ ПАРТІЙНІ .

Постанови партійні читатиму,
через рік все прочитане виблюю.
А тим часом хтось реготатиме,
твого тіла вивчаючи біблію.

Я відріжу одну собі ногу,
зекономити на чоботі щоб,
і подамся у тир, їйбогу,
щоб ціляли мені в лоб.

І не ти поцілуєш мене,
а гарячая нуля в уста.
Не заплачуть стрілецькі знамена,
хтось на дрова спилляє хреста.

БІЛИЙ СВІТ ДО СЕРЦЯ . . .

Білий світ до серця не приємлю,
наче ніч, нетлінний і свавільний,
по землі ходжу, шукаю землю.
Очі кажуть: «Божевільний!»

Навкруги побоїше без трупів,
з головою все й без голови.
Зносять суці спіймане докупі
сукою ошукані леви.

ЕЛЕГІЯ ДРУГОЇ ЗИМИ

(Виправно-трудоий табір Явас,
Мордовська АРСР, 1966.)

СУЛА

«Коні ржуг за Сулою,
Звенит слава в Нисві.»

(Слово о полку Ігоревім.)

Та забриніли сніги, та заіскрилися білі,
Як на луках України.
Та вже другу зиму, морозяну і немилу,
Рідний край у серпанку тайни.
Рідний край за чужими плечима,
Рідний край за тупими очима,
Рідний край норовить за вітчими.
Та вже другу зиму
стерезуть любов од Вітчизни.

І чатує на мене куля,
І моргає чорняве дуло,
І патрони, як лялечки, в магазині
Та вже другу зимоньку-зиму.
Що за далями, що за межами,
Що за радарамі-телевежами:
За феєрверками цивілізацій,
За рівноправністю рас і націй,
За європейською біло-біло-білою культурою,
За душею гуманно-чулою
На очах рівноправно-рівних
Сторожуть мене од царівни.
Та вже другу зиму колісницю варчую,
Ворон-коней кую, ремінь-зброю галтую,
Виглядаю дороги, батогу лозину,
Та чатує на мене лозина
уже другу зимоньку-зиму

За Сулою крешуть коні.
Вершники, як вепри.
Не корогви — кров червона.
І мечами — ребра.
Отамани попереду,
Волхви, Волхви скачуть.
І радіє Київ лету,
І Дніпро козачий.
За Сулою буйні коні
Мчать землею й небом.
Вершники сплелись у грона
Виноградних стебел.
Що століття і епохи,
Що їм чорні круки:
Раз тривоги — їх дороги,
І мечі — наука.
За Сулою буйногріві
В вічній леті коні.
Я вливаюся в колони
Златогривих
коней.

під землею лежала людина
а туристи вказували на плиту і
питали хто це
дивуючись сотці літ покійного

односельчани казали що він певно
дурним був за життя
бо повторяв вічно що чекає на час
коли люди тікають від нього

і люди казали що він дурний
і односельчани казали що він дурний
і туристи казали що він дурний
але дід не чув вже їх слів
бо йому було сто літ

Рим. III/68

ПРО КОНТРАСТИ

Було
я згадую,
як ми вітали весну,
як ми стрічали молодість
сердець і уст.
І так бажалось нам
до дна
допити пристрасть.
Ми думали
про молодість,
як про розгульний карусель.
Нас вабили
контрасти кольорів,
контрасти слів,
контрасти вдач.
І хоч давно
дзвіниця кинула
лічити зорі,
лічити ранки,
дні,
трамваї і сонця,
ми знали, що застояність її
нам сну не вішувала.
Ми знали,
що контрастом вічності —
весна.

Родився дня 2 вересня 1950 року, в родині українських емігрантів-робітників в місті Льєж, в Бельгії. На шостому році життя почав вивчати українську мову в суботній школі. В 1962 р виїхав до Риму, де прожив 6 літ (термін середньої школи) в Папській Малій Семінарії, удосконалюючи знання мови. З роком 1967 почав «пристрасно» захоплюватися літературою, головню поезією, модерно-сучасною. Відтак (1968) переїхав до Ліувену на Університет, де й розпочав медичні студії.

Збірок поезій ще не видав. Був друкований по різних журналах: «Визвольний Шлях», «Крилаті», «Смолоскип», «Юнак», «Шлях Перемоги»... Пише поезії (також і французькою мовою), прозу — новелі — перекладає. Мріє написати колись роман.

БАЛЯДА ПРО ТАЛАНТ, ЗАРИТИЙ В ЗЕМЛЮ

Не все посаджене зростає сонцем,
(а ми посіяли світання).

Не все ціловане назвуть коханням;
(з каміння виростили ночі).

Зеленим словом
крик листка
переконав прохожих,
що дерево його
родилось двічі: раз —
з землі,
а вдруге — наших чіл
і смутків.

Розстрілений бажанням синього відчаю,
(а сон його ставав землею)
він терпко падав в коренистий вітер;
(крихі неба кричали: звівся!)

Зелена тінь
зелених губ
в зеленій впертості
зеленого
зрівання
стирчала чорним днем,
зарита в землю,
як цвях
в порожнім оці.

ТВОРЧА ОСІНЬ

Терпкі дощі руками з жилами замрячень
Давили вітер, здолчений глухим часом.
Кохання вогно падало дуплявим болем
З верби, закутаної павуковим сном.

Вовки з снігом завідують лише кошмари.
Гілчасфе небо спало сірим стовбуром.
На дні дощів град скулився, як трави,
І крок прохожих падав на гравій хрестом.

А живопліт в'юнким корінням, вгрузлим у камінь.
І листям вмерлих сонць
(на пальцях — зсохла кров)

Жадав, щоб день розп'яттям відживав, як осінь,
Що пролилася жертвою й переросла в любов.

ВУГЛЕКОП

І знов, як все, з клунком в руках,
і знов, вдихнувши ранній день,
пішов мовчазно —

не дославши ночі.

Спить. Спить дитя блаженним сном,
щасливі ручки зверх перини.
Любов тут винна... Чорним дном
здригнулось серце. Жаль дитини...

Тривога шкриться в очах —
солоний піт вкрива чоло,
таки багато вже його
він випив вдень — а по ночах!
Стінає бруд по мокрих рукавах,
лопата-ж хліба довба шмат...

Пристав без сил, знімілий погляд;
Плечем обперсь, відчув утому...
І знов, як все, згадав:
Долонь малих дитячий стиск
Й вологий усміх жінки.

НА ДОРОГУ

кипарисом
струнчатся думки
жагучі

списом

колять очі
чужі вітри

шепотуть

нові слова

весни

мовчи
час гаптує
протуберанцем думки
свіжий подих

доби

не роби

з німої тиші

почутих мелодій
оборони
людській утомі

Осип РОЖКА народився 16 лютого 1946 р. в Падерборні, Німеччина. Середню освіту завершив в Українській Духовній Малій Семінарії в Римі. Тепер є студентом слав'янського відділу Гентського університету.

Дебютує на сторінках «Авангарду».

Я ХОТІВ БИ

Я хотів би
мережою снігу
находженням стопам
встеляти
 шлях

де у біль
вітру і сонця
землі батьків
занурені думки
просили б
свіжих поз
 доби

тоді
між гіллясті вірші
я рисував би
тиху
 радість
 грудей

поплисти
у прибій
буруном гранчастим
людську

 вбивати
 міль

плакати
сльозою рослою
за днем
 що пробринів
я хотів би
білу зброю
стиснути

 без слів

озватись
на поклик Матері
і ринути
 у бій.

«ПРОКАЖЕНИЙ...»

Ні! Не помиї ми в народів,
закляті долею буття;
Ми нарід, як і ви, народи,
однакова, як ваша, в нас — душа.

То в чому ж винні ми,
що струпом вкрились наші вчинки,
що косять нам нелюдські муки
синів, що їх не вкрила цвіль?
Що вічно жде на нас неволя,
(тим вигнанцям нема закона)
що все примарою нас вабить доля,
нащадків Святославових мечів?

Було, пройшло. Лягли тумани
і кривдою встеляють шлях.
Замовкла зброя. Леле!
Чи іскри помсти згасли вам в очах?
Ти, друже мій, не жди від других ласки.
надій не вгвинчуй на застій!
Вже завтра встане сонце — й «прокажені»
побачуть волі ранок свій!

Софія НАУМОВИЧ

КОРОЛЕВА

Коршма «Під начиненим кріликом»

У коршмі дядька Бомарше було гамірно. З усіх-усюдів надїжджали до Ренсу двірські екіпажі й гербові карети з дамами визначних шляхетських родів, що їх супроводили лицарі на конях. А всі вони, — особливо ж ці з Орлеану, Версаю, Мелену, Санлісу, — затримувалися в заїзді «Під начиненим кріликом», бо в самому місті, тісному й заселеному по саме годі, не було вже де й голки встромити. Та й де в місті знайти такі розкішні пасовиська, як біля заїзду дядька Бомарше?

Сам він, Бомарше, чуть не рвав собі решток волосся з лисої голови. Хоч у його безконечному поясі, що обмотував кругленьке черевце, раз-у-раз зникали кунштовні гаманці з милим брязкотом для великих, відстаючих вух, то його радість пригашувала влізлива думка: «Чому я не послухав Клодіни? Давно казала поширити заїзд!»

— Куди це подівся старий непотріб? — вирвав його з запізненого жалю владний голос, що належав молодому чоловікові з сильно випнутим підборіддям та вірлиним носом.

— Я тут, ясновельможний пане! — зігнувшись трохи не до землі, поспішно відповів Бомарше. — Така біда: стільки гостей, а місця обмаль...

— Не цікавлять мене твої клопоти! перервав йому гість. — Ти тільки добре зваж, чи волієш зараз же найти мені кімнату, чи закоштувати різок мойого джури! — й молодий шляхтич зневажливо кинув коршмареві туго випханий гаманець.

Оця приманка наче приспішила хід думок переляканого коршмаря.

— Маю! Ій Богу, маю! — викрикнув він радісно й побіг, потикаючись по кривих східцях, на горішний поверх заїзду, забувши перепросити сердитого шляхтича. А втім це й не було потрібне, бо молодий чоловік уже замітав придорожній порох розкішними перами свого капелюха, виклонюючись перед якоюсь дамою, коляска якої саме зупинилася перед «Начиненим кріликом».

У тому моменті Бомарше відсапувався перед прихиленими дверми горішньої кімнати, намагаючись нахиканням звернути на себе увагу. Та даремне. У кімнаті, спиною до дверей, біля триніжного столика, сидів з-чужинецька зодягнений чоловік, що заглибився в своїй роботі. Він водив великим гусячим пером по розгорненому пергамені заглядаючи в велику книгу.

— Вибачте мені, ясновельможний пане... — зваявився врешті Бомарше. — я маю до вас велике прохання...

— Яке? — запитав чужинець, не повертаючи голови, — кажи й зникай!

— Щоб ви в своїй благородності й великодушності дозволили перебути кілька днів у вашій кімнаті одному д-у-уже знатному лицареві... — у цій хвилині Бомарше доглянув крізь вузьке віконце сцену при колясі й уже відважніше продовжував: — Запевняю вас, достойний пане, що цей лицар не буде вам перешкаджати, бо він радше цікавиться гарними дамами...

— Що ти кажеш? — засміявся чужинець. — А хто ж він такий, цей лицар?

— Рауль третій, граф де Крепі й де Валюа, дю Вексен, д'Амієн, де Бар-сюр-Об, де Вітрі, де Перон і де Монтдіде... — залунав несподівано голос з порога.

— Князь Восьмислав із Теребовлі, — представився й собі чужинець, вставши з ослона, — на службі великого князя Ярослава Мудрого з Києва, у подорожі до Святої Землі, прибулий з окремими дорученнями до Ренсу...

— Вітайте в нашій Галії, шляхетний князю та не судить нас за влізливість отого бовдура Бомарше! — і граф де Крепі погрозив мечем оторопілому коршмареві, рівночасно кланяючись перед Восьмиславом.

— Залишіть, графе, коршмаря в спокою. Він не винуватий, що в місто наїхало стільки людей. А втім, мені буде дуже приємно мати за співмешканця такого знатного лицаря, як граф де Крепі й де Валюа! Про вас слава лунає широко й бояться вас не менше самого короля, — промовляв Восьмислав, кланяючись і собі лицарським звичаєм перед графом.

— Ха-ха-ха! Як бачу, то ви вже вспіли довідатися про мене! — з великим задоволенням відповів граф. — Але якщо я приїму сьогодні вашу гостинність, то тільки під умовою, що ви візьмете участь у ловах, які я влаштовую в своїх посіلوсях зразу ж після коронації...

— Дуже радий буду скористатися такою честю й приємністю! — подякував Восьмислав, — але повідомляю вас, що в наших Карпатах є теж чудові терени для полювань, а й звірини в них сила-силенна... Коли вам доведеться побувати в моїй країні, — ласкаво прошу не минати й Теребовлі...

— Але ж напевно доведеться! Це ж країна, звідки прибуває наша майбутня королева! — і Рауль із великим зацікавленням приглянувся багатому одягові молодця та з неменшим здивуванням спостеріг на його столі книгу. Та саме тоді навинувся йому на очі Бомарше.

— Ти ще тут, негіднику? Скажи подати нам сюди вина й кухлів та приготуй вечерю, гідну мого сьогоднішнього гостя!... Стій! — крикнув, побачивши, що Бомарше вже котився по сходах, — чи кімната для маркізи де Шантії готова?

— А вже ж, ваша високосте! Давно готова! — повернувся ще раз Бомарше, та впевнившись, що грізний граф зайнятий чужинцем, коршмар відзискав самопевність і, розсилаючи слуг із різними дорученнями, тихо мимрив до себе: — «То це вона.

У великій залі, за довгими, дубовими столами, сиділи на лавах шляхтичі й міщани та попивали вино. На великанському вогнищі пікся, завішений на рожні цілий баран, якого весь час обертали слуги на всі боки. Від скапування товщу спалахував вогонь, розсвітлюючи темряву залі, по якій розносився смаковитий запах м'яса.

— Бомарше! Викоти малу бочілку! — гукнув товстий Дюран, а коли перед ним наповнився кухоль, підніс його вгору. — Твоє здоров'я, Фантен! Я й не думав, що тебе припре сюди аж з твого Провансу...

— Якже? Це ж не кожного дня коронація та ще й вінчання з перською царівною!

— Не з перською, а з рутенською!

— Хіба не все одно? А я з дива не можу вийти: чого це наш король шукав собі дружини аж у Персії?

— А того, мій твердолобий Фантене, що наш король боявся женихатися ближче... Чи ти забув, у яку біду попав був його батько, Роберт, за те, що одружився з близьною своячкою?

— Не забув і пам'ятаю, але коли вже нашому Генрихові важко було найти пару в Галії, то хіба ж бранує білявон у германських графствах?

— А Матильда? — аж викикнув Дюран, — хіба не знаєш, що через своє перше подружжя з Матильдою, Генрих посвоячився з усіма її германськими кузинками аж до сьомого ступня?

— Оце раз! Та й здорово прикрутила Церква королівські зв'язки! І чого вона так над ними знушається?

Ці слова веселого провансальця страшенно обурили якусь шляхтянку:

— Чи ви, пане, не думаєте про кінець світу, який ось-ось має наступити, за всі ці гріхи, що їх допускаються наші князі й королі? Та це ж важкий гріх, прости Господи, одружуватися зі своячкою...

— Ге-хе-хе — засміявся Дюран, — то ви, добродію, все ще вірите в кінець світу? Оце ж минає вже півсотні років як закінчилося 1000-ліття, а кінця світу як не було так і немає.

— А знаєте, що в нашій Фляндрії кажуть про кінець світу — встряв у розмову інший. — Кажуть, що наші альхеміки недобре рахують цих тисячу років. Треба рахувати не від народження, але від воскресіння Ісуса Христа...

— Го-го! перечив Дюран, — то ж і так проминуло вже 33 роки, бо ж маємо тепер 1049 рік. Нічого нового у вашій Фляндрії не вигадали! Тут зовсім інша справа.

— А яка ж це інша справа, добродію, рад би я знати? — поцікавився фляндієць.

— А така, що священники нарочно підтримують вигадку з кінцем світу, щоб людей лякати!

— Господи помилуй і відпусти! — перелякалася шляхтянка, — ви стягнете на нас гнів Божий таким богохульством! Священники знають, що їм робити й добре, що вкорочують сваволю, розпусту й лицтво наших князів і графів...

— Пст! — оглянувшись позад себе, зацитькав її Дюран, — Ми ж тут маємо такого одного, що нічого собі не робить ні з священиків, ні з кінця світу!...

— Добродійка має рацію! — поспішив сказати й своє слово провансалець, підставляючи свого кухля під кран, — але тут ні в розпусті справа, ні в кінці світу!

— А в чому ж?

— Я чував у своєму Провансі, про який так зневажливо висловлюється мій друг Дюран, що ця перська царівна страшенно багата й тому наш Генрих післав до неї сватів...

— Не перська царівна, а рутенська князівна! — сердився Дюран, — ось маєте доказ, які тверді лоби в тому Провансі! Але що вона багата, — то це правда. Київ, це таке велике місто, що куди там наші Лютеці! Там, як оце хтось вичитав у «Хроніці» Дітмара з Мерзенбурґа, — має бути 400 церков і вісім базарів.

— Вісім базарів? Господоньку! А що ж там продають на цих базарах? — поцікавилася якась мішанка.

— Та все, що привезуть купці з усіх сторін землі: дорогі тканини, шкури, хутра, бронзу, мідь, золото, зброю... Київ, кажуть, після Візантії, — друга столиця в Європі...

Слуги розносили полумисками кусні печеного барана, якого справно надрізував сам Бомарше. Усі кинулися їсти гаряче, трохи придимлене м'ясо й розмова припинилася.

Двобій на слова й на мечі

Саме тоді десь із нутра коршми зійшла східцями вниз Маркіза де Шантії в товаристві старшого лицаря з сивою, в клин, бородою, а за ними й два новознайомі співмешканці.

Бомарше в підскоках поїзв товариство до окремого, невеличкого стола в кутку залі. Маркіза скинула накидку й залишилася в пишній, рожевій сукні.

— Такою гарною, Маркізо, я вас ще ніколи не бачив! — сказав Рауль де Крепі, вітаючись із нею та з її товаришем. — Добрий вечір, вікомте Рошфуко! Іду об заклад що це Маркіза витягнула вас із Орлеану! Могого товариства, вона, на жаль, прийняти не хотіла...

— Підождіть, графе, до могого віку, тоді й подорожуватимете з гарними дамами, а покищо вдовольтайтеся їхнім коханням... Ха-ха-ха!

— Ха-ха-ха! — засміявся й собі, видимо підлещений граф, — Вас, вікомте, ніколи дотеп не покидає! Але я мушу вас, панство, запитати, чи дозволите запросити до нашого стола князенка з Києва, цього лицаря, що прийняв мене до своєї кімнати?

— З Києва? Звідки наша майбутня королева? Але ж горю з цікавості! — викрикнула Маркіза й подавши руку Восьмиславові, одним поглядом охопила його чорняву чуприну, голубі очі, високий стан та широкі рамена. Юнак розгубився під цим зухвалим поглядом гарної жінки, але виручив його вікомт:

— То це ви випередили почот вашої князівни. чи іншим пу-

тем до нас прибули? Та так, чи інакше, вітайте в нашій Галії! Віват, київський князю! За ваше здоров'я!

— Віват! — підхопив Рауль, — Спершу випиймо, бо ніщо так не розв'язує язиків, як добре вино! А Маркіза теж не відмовить чарки? Тільки не цього... Бомарше!

— Я тут! — з'явився, наче зпід землі коршмар.

— Яке вино маєш для пані до твого «начиненого крілика», яким, думаю, не забудеш нас почастувати?

— Якщо дозволите, ясновельможний, то я пропонував би п'ятирічне з Шампанії...

— Давай сюди! — і граф повернувся до товариства, що розсілося на ослонах, закритих м'якими шкурами. — Бо знаєте, ми тільки-що познайомилися з київським князем і не встигли ще собі нічого розказати. І правду сказати, я не певен, чи князь Восьмислав лицар, чи монах, бо застав його при дуже дивному занятті.

— Князь Восьмислав надто гарний, щоб стати монахом! — сміливо замітила Маркіза, а юнак, спаленівши під кокетливим поглядом жінки, взявся торошити бараняче стегно своїми білими, здоровими зубами.

— Яке ж це було дивне заняття, графе? — запитав вікомт.

— Ану вгадайте, що він робив?

— Спав? — здогадувався вікомт.

— Мріяв до місяця? — вгадувала Маркіза.

— Ні це, ні те! Він... писав!

— Писав? — маркіза й вікомт здивовано поглянули спершу на графа, тоді на Восьмислава й раптом замовкли. А цей, здивувавшись у свою чергу, запитав графа:

— Не розумію, що в цьому дивного?

— А дивне те, — відповів, розізлившись чомусь Рауль, — що лицарське діло не закарлючки розгадувати, але мечем орудувати! Наша справа: ставати до шляхетних змагань на турнірах, боротися з равбрітерами...

— А в нас, графе, спокійно, але гордо мовив Восьмислав, — на жаль, важливіші змагання за турніри й розбишак! Ми весь час мусимо боротися з дикими племенами печенігів та половців, які раз-у-раз нападають на нас із Азії... І коли б ми там їх не стримували...

— То вони напали б і на нас! — погодився вікомт Рошфуко.

— Ви, графе, в походах не бували та й справжньої битви не бачили!... У мене ж доволі спогадів із наших війн із сарацинами... Це вам не турніри й не пописи перед дамою сею...

— Я не розумію, — вмішалася Маркіза, — коли ви там весь час у війнах, то як же маєте час на науку? Виясніть мені це, князю!

— Це дуже просто в нашій країні всі діти княжих і боярських родів змалку вивчають письмо, а згодом ідуть воювати. А як уже до бою нездатні, тоді господарять, торгують, укріплення будують, храми Божі вносять...

— Правильно, правильно, — похвалив вікомт, — бо ми якраз 29

навпаки: ні не читаємо, ні будуємо й забули вже на війну ходити, від коли знищили сарацинів... Зледащили... тільки їли б, пили б та гуляли б...

Ці слова старого вікомта ще дужче роз'ятрили Рауля й він, ледве стримуючи себе насмішливо запитав:

— І чого це ви, вікомте, взялися нам правити морали? Забули мабуть власні молодечі витівки! Чи не захочете нас іще кінцем світу лякати?

— Кінцем світу ні, але неславним кінцем Галії — то напевне! Правда, що ми замолоду гуляли, але не забувайте, що ми й сарацинів перемогли! Хай я буду лихим пророком, але як не сьогодні, так завтра, завоюють нас франки, чи германи, бо наша молодь не тільки не хоче воювати, але й відмовляє послуху королеві... — тут вікомт побачив, що вцілів влучно, бо зразу змінив тему. — А де ви навчилися письма, князю?

— Письма навчив мене грек зі Солуня ще в рідній Теребовлі, а тоді батько вислав мене до Києва завершити освіту. Особливо зацікавило мене літописання, бо там записані всі славні й прикрі події нашої історії... Перекладання теж давалося мені легко, бо я знав уже грецьку мову, а латину вивчив від венецького посла.

— А скажіть нам ще князю, куди й чого ви виїхали в мандрівку? — запитала Маркіза, що не відводила очей з дивного юнака.

— А це наш київський митрополит Іларіон вислав мене до різних країв, щоб зібрати вістки до зводного літопису. Я радо погодився, бо здавна цікавили мене чужі краї й батько не протизився... І оце я вже другий рік мандрую по Греції, Венеції, Моравії, Чехії, по німецьких, франконських і гальських графствах... Побував теж у Єрусалимі й помолився при Господньому Гробі, де й залишив багаті дари від нашого князя Ярослава Мудрого, поки, врешті, не добився до Ренсу, щоб записати в хроніку вінчання та коронацію нашої княжни з вашим королем...

— Але ж ви, князю, багато бачили й переживали! — аж сплеснула руками Маркіза, — Розкажіть нам дещо зі своїх пригод!...

— А мені здається, — зневажливо й подратовано озвався Рауль, — що ця книжкова мудрість притупила в вас лицарську хоробрість, бо рука, що водить пером, забуває володіти мечем!...

— А я вам докажу, що й у війні письмо часом припадає! — не поступався Восьмислав. — Ось послухайте: дідко княжни Анни, Володимир Великий, задумав був одружитися з грецькою цісарівною, теж Анною. А коли греки йому в цьому відмовили, то наш князь, не довго думаючи, зібрав військо й пішов на грецький город Корсунь. Грецькі міщани не хотіли йому піддатися, але був у тому місті один наш купець, який написав на стрілі вістку де знаходяться водопроводи. Він випустив цю стрілу до нашого війська, дружинники знайшли її й передали князеві, він наказав замкнути водопроводи й не допустити води до міста. Греки мусіли піддатися й наш князь здобув для нас грецьке місто, а для себе дружину...

— Ха-ха-ха! Це знаменита історія! — засміявся вікомт, а Маркіза звернулася до Восьмислава з грайливою усмішкою:

— Це дуже романтичний спосіб здобування жінок! Чи ваші чоловіки завжди так наполегливо добиваються своєї коханої? І чи вони гарні, ваші жінки? Розкажіть нам про них, князю! — і Маркіза так чарівно заглянула в вічі Восьмиславові, що він не міг їй відмовити.

— Я не дуже розуміюся на жіночих прикметах, але я бував часом на дворі, коли княгиня-мати зі своїми донями приймала купців з Персії й Вірменії. Вона вибирала парчі й шовки на сукні, доручуючи мені креслити на таблиці замовлення...

— А чи вони гарні, оті князівни, зокрема князівна Анна? Яка вона на вигляд?

— І на цьому я не дуже розуміюся, але всі в Києві кажуть, що найкраща з них, це таки Анна та що рівної їй немає ніде в світі... Кажуть теж, що сватало її багато королевичів і князевичів, але батько не давав згоди, поки не приїхали послі від вашого короля...

— То яна ж вона врешті? — з дрібною заздрости, нетерпеливо запитала Маркіза.

— Мої слова надто скупі, щоб вам передати її красу й той чар, який вона розсіває довкола себе... Я часто заходив до собору св. Софії, який саме тоді винінчували. Княжна Анна приїздила туди зі своїми сестрами й подругами, бо її запросив митрополит Іларіон, щоб позувала ченцеві-маляреві до стінного розпису-фрески. Вона була завжди дуже гарно зодягнена й при позуванні виглядала як справжня свята...

— Ну, цього мені вже забагато! — крикнув знечев'я на весь голос Рауль. — Все, що ви тут розказуєте про вашу країну, про вашу науку, про ваших князівен, а зокрема про цю вашу Анну, — це все вигадки й брехня! Немає в світі кращої жінки, як Маркіза де Шантії! Зрозумів? Горе тобі, коли зважився жартувати з мене й з вікомта! Ось ставай сюди й мечем докажи, що ти справжній лицар!

— Рауле, ради Бога! Ви п'яний? Київський князь не виглядає на брехуна! Вікомте, не дозвольте їм битися! — намагалася Маркіза стримати графа, але Восьмислав, не зважаючи на її слова, піднісся, поблідлий від образи, зі свого місця й витягнувши меч, відповів:

— Графе де Крепі й де Валюа! Нашадок св. Володимира Великого ніколи не посоромить себе ні брехнею, ні боягузством! Але в тому тебе треба переконати ділом бо моїм словам ти не віриш. Виступай!

Не знати як і коли довкола обидвох противників зробилося вільне місце. Усі присутні, що припишкли на вид достойників, швидко усталилися півколом, прочуваюючи цікаве видовище.

— Раз! Раз! — замиготіли леза мечів та заблестіли самоцвіти рукоятей. Сили борців здавалися рівними й боротьба стала напруженою, в залі царювала мовчанка.

Старий вікомт із очевидною приємністю слідкував за ходом герцю, а Маркіза, закривши очі в першій хвилині, згодом широко їх відкрила з надмірного переляку.

— Господи рятуй! — скрикнула вона в цій хвилині, коли важкий удар Рауля вибив Восьмиславу меч з руки й він, безборонний, блискавично станув на коліно, щоб уникнути розчереулення. Це був удалий маневр, бо його рука вже знову вхопила меч, якого підсунув йому вікомт і він певним ударом знизу раунав Раулеве рамя.

Усі в залі, разом із Бомарше, гучними вигуками й оплесками хвалили Восьмиславу перемогу, а Маркіза кинулася перев'язувати Раулеву рану. Рауль казав налити вина й озвався до свого противника:

— Ви, князю, доказали тимчасом, що мечем умієте орудувати несогірше. Залишається вам ще довести, що ваша княжна Анна краща за нашу Маркізу де Шантії! Беру вікомта де Рошфуко на суддю й арбітра! Він, — першорядний знавець жіночої краси! — і граф, гордо поклонившись товариству, вийшов зі залі.

— Я повинен вибачитися перед вами, Маркізо й Вікомте, за те, що надужив вашої гостинности при столі... — почав був говорити Восьмислав, але його зразу перебив вікомт:

— Ви, князю, поступили як лицар! Не ви визвали графа в присутності дами, але він вас, попередньо вас образивши! Ви довели, що не даруєте образи й умієте постояти гідно за правду та за честь своєї князівни!... Рахуйте мене вашим приятелем. Що ж до Маркізи...

— Ах, я ж не знав, що це дама графового серця!... А я дурень проявив таку незручність!...

— Та невже ви повірили Раулевим словам? — Маркіза явно розсердилася. — Звичайно, князь Восьмислав не орієнтується в тутешніх відносинах, але ви, вікомте, мусіли б знати, що граф де Крепі, під впливом отого «п'ятирічного шампанського» просто переплутав мене з... Елеонорою!... — і з цим словом Маркіза, кивнувши головою, швидко вийшла східцями до своєї кімнати.

— Ге! А-пху-ху-ху! — аж закашлявся старий вікомт від раптового реготу. — Оце раз, Маркіза!... Просто «переплутав!...» Ніяк не хоче строїтися в Елеонорині пера!...

ІДУТЬ!... ІДУТЬ!...

Великий почот наближався до міста. Коні збивали таку квяву, що годі було щонебудь побачити. Щойно на зовсім близькій віддалі ледве можна було відрізнити гальських вояків з плоскими шапками від гострих шоломів русичів. Зате важче було розпізнати шляхту, що разом із єпископами Готіе Савейрою. Роже з Мо й Гослемом де Шалініак зі Шальону над

4N478HN4

ІКОНА ЧИ ДЖІОКОНДА ?

У ній еднаються Схід із Заходом :
Тамошній степ сягає наших лісів,
Візантійська культура зливається з римською спадщиною,
Українські козак мчать поруч французьких лицарів,
Київська Свята Софія і Паризька свята Геновефа...
Свята ж Ольга, та Святі Ріель і Венсен-з Еспанії, —
Складають у її серці католицьку молитву, —
У буревійному ритмі українського танцю,
Чи в милій кантилені менестреля.
Містерія обличчя, чи містерія серця,
Що зуміло, — тому девять віків, —
Вмістити дві країни в єдиній любові,
Яка стала помостом, рукописанням,
Усмішкою між двома незнайомими...
Містерія дзвіниці — поєднання
Дугоподібності та стрілочастоти,
Учорашнього дня є сьогоднішнім.
Містерія французького імені — слов'янськими буквами,
Ікона і Джіоконда :
Анна з Києва — Королева Франції.

Примітки :

О. Роже Галю , переклад С Наумович

Поема о. Роже Галю написана верлібром, білим віршем.
Назва «Ікона чи Джіоконда» — алюзія до чудової фрески з Київської
Св. Софії, на якому безсумнівний портрет Анни Ярославни, хоч і стилізований. О. Галю вона видається так само загадочна, як і відомий
Джіоконда Леонарда да Вінчі.
Св. Ріель — патрон Санлісу.
Девять віків, — поема написана 1961 р. у 900-ті роковини абатства
св. Венсена в Санлісі, уфундованого Анною Ярославною.
Дзвіниця св. Венсена походить приблизно з 1140 р.

ВЕЛИКОДНА НЕДІЛЯ

Оповідання Павла Граба*

— «Христос воскрес!» — Воїстину воскрес!» — І люди падають один одному в обійми, міняються писанками, радіють. Великий день, святий, веселий! Та не весело було одному кайданникові, що сумно тинявся по своїй затушкованій коморі та брязкав залізами, котрі оповивали йому обидві ноги, впиналися до голого тіла.

Тюрма стихла, — крізь решітку лізла ніч; перший святковий день відбувався. Хіба долетить з гуртової комори п'яний завід безладного співу або зірветься в повітрі голосний вираз арештанського залицяння, з жарту кинутий в напрямі жіночого відділу в'язниці. Але і пісні, і жарти притихли. Життя гуртових комір цілком перейшло під піл, у таємні закутки, де сторожа не могла крізь двері побачити ні карт, ні горілки, ні якої іншої заперечної арештантові речі.

Гірко почуватися у такі дні в'язневi, а ще гірше нудитися під замком, одному, як отой згаданий кайданик. Сам неначе мертвяк у труні ... ніхто не прийде, це похристосується, не обійме як брата... ніхто, ніхто... **Брудні, поруділі стіни ... низенька стеля... холодна цеглова підлога... сім ступнів уподовж, п'ять** — завширшки, клапоть сірячини під боки, звичайна посудина... — ото і все, що бачить притомлене око в заперті. Він ступав якось не твердо, накинувши заклеймлену куцину на плечі. Його не водили до служби, бо він — секретний: ніхто не загомонів до нього за цілий день, не пустили навіть на прохід. Ранком проткнули крізь фірточку шматок паски, на обід принесли борщу. У вечері заглянули, чи цілий, чи не втік, бува... Душа неслась у далекий край, зворушена спогадами. Мелькнуло рідне село... білими стінами вилискуються вбогі хатинки... весело гудуть, розлягаються дзвони; вся церква в огні... от скінчилась служба, пронесли корогви понад паснами... ось він і дома, з усіма вітається... серце повне радощів, якогось святого, великого почування любови... увесь мир би обійняв, аби малась спростога. Грає весняний промінь... Уквітчані проліском, дівчата простують в поле; лавою сунуть з жартами та витребеньками парубки... а он і старий з лірою перегинається, за старчам поспішає... Он притяг і багатий Микита невидючий, що тиняє увесь свій довгий вік та на сопілку затинає... босий, у білій сорочці та штанах... голова нічим не покрита... паличка проти собак... сопілка в роті... отакий завжди... Люди хвалять Бога, що дав свято, а він грає — голосить та приспівує:

А хто біди не знає.

Нехай Микита спитає!...

— Це я — Остап, сторож... Свято послав Біг... всі веселяться... І я чоловік... серце перевертається дивитись ... душа бо-
лить... І я самотній... на чужині... Рідної мови не почуєш... по-
балакати ні до кого...

ту. Похитують головами слухачі, а спинити — не спинять, —
шкода, що на Великдень гріх журитися.

Як ось село зникло... В уяві зростає молодий, кипучий, нат-
хненний гурт... Чує піклування за прихильність до менших бра-
тів, за освіту незрячої, окривдженої верстви люду, за Велик-
день усього чоловіцтва... Стискають у запалі один одному ру-
ки; в очах — надія, повна, нерухома; серця окрилені вірою,
що їй усі ворожі заходи байдужі, найлютіші муки не страшні...
Солодкий чарівний сон, з якого так тяжко прокидатися...

«Христос воскрес!» — Немає відповіді.

— Милі, раді, де — ви? Не побачите, не притулите до лона...
душу, серце, — усе вам, усе... Сльози наплять... Нехай... може
колись і сліз не стане... Сестронько!... Боже милий!... Тобі
віддала чисту, молоду душеньку... в муках сконала... Хуртови-
на замела її святую могилоньку; вітер жалібно квилить над нею,
а навкруги скрізь уклалось товариство... мертвий сон... яри та
підземні шахти... та гірка неволя... та... але й того досить...

Жити, жити без краю забажалось йому в ту саму хвилину,
— працювати, не покладаючи рук — нове життя забудувати на
тих незабутніх, на тих передчасних могилах...

Він бігав з кутка в кутку, збурений думками, розпалений.
Але згодом почув, що сили зраджують його, піт виступав на
чоло, — і, наче стеблина підтята, опустився на підлогу. Кругом
стояла тиша; десь рипнуло дверима, та свиснув вагтовий.
свистун пробуючи...

В переході шепотом розмовляла сторожа, один був татарин,
другий — земляк, хлібороб з України, — але кайданник не чув
їх розмови; та й вони, здається, поснули. Не до сну, не до спо-
кою було кайданникові; уже ні мислі, ні спогади, а якесь бо-
люче маячіння... без форми, без образу... Нерозможна туга,
невідхильна вага на серці... Усе закрутилось перед його очі-
ма, переплуталось, темрявою насунуло з усіх усюд... Йому зро-
билось моторошно, ніби провалля залягло під ним; щось гостре
діткнулося мозку, — заблимали зелено-огнисті зорі... він за-
стогнав, силкувався скрикнути — нема голосу: він упав до за-
буття, до безпритомності... лежав мовби труп захолодий...

— Христос воскрес! Христос воскрес! — роздався тихий
дружній голос. Жахнувся, отямився кайданник. Над ним стояв
сторож українець і так жалібно дивився йому в очі. Двері шіль-
но були причинені, а в кутку тлів недогарок.

— Христос воскрес!

— Воїстину воскрес!

Вони упали один до одного в обійми і довго-довго цілува-
лись.

Кайданник не міг прийти до себе, не міг зрозуміти, що з
ним діється. — таке незвичайне, таке неприходне було оте не-
сподіване явище...

— Спаси Бог... спаси Бог... на віки... але тікайте... почують... не губить себе!

— Заспокойтеся, — татарва спить... Чим Бог дав...

І, розв'язавши хустку, виклав паску, кілька крашанок, тощо...

— Не треба, не треба... Бога ради... до віку вдячний... Голос кайданника задрижав, порвався; сльози навернулись на вії. Як се — двері відхилились, і татарин вистромив заспалу голову... То ти так?

Вдарив дверми, покрутив ключем, — і бігом метнувся докладувати.

Обидва скам'яніли на місці. Година здалась їм занадто довгим часом. Забряжчали рушниці, затупцювали чобітьми, забренькав ключ, двері відлетіли з гуном, і смотritelь, в супроводі татарина та кількох оружних солдатів, появилися на порозі комори.

Серце похолело в Остапа; йому здалося, ніби він летить у прірву... без краю... без визволу...

— Ваше високо... — спромігся був він...

— На обахту! Під суд! — загриміла відповідь.

Його схопили під руку. Востаннє заходив ключ у дверях; почувся дрібний тупіт зникаючої юрби, луною розлігся в переходи і нарешті затих. По підлозі метався та стогнав у тяжкому стані безпритомности кайданник, — ніхто не зважав на нього; над усім стояла тиша, все окрила тьма, густа, вагуча...

Примітка: Павло Грабовський. Зібрання творів
у трьох томах, т. 3, стор. 250

* Один із псевдонімів П.А. Грабовського.

За журналом «ЖОВТЕНЬ» ч. 9. 1968 р.

«Під московським нараулом у
тюрмі»... (з пісні)

... і в «пожовтневій» нічого не
змінлося!

Читайте книжку І. Стоцького
«Клепачівський Рейд»
найновіше видання СУМ,

Ілюстрація М. Михалевича

ДУМКИ ПРО «СОБОР»

Книжка «Собор», в останніх часах, викликала багато руху і різних думок між українцями. Олесь Гончар, написав свою книжку під московським режимом і видав її цілком законно. І справді, при першому читанні, все підлягає смакам російських урядовців, а нам, навпаки, не подобається нам культ «трудящих» людей для окупаційної держави, опис промислових краєвидів, тяжкуватий стиль у деяких уступах як напр. «зосталась непоміченою» (говорить про Єльну), або цей фальшиво поетичний тон, старо-романтичний, який іде тільки на користь москалям. Легко їм тоді говорити що українська література — примітивна, та що генії письменництва виростають тільки в Москві. Але проти цього виступають навіть «радянські» письменники як Маргарита Малиновська; в «Літературній Україні» (7. 1. 69) вона пише: «Фальшиві прикраси стилю, емоційні перебільшення, гіперболічні пейзажні описи, все ще істотно тягнуть, на мій погляд, нашу прозу назад».

Що в такому разі не сподобалося цензурі, коли за якийсь час, книжку Гончара заборонили? Смішно подумати, як москалі перестрашилися, переглянувши цей твір ближче! З-дня-на-день, «Собор», із легальної книжки зробився нелегальною. Це в певній мірі на нашу користь, бо заки припинили її продаж, книжка встигла опинитися в багатьох руках. Українці за заслугою напевно схопили справжній глузд твору. І його заборона тільки підкреслила для них цю правду. З нього довідуємось що українці, більш як коли, свідомі своєї національності, а Гончар висловив їхню таємну думку, і за це заплатив.

«Собор», це символ української правди, а табличка яку вкрав назначений урядник, мала її зберегти. Ясно що москалі, такі «таблиці» руйнують. Вони їм перешкаджають, бо в них один закон на папері, а другий для стосування в житті.

Другий «гріх» Гончара, це історичні натяки. Собор, цей музей давнини, хоч не згадує про князів і велич княжої держави, то Микола Баглай вітає у Вірунці «Ярославу», що сумувала отак колись на валу, а також із Єльною зупиняється над «руїнами»: це для них, «пам'ятки мачухи Епохи». Такі згадки небезпечні. Навіщо згадувати історію, коли вона не існує? Бо історія, «це воля людей». А як люди, — тут ідеться про українців — захочуть, то відбудують свою давнину, свою могутню колись державу, бо закоротить їм мабуть знову її мати. Ось що тут шкідливе для Кремля! Не злюбили цензура миколу Баглая за те, що цей шанувальник «людину», забагато говорить про залорощів, про «свободу». А деж її шукати, коли вона в СССР не існує?

Дискретно але ясно говорить про це Гончар: «Мистецтво це останнє пристанище свободи...» Тут можна зрозуміти що мистецтво це кульмінаційна точка свободи, але можна дати цій фразі теж іншого значення. Для поневоленої людини, мистецтво може теж бути останньою дошкою надії, останнім рятунком, де можна висловити почуття людини спрагненої волі.

Що для нас, молоді, означає Собор? Чомусь книжка О. Гончара не повністю нас задовольняє. Ми бачили чудові приклади відваги серед таких письменників як Чорновіл, Костенко та багато інших, які ясніше висловлювали свої ідеї. А небезпека для всіх однакова.

Не вдалася Гончареві книжка не тільки тому, що він не зовсім задовольнив нас, але теж і тому що московська цензура заборонила його книжку. Було б усе це пів-біди, якби у «Літературній Україні» із 27.12.68 не стояли оді рядки: «Олесь Гончар торкнувся й критичних зауважень щодо роману «Собор» і рішуче відкинув намагання ідейних противників на Заході шляхом кривотлуманень використати в своїх негідних цілях цей роман, що його автор писав з патріотичними почуттями радянського письменника».

ТРОЇЦЬКИЙ СОБОР

/ 1773 – 1778 pp. /

В східних районах України, близько до Слобожанщини, в місті Новоселиці, тепер Новомосковськ, знаходиться визначна пам'ятка церковної архітектури – Троїцький Собор, збудований в 1773-1778 рр. Якимом Погрібняком, що походив з слобідського міста – Нової Водини, біля Харкова.

Новоселиця входила в склад запорізьських земель і сам Собор є витвором козацького архітектурного будівництва, в якому втілено всі естетичні уподобання Запоріжжя, як також традиції народної архітектури.

В народніх переказах оповідається, що коли козаки звернулися до Погрібняка збудувати храм, то він в запалі сказав, що збудує храм, якого ще не було, з дев'ятьма верхами. Декому це здавалося неймовірним. Тоді Погрібняк почав лозинкою на землі рисувати храм, але старі вояки не розуміли пояснень майстра. Тоді він за кілька днів зробив модель дев'ятибанного храму, виплетеного з оситнягу, який дав змогу теслі вирішити в загальних рисах об'ємно-просторову композицію, головні вузли та співвідношення бань та її складових частин.

Дев'ятибанний новомосковський храм надзвичайно компактний. Найбільша середня баня. Поставлені навхрест верхи трохи менші, а бані в міжрукав'ях – найменші. Розвиток і ускладнення плану хрещатого храму в кінцевому результаті привели до формування дев'ятибанної церкви. Розвивати далі і ускладнювати план було вже не можливо, тому собор у Новомосковську є вершиною українського дерев'яного будівництва.

Висота храму 37 метрів. Коли під'їздити до Новомосковська, то вже здалека видно біле громаддя собору, що грандіозними верхами і розмахом можуть бути порівняні тільки з Софією Київською.

В XIX ст. собор був перебудований і бані після того набрали неприємних «правильних» форм. Все таки й тепер собор справляє дуже сильне враження. Самі тільки фізичні розміри його приголомшують. Ритм горизонтальних членувань, ритм заломів контрастує з вертикальними площинами і гранями. Їх гра і боротьба створюють нестримний каскадний рух маси вгору. Площини бань спонукують зір стежити за їх рухом у блакитнувисочинь, де зникають вінчання храму.

За Г.Н. Логвин «По Україні»

Описи собору і його походження, що їх вивів Олесь Гончар в одноіменному романі настільки схожі з Новомосковським собором що дають підставу вважати, що саме цей собор дав такі величні надхнення авторові: «Ось перед тобою шедевр, поема степового козацького зодчества. Є ритми свої в споруді собору, є вільний політ надхнення, любов висока... Все височить на майдані ця сива скеля віків... панує над усією місцевістю, весь обрій ніби тільки для того й існує, щоб відтінити його... Наш козацький шедевр! (О. Гончар)

В ИХОВ

НИКИ

«УКРАЇНЕЦЬ У ДІЯСПОРІ – ЦЕ ПОВНОЦІННИЙ ГРОМАДЯНИН СВОЄЇ КРАЇНИ, ПОВ'ЯЗАНИЙ З УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ ВУЗЛАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й КУЛЬТУРИ, ЯКОГО ОСОБОВІСТЬ ПОЗНАЧУЄТЬСЯ ХРИСТІЯНСЬКО-ЕТИЧНИМИ ВАРТОСТЯМИ І ТВОРЧОЮ ДІЄЮ ДЛЯ УКРАЇНИ».

Виховний ідеал схвалений Світовим Конгресом
Вільних Українців 1967 р.

«ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ У ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ Є ВИХОВАННЯ ВОЛІ Й ХАРАКТЕРУ ПІД ВИСОКИМ ГАСЛОМ:

СЛУЖБА БОГОВІ І БАТЬКІВЩИНІ.

ТІЛЬКИ НА ОСНОВІ ВИСОКИХ ІДЕАЛІВ МОЖЕ УТВОРИТИСЬ МІЦНА СУЦІЛЬНА ОСОБОВІСТЬ. ОТЖЕ, КОЛИ МИ ХОЧЕМО ВИХОВАТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОЛОДІ МІЦНУ ВОЛЮ І СУЦІЛЬНІСТЬ ХАРАКТЕРУ, ТРЕБА ПЕРШУСЬОГО ПРИЩЕПИТИ ЇЙ ПРАГНЕННЯ ДО ВИСОКОЇ МЕТИ, ЩО ОБ'ЄДНУВАЛА Б УВЕСЬ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД.

ТАКОЮ Є БЛАГО І ЩАСТЯ БАТЬКІВЩИНИ-УКРАЇНИ.

Проф. Г. ВАЩЕНКО

Виховання мужності і героїзму

Боротьба українського народу за волю, що тягнеться вже біля семисот літ, наближається до свого кульмінаційного пункту. Від того, як закінчиться вона, залежить «бути чи не бути» українському народові. Боротьба ця остільки трудна, а завдання, що стоять перед нашим народом остільки складні, що їх можуть розв'язати лише героїчні зусилля народних мас. Отже, в дусі героїзму ми мусимо виховувати і нашу молодь, бо від неї в першу чергу залежить майбутнє України. Але що таке героїзм?

Звичайно зі словом «героїзм» з'єднується уявлення про сміливу і мужню людину, що в боротьбі не вагається пожертвувати своїм життям. Таке розуміння героїчного ми зустрічаємо, між іншим, і у Жюль де Готьє. («Логіка героїзму»). Він пише, що героїзм виявляється переважно в дії. Русійною силою останнього є не мотиви, (релігійні, моральні, політичні і т. ін.), а свідомий, своєрідний інстинкт, що іноді навіть суперечить усвідомленим поведінкам. Аналізуючи переживання героя, Готьє приходить до висновку, що діючою пружиною його поведінки є прагнення ствердити незалежність і міць свого «я» навіть тоді, коли б це загрожувало людині смертю. Не заперечуючи того, що в героїчному вчинкові часто відограє роль підсвідоме, що іноді героїчні вчинки суперечать звичайній логіці, мусимо в той же час ствердити, що не всякий відчайдушний вчинок можна назвати героїзмом і не всяку сміливу людину — героєм. Наприклад, більшість культурних і вихованих людей не назве героєм бандита, що з ризиком для свого життя грабує банки або мандрівників. Люди іноді називають героями навіть і розбійників, але тоді, коли розбійник має під собою якесь ідейне підложжя. Наприклад, український нарід оспівує як героя Кармелюка. Але в ньому він бачить не звичайного розбійника, що грабує і забиває людей, щоб самому добре помити, а бачить в ньому месника за кривди, що жорстоке панство заподіяло селянству.

Отже, у змісті поняття «герой», «героїчне» визначне місце посідають мотиви, що керують поведінкою людини. Ми називаємо героями людей, що цілком віддаються якійсь високій ідеї і здібні жертвувати для здійснення її своїм життям. Герой перш за все є суцільна людина. Він — визначна особистість з чітко накресленою вдачею. Тому, як не заслуговує на назву героя той, хто діє відчайдушно, під впливом ефектів, так не заслуговує на нього людина, що має високі ідеї, а не має сили реалізувати їх. У героїчному вчинкові виявляються в своїй суспільності всі сили людського духа. І підсвідомі потягнення, і сильні почуття з різноманітними відтінками тіннями, і міцна воля, і певні ідеї. Але основну роль в цьому складному комплексі переживання мають ідеї, що їм служить людина. Саме вони становлять мету, до якої йде людина. А без усвідомлення мети немає волі,

носять дух людини, збільшують її енергію запалюють бажання досягти певної мети. З цього ж джерела родиться радість перемоги, і рішучість не зупинятись ні перед якими перепонами в досягненні поставлених цілей. Арістотель указав на наявність розумових елементів у хоробрості і мужності. Він визначав мужність, як середину між відчайдушністю і боягузством. Від відчайдушності хоробрість і мужність відрізняються тим, що вони керуються розумом. У міркуванні Арістотеля є цілковитий сенс. Справжня хоробрість полягає не в тім, що людина, не думаючи, ризикує своїм, а іноді й чужим життям, а в тім, що вона в небезпеці не губить голови, володіє собою, обмірковує ситуацію, вибирає найкращі методи для досягнення мети і жертвує життям лише тоді, коли немає іншого виходу, або коли буває загрожена її честь та гідність. Так, наприклад, мужній воїн не кидається сліпо на ворога, а обмірковує свої кроки, вибирає найдоцільніші засоби перемогти його, але бореться з ним до останнього, уникаючи полону, що загрожує йому безчестям і тортурами.

Героєм людина може стати не в наслідок тимчасового захоплення високою ідеєю, а лише тоді, коли ідея зрослася з нею, стала частиною її «я». Тоді ідея стає вартіснішою за життя. Людина тоді скорше пожертвує життям, ніж ідеєю.

Оскільки різними можуть бути ідеї, що їм служить людина, то можуть бути і різні типи героїв. Найчастіше героями називають воїнів. Але це занадто вузьке розуміння героїства. Героєм може бути вчений, мандрівник, мистець, громадський і політичний діяч. Хіба не виявили високого героїзму місіонери, що з ризиком для життя йшли до дикунів проповідувати віру Христову? Хіба не виявили його мандрівники, що, не зупиняючись перед можливостями загибелі від голоду і холоду, йшли сотні кілометрів засніженими пустелями до полюсу? Перед ними ясною зіркою світила мета, для одних, — поширення віри Христової, для других — відкриття полюсу, і вони, перемагаючи всі труднощі й страждання, прямували до неї.

Чи суперечить героїзмові гуманність і м'якість вдачі? Коли йде мова про героїв: науковців, мандрівників, а тим більше місіонерів і взагалі релігійних діячів, то тут ніякого заперечення бути не може. Але героя-воїна більшість звикла уявляти собі, як людину сувору й жорстоку, для якої чужі почуття ніжності і лагідності. Хибність такого уявлення доводять численні факти. Ахілл, ім'я якого стало синонімом хоробрості, невтішно і довго плакав над трупом Патрокла. Українські козаки, хоробрість яких викликала здивування сучасників, як співається в пісні, «плачуть, тужать в турецькій неволі». Мало того, з жорстокістю, звичайно поєднується не хоробрість, а боягузство, а зі справжньою хоробрістю — гуманність. Часто буває, що командир жорстокий і бездушний в умовах мирного життя, виявляє себе як боягуз на війні. Воїни УПА, що виявили подивудігнну хоробрість, не були жорстокими не тільки щодо мирних поляків, які не шкодили українцям, а навіть червоноармійців, які попадали до них в полон.

Героїзм є перш за все властивістю видатних особистостей. Історія дає багато прикладів особистого героїзму. Може найяскравіші з них в історії історії старовинної Греції — це спартанський цар Леонід і великий філософ Сократ. Леонід свідомо загинув з 300-ма спартанцями, щоб затримати персів і дати можливість грецьким воїнам організуватися для захисту батьківщини. Як бачимо, в ньому діяв не сліпий афект, а мужній розум і свідомість обов'язків перед своїм народом. Такі ж самі мотиви керували і Сократом, що мужньо взяв чашу з отрутою із рук тюремщика.

Численних героїв дала й Козацька доба нашої історії. Імена Наливайка, Сагайдачного, Сірка, Богдана Хмельницького, Нечая, Кривоноса, а в XVIII ст. Гонти, Залізняка і багато інших надовго остануться в пам'яті нашого народу, як імена великих героїв, що над усе поставили благо Батьківщини.

Справжніх героїв дає і наша трагічна сучасність. Майбутні історики України запишуть немало імен героїчних командирів і воїнів УПА, людей що всім пожертвували для Батьківщини, і виявили в боротьбі велику силу волі, мужність і сміливість, поєднану з умінням панувати над собою хоч мав усі можливості уникнути смерті.

Ще переконливішим доказом твердження, що героїзм воїна може сполучуватися з гуманністю, і що в основі героїзму лежить висока ідейність, є великий грецький герой Олександр Македонський. Про його надзвичайну мужність свідчить той факт, що він, не маючи ні великого війська, ні великої флоти, пішов війною проти могутнього володаря Середньої Азії, перського царя Дарія, який мав численне військо і велику флоту. Під час війни Олександр виявив надзвичайну мужність і рішучість. В бою при Іссі персів було 500-600 тисяч, а македонців лише 30 тисяч, себто у двадцять разів менше. І все ж таки, завдяки мужності Олександра і геніальній здібності орієнтуватись в умовах бою, македонці з малими жертвами з свого боку перемогли персів. Часто хоробрість Олександра досягала такого ступеня, що здавалась божевільною. А, проте, він ніколи не губив влади над собою.

І в той же час Олександр ніколи не виявляв найменшої жорстокості, навіть часто виявляв великодушність. Так, напр., він зупинив різанину після ліквідації повстання в Єфесі. Захопивши після бою при Іссі табір Дарія і взявши в полон матір, жінку й дітей Дарія, він повівся з ними надзвичайно гуманно.

Що ж керувало Олександром Македонським в його діяльності, повної мужності і героїства? Невже якісь півсвідомі сили, сліпе бажання ствердити своє «я»? Ні, ним керувала ідея з'єднати в політичну і культурну цілість Схід і Захід. Професор Уїллер в своїй монографії «Олександр Великий» пише: «Історія не знає другої особистості, що стільки зробила для розбудови нашої цивілізації, як Олександр Македонський. Він вирівняв площу, на якій збудована будівля європейської історії. Все, що входило в коло його завоювань, вносило свою частку в утворення тієї середньоморськ

морської культури, що під управлінням Риму стала базою для європейського життя. Все що лежить за цією межею, перебуває ніби на другій планеті».

Дуже багато прикладів високого героїзму дає історія України, і всі вони підтверджують ту думку, що героїзм є в першу чергу висока ідейність. Так великим героєм був князь Святослав Завойовник. Все його життя було героїчним, бо він віддав його Україні. Усі вигоди життя, вбрання, їжа, — все в нього стояло десь на задньому пляні. На передньому завжди стояла Україна, її честь і слава. Таким же героєм був Володимир Мономах, що об'єднував у собі незрівняну мужність і християнську гуманність, рішучість воїна і велику розсудливість. І у нього, як у Святослава, на першому місці стояла Батьківщина; не шадити життя для неї він закликав і своїх дітей.

бою і над обставинами.

В красному письменстві психологія героя з великою яскравістю відбита в «Слові о полку Ігореві», в «Захарі Беркуті» Івана Франка, «Тарасі Бульбі» Гоголя. При всій різниці в індивідуальних властивостях героїв названих вище творів, всі вони мають одну спільну рису. Це є ідея служби своєму народові. І для князя Ігоря, і для Тараса Бульби, і для Захара Беркута, і для його сина Максима, і для Мирослави, — найвище на світі є Батьківщина, для якої кожен з них без вагання віддає своє життя. Подібно до того, як Тарас Бульба вбиває свого сина Андрія, що став на чолі польського війська, так Захар Беркут прирікає на смерть улюбленого сина Максима, щоб цим врятувати свій нарід. А остання картина із «Тараса Бульби» — це величний патос героїзму, який рідко зустрічається у всесвітній літературі. Тарас, прив'язаний до дуба, охоплений полум'ям, у цей передсмертний час думає лише про те, якби допомогти врятуватися козакам від поляків, що переслідують їх. І коли він побачив, що козаки врятувались, з його грудей виривається радісний крик перемоги: «А що, взяли, чортів ляхи?». Декому може здаватися, що в цій картині Гоголь відступив від художньої правди, змалювавши те, чого в дійсності не було. Але це не так. Навпаки, тут Гоголь піднісся на верховіття мистецької творчості і геніяльною інтуїцією схопив саме єство героїзму — перемогу духа над тілом, перемогу ідеї над вузьким особистим егоїстичним «я».

Герой не є пересічна людина, — це виключна особистість, що підноситься над масою, і тому маса так охоче йде за ним і підкорюється його волі. Але в певні моменти історії героїчною може бути і маса, бо й вона, подібно до окремої людини, може захоплюватися високими ідеями і за них віддавати своє життя. Треба при цьому відрізнити справжній героїзм від афентів, що з стихійною силою охоплюють маси. Коли на війні воїни лава за лавою йдуть у бій, падають і все ж таки йдуть уперед, то це не завжди є вияв героїзму. Часто це є просто стихійний рух, вияв психології натовпу. В такі моменти в багатьох воїнів зовсім потьмарюється свідомість, і вони діють напівавтоматично. Такі рухи можна назвати героїчними лише при тій умові, коли в основі їх лежить якась ідея. Героїчність вчинку характеризує не сама лише ідея, а особливо не ті моменти її, коли на перший план виступає півсвідоме, — її характеризує вчинок в цілому і в першу чергу мотиви його.

Прикладом високого героїзму мас, перш за все можуть бути християни перших віків нашої ери. Вони не тільки не лякались страшних переслідувань за віру Христову, не тільки не зреклись її, а з радістю, як на велике свято, ішли на муки й умирали з релігійними піснями на устах. Високий героїзм на релігійній основі виявляли воїни Валенштайна і Кромвеля. Багато прикладів масового героїзму маємо і в історії нашого народу. XVI і XVIII сторіччя історії України — це не сторінка, а велика книга, в якій відбито високий героїзм українських мас. Ця книга написана лише частково і все ж таки вона показує, до яких вершин підноситься дух нашого народу за віру й волю. Люди, навіть посаджені на палі, кепкували з ворогів, бо вірили в перемогу правди.

Немало прикладів масового героїзму можна знайти і в історії наших визвольних змагань 1917-1922 рр., а ще більше в боротьбі УПА з німцями й більшовиками. І скільки б вороги не назирали наших воїнів, багн

дитами, в пам'яті українського народу вони навки залишаться. Як справжні герої, як люди, що за Батьківщину жертвували своє життя. Ми певні того, що так їх будуть згадувати й інші народи, особливо ті, що зазнали на собі ярмо тяжкої неволі.

Все це свідчить про те, що героїзм має міцно зв'язаний з ідейністю їх. Християнство, не зважаючи на жорсткі переслідування, опанувало Римську імперію, а потім цілу Європу, Америку і частину Азії. Араби, що довго були дикими кочовниками, під впливом магометанства, швидко об'єдналися у великий нарід, і, пройняті релігійним фанатизмом, швидко завоювали всю передню Азію, Північну Африку і Піренейський півострів.

Отже, моральний стан народів, що борються, є та сила, що від неї в основному залежить перемога. Так як у наслідок морального розкладу населення, розпадаються могутні держави, так само з тієї ж причини розкладаються армії. Тому велику шкоду народові роблять ті, що тим, чи іншим способом розкладають його моральний стан.

В своїй статті «Логіка героїзму» Готье ставить, хоч і не розв'язує, проблему жертвенного героїзму і особистого щастя. Щастя не може бути критерієм поведінки людини, — таким критерієм може бути тільки гідність, ідейна повнота життя. Людина, що шукає в житті лише задоволення своїх тваринних і вузьких егоїстичних інтересів, не може жити повним, справжнім людським життям, — вона навіть не може зрозуміти сенсу героїства, як не зрозуміє плазун сокола. Хто родився плазувати, літати не зможе.

Н. Ушинський (1824 - 1870)

ПРО НАРОДНІСТЬ І МОВУ У ВИХОВАННІ

«Есть единый, только единый спільный для всіх природний нахил, на який завжди може розраховувати виховник. Це те, що ми називаємо **народністю**.

Як нема людини без самолюбства, так само нема людини без любови до батьківщини. Ця любов дає виховникові певний шлях до серця людини і могутню підпору в боротьбі з її поганими особистими й родинними нахилами. Всяка жива історична народність, єсть найвище й найкраще сотворіння Боже на землі і виховникові тільки залишається черпати з цього багатого й чистого джерела.

Істота народности — в мові. Мова єсть найважливіший, найповніший і найміцніший зв'язок, що поєднує минулі, сучасні і майбутні покоління в велике історичне, живе ціле. Вона не тільки виявляє собою життєдіяльність народу, а є й сама це життя. Коли щезне на

46 родня мова — народу більше нема».

ШУКАННЯ ВИРАЗУ І МИСТЕЦТВО

Правдива потреба шукання виразу є завжди новим розрахунком зі собою, завжди наполегливою перевіркою, що нам відповідає, а що нам байдуже. Є процесом пізнання себе і здійснювання ладу в собі. І саме таким способом учений шукає чимраз ліпшого виразу для своєї думки, релігійна людина — для свого стосунку до Бога, робітник, що любить свою професію, — для свого діяння. І тим самим способом кожна людина, справді живуча, шукає чимраз ліпшого виразу для себе цілої. В такому шуканні власного виразу допомагає мистецтво. Лірика поета дає нам ліпше зформулювання наших почувань, ніж наші власні, беззвучні, непорадні слова. У драмі виявляється моральний закон і героїство сильніше, ніж у наших мріях. Очіма маляра бачимо ліпше, ніж власним зором. Коли сідаємо до фортепіяну шукати в музиці виразу для себе, наші руки є часто штивні і безрадні, а коли дозволимо керувати себе вибраним нотам, відчуваємо, що у хвилі звуків пливе саме те, що ми прагнули виразити. Коли нам дійсно подобається твір архітекта, то чуємо, що він виснажує наше почування простірного ладу, наше схоплення брили, хоча знаємо, що ми ніколи не зуміли б це збудувати.

Мистецтво пробуджує, визволяє й утілює янесь існуюче, хоча заховане багатство і причасні можливості, яких самі не можемо виразити. Мистець приходить з допомогою нашої непорадності і його твір злагіднює болісний конфлікт, який існує в людях між великою потребою вислову й обмеженими здібностями експресії. Мистецтво дозволяє нам здобути тлибші форми виразу і тим самим допомагає нам у процесі самопізнання. Такий стосунок до мистецтва стає поглибленням власної особовості. І в такому стосунку потверджується велич і важливість мистецтва.

Тому тільки в культурі, яка покликає людину до турботи про здобування виразу, може стати глибокий, загальний, безпосередній і свіжий стосунок до мистецтва.

НАУКА
КУ
ЛЬ
ТУРА
МИС
ТЕЦТВО

Др. М. Кушнір :

«Велич мистецтва й відродження культури»

Проф. П. КУРІННИЙ

ПЕРЕДІСТОРИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ

УКРАЇНСЬКИХ ВЕЛИКОДНІХ СВЯТ.

Український Великдень — свято, що в своїй поетичній і ідейній формі зберегло історію ідейно-етичного розвитку українського народу. Це цілий цикл святочних, релігійних церемоній, які відбуваються в певній послідовності протягом майже місяця, що має свої підготовчі та кульмінаційні фази, свою основу і додаткові ідеї.

Великдень у християнському обряді — свято пересувне: відбувається в першу неділю першого весняного молодика на спогад хрестних страждань і Воскресіння Ісуса Христа. Символічна обрядовість цього свята сягає апостольських часів. Моментами цього святкування є: Вхід до Єрусалиму, Страсті Христові, Воскресіння та Вознесіння.

Українські особливості свята Великодня такі:

Першим святом великоднього циклю треба вважати Вербну Неділю. В цей день святять гілки верби. Після посвячення вдаряють вербичкою один одного, а господарі свою худобу, приговорюючи: «Будь здоров, як вода, а багатий, як земля». Свято вступу Христового до Єрусалиму тут поєднано з народнім святом приходу весни, символом якої виступає гілка верби з бруньками. Свято супроводжується дитячими гризами — рештками молодечьких герців.

Живна Середа. Середа передвеликоднього (страсного) тижня. В цей день печуть усе для свята: паски, стільник, боханці з житнього борошна — так зв. «кукуци», а ввечері поміж худобою розпалюють багаття і промовляють: «щоби худоба була ясна, така як вогонь», «щоби змії їй не шкодив».

В цю ж середу господарів відвідують «кукуцарі» (в Галичині), себто хлопці і дівчата ходять по хатах і здоровлять господарів, бажають їм, щоб вівці й ягнички плодились. Люди вірять, що як не будуть ходити кукуцарі, то буде кінець світу.

Дуже цікавим є звичай цього дня «грійте діда». Діти — ходять по хатах і кричать під вікнами «грійте діда», з середини хати відповідають: гріємо, гріємо!» Після цього дітей обдаровують) хлопцям дають хліби, а дівчатам яйця). Дівчатам дають лизати соли або видають боби за пазуху, щоб у цьому році народжувались ягнички, а не барани.

Страсний Четвер. Відбуваються Страсті Господні. Євангелію читають багатьма мовами з передзвоном у перервах. (Дзвін на Україні вживався проти злого духа вже від скитських часів). Люди стоять в церкві зі свічками, потім вертаються з ними додому, а господар значить вогнем хрести на

оях стайні, клуні та над ворітьми. Звичай поширений на Волині Поліссі. В Великий Четвер зраня перед кожною хатою палять вогнища — очищуючий вогонь. Сільський коваль заковує Гирода ударом молота на наковальні.

В Велику П'ятницю, навпаки, не можна зовсім розпалювати вогню. В цей день відбувається винос Плащаниці. Урочиста процесія виносу відбувається на зразок великого виходу візантійського імператора.

Перший звичай — заборона вогню — дохристиянський. Церемоніал виносу — історична традиція раннього християнства, доповнена атрибутами української народної культури.

Страсна Субота. Господиня готує їжу на неділю. Їжа молочна і м'ясна — борщ, сало, вудженина, яйця тощо. Субота, це день готування сім'ї до Святої Ночі Воскресіння Христового, свячення паски тощо, — до великого очищення духа, природи, всіх людей, як живих так і померлих, від гріха.

Все, що робилося досі, було лише підготовкою до церемонії великодньої нічної відправ і культових церемоній наступних днів. Найбільшої урочистості великодні церемонії досягають при виготовленні пасок, стільника та писанок.

Паску виготовляє сама господиня і лише коли вона сама того зробити не може, її купують у «паскарів», себто тих, що спеціально вміють їх виготовляти.

Паска — то півсферичної форми хліб 5—7 кг. вагою, зроблений з пшеничного питльованого борошна. Оздоба паски свідчить про її походження. В центрі наліплюють з тіста розетку, обведену колом, навируги неї кривоніг на 5, 6, 8 ніг. Навколо паски підперезана орнаментальною смугою тіста. Паска то присвята сонцю—вогню. Розета, варіанти кривонога і коло — це його передісторичні символи. Найстарші малюнки цих символів ми знаємо з часів трипільської і передскитської культур.

Виготовлення паски супроводжувало релігійно-культовими церемоніями, які ось: 1. жертва «кур'ячого хвоста»: виривають у курки хвоста і спалюють його на вугіллі в печі, де мають пекти паску. При цьому замовляють курей від нападу шуліки; 2. жертва «нетлі»: в піч на вогонь кидають висівни, при цьому замовляють метеликів-тлю, що має від цієї дії зникнути; 3. жертва «вихопнина»: після виготовлення паски господиня зчищає рештки тіста, робить з нього малесенький хлібчик «вихопник», і кладе його в піч. Коли він спечеться, вихоплює його звідти, бере в руки назад себе, ламає на шматочки і роздає дітям з задоволенням і побажанням щоб ніколи хліб у хаті не переводився. (Волинь) Крім того, виготовляються манюсенькі хлібчики, які роздаються присутнім «за душу пропасниці», себто за її загибель. Мініатюрні вотинні хлібчики відомі на Україні із знахідок трипільської культури за 2-3 тисячі років та в білогородській за 900-700 років до Різдва Христового. 4. Замовлення «поговору». Коли паску вже вміщено в піч для випікання господиня щільно замахує вістя печі і промовляє при цьому замову проти брехні і поговору ворогів. 5. Чарування попатою: коли паска сидить у печі, господиня попатою хрестить стіни, кути, підолом, три рази б'є попатою двері і ставить її на два тижні в куті сіней. Цим вона очищує хату від нечистих духів. 6. Чарування з ножицями при столі: господиня перев'язує ножиці шворною і разом з ними обв'язує стола навхрест. При цьому приговорює замову на добре ставлення до дому господаря. Якщо в хаті є дівчина то цією самою шворною вона після перев'язує свої носки, а коли дівчини немає, то шворною перев'язують хвоста коневі, як засіб від урока. А по-

жиці після цього кладуть на час свят під постіль. 7. Чарування очкуром (паском): господиня туго пов'язує жердку біля полу паском, промовляючи, щоб чоловік її так любив завжди, як туго закручений пасок. 8. «Худібна паска», вишкребки від печива святкової страви, кілька бджіл і трохи меду господиня замішує, сушить, розтирає на порошок і береже скотині на лік. 9. Відбуваються також чарування над сокирою, з водою тощо. 10. Особливе значення має виготовлення «стільника» — великого хліба. В нього встромляють перед печенням стільки яєць, скільки людей мешкає в хаті. З того, яке яйце лусне в печі під час печення хліба, віщують смерть тому, для кого це яйце було призначене.

Найголовніше печиво — паска призначене сонцеві-вогню, «настільник» — душам живих членів роду.

Є ще деякі факти для глибшого висвітлення народнього Великодня. Як приходять з церкви в четвер, ставлять свічку на хребет худоби. В складі ритуальної страви на це свято немає ні куті, ні узвару, ні каш, ні овочів, ні пирогів. Натомість, підкреслене вживання вепра. Констатуємо, що це свято не має ознак хліборобського свята. В ньому збереглися елементи дохристиянського культу сонця та вогню, заботи скотарства, віра в очистку від злого, відновлення душі та єднання живих із померлим родом.

В цьому єднанні відіграє велику роль писанка. (Між ними треба відрізнати: власне писанки, капанки, крашанки, шкрябанки, кам'янки).

Писанки — то яйця, оздоблені різноманітними узорами, виконаними у фарбах. На них є емблеми християнські, тіла небесні, речі вжиткові (мотило, гребінь, човник тощо), композиції геометричні (кривоніг, клинці, безконечник), зображення звірят, людей та рослин.

Капанки — то яйця, оздоблені великими червоними або зеленими плямами під сподом узору, або в його композиції.

Крашанки — яйця суцільно пофарбовані однією фарбою.

Шкрябанки — яйця, що їхня оздоба виконана надрапуванням на крашанці.

Кам'янки — писанки, виконані з каменя.

Писанки поширені на Україні (найкращі), в Білорусі, Литві, Болгарії, Сербії, Боснії, Греції, Чехії, Словаччині, Польщі, Хорватії, Румунії, Угорщині та Франції.

В Білорусі і в Польщі є переказ, що писанка виникла з каменя після Воскресіння Христа, або з тих каменів, що ними побито великомученика Стефана. Відомості про вживання крашанок є з апостольських часів. В гробах перших християн знаходжували мармурові яйця та шкарлупи з яєць. Є легенда, що писанки писала Божа Мати і що яйця були в гробі Ісуса Христа. Проте справа іде далеко глибше. Християнство надало писанці лише інший, глибший зміст, залишивши незмінною основну передісторичну ідею її — бути символом людської душі. Про це свідчать археологічні знахідки.

У Франції в печері Ма д'Азіль на річці Гароні було відкрито таємну схованку, в якій було багато річкових гальок. На них червоною фарбою були пороблені оздобы великими плямами, крапками (капанки), та геометричними орнаментами, як на писанках. Новіші дослідження встановили, що ці гальки є виображенням душ людей, які жили в тій печері. Гальки були сховані від знищення, бо розбиття такої гальки визначало б нещастя або смерть її власника. Гальки належать до кам'яної доби за 10 000 років до Різдва

Вся ця символіка від форми індивідуальних знаків дійшла до непорушних мотивних композицій нашого дня, але і до сьогодні зберігає свою початкову ідею — як знак людської душі, як то ми бачимо у великодньому печиві «настільник».

Після цього пояснення нам стане зрозумілим, чому писанки служать зв'язковим живих з мертвими предками рахмана і чому в час писання писанки ніхто не сміє згадувати мертвих, бо це загрожувало їм власникові смертю і чому їм надсилають до мертвих на знак Воскресіння Христового. (шнур-лупки з посвячених писанок видають до річки).

Ісус Христос звільнив душі з аду, воскресив їх, дав їм нове життя, як дає нове життя яйце.

Ідея передісторичної писанки якнайкраще відповідала цій великій ідеї християнства і тому писанка стала символом цього Світлого Свята.

тури жили в Європі в межах тієї території, де тепер поширені писанки. Гальки драпанки знайдено і на Україні (Крим). Отже, виходить що найстаршим типом писанок на нашій землі є кам'янки і шкрябанки (Крим). Яйце в Україні знайдено вже в могилах за 1 500 років до Різдва Христового, а справжні писанки в слов'янських могилах X—XII ст.

До крашанок і капанок долучаються потім писанки з орнаментами з трипільської культури (безконечники, коники, кривульки), з кимерійської (кривоніг, сонце, місяць), ще пізніше з виображенням тварин і рослин (лікарських, приворотних, охоронних) і нарешті з символами християнства та знаками геральдичними.

Богдан ГОРИНЬ.

ЛЕГЕНДИ В

Якщо судити по щорічних республіканських художніх виставках, то можна винести помилкове враження, ніби мистецька молодь розвивається у нас повільно і мляво. А насправді воно не так. В українському образотворчому мистецтві, як і в літературі, музиці (менше в кіно та театрі), молодь виявила себе в останні роки досить активно. І хоч процес становлення молоді тут відбувається із значним запізненням, все ж за якихось п'ять років маємо цілий ряд нових імен у скульптурі, графіці, живописі, прикладному та декоративному мистецтві. Цікавим і оригінальним прикладом такого становлення є творчість київської художниці Галини Севрук.

У перші роки після закінчення Київського художнього інституту не видно було на виставках її робіт. Не хотіла і не могла Галина бездумно штампувати для виставок пейзажі і натюрморти, в яких усе звично і все «в міру» — рисунок, колір, образ. Після кількох років «мовчання» її талант розкрився рвучко і несподівано, твори Севрук примусили думати, дивуватись, а найголовніше — повірити, що у мистецтво прийшла активна і своєрідна індивідуальність, яка готова віддати йому увесь свій запал, багату уяву, напружену думку. У цьому переконуємося не тільки тоді, коли слухаємо експресивну розповідь молоді художниці про нові задуми, але й оглядаючи її порівняно невеликий творчий доробок. У всьому — живописних полотнах, рисунках, мозаїках і керамічних роботах — відчувається та емоційна напруга думки, те натхнення й тверезе осмислення, які дають підставу чекати від молодого митця нових творів неабиякої глибини і довершеності. А поки що далеко не все з того, що виконала Г. Севрук, досконале, належно продумане і завершене.

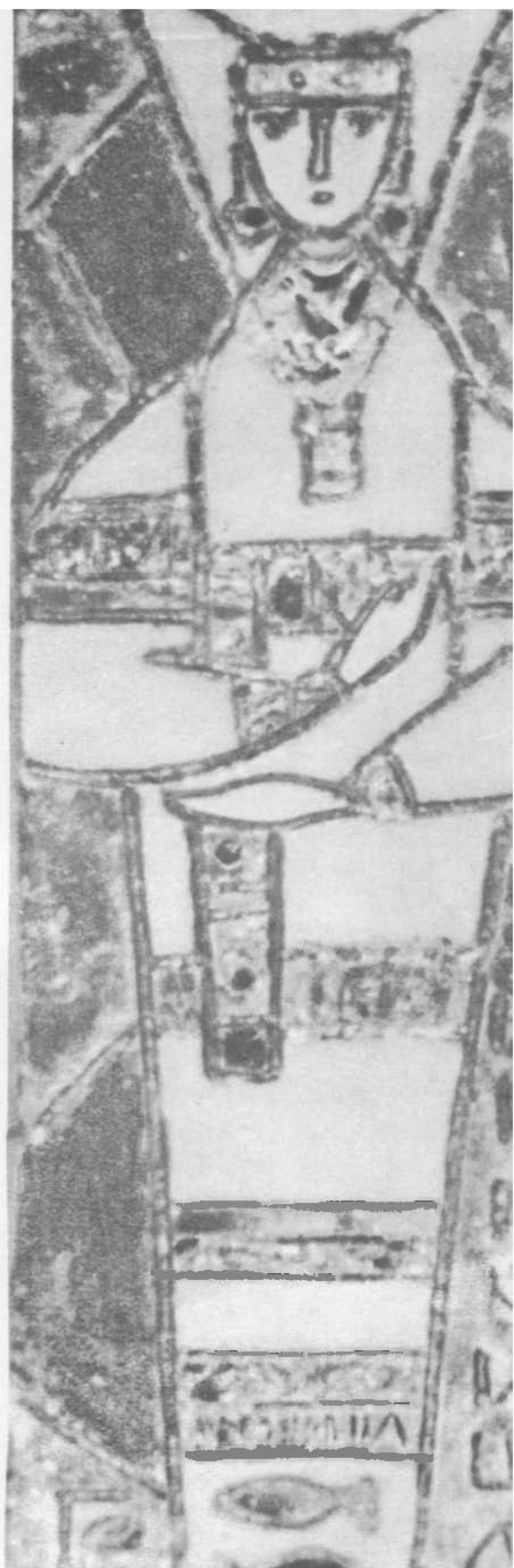
Від станкового живопису, в якому проявився виразний декоративний характер, Галя прийшла до мозаїки. Тут чекала її серйозна небез-

К Е Р А М І Ц І

пека — відтравляння вісн — народно-го двозвучком образу Лесі і фону, що зруйнувало мозаїчну цілісність і призвело до повного еклектизму. Має свої композиційні вади і «Лілея». Але, попри всі професійні огріхи, у цих творах пульсує думка, закладені почуття, які не залишають глядача холодним і байдужим.

Найповніше виявила себе Г. Севрук у кераміці. Працюючи художником в експериментальній керамічній майстерні при Інституті експериментального проектування Академії архітектури УРСР, вона створила чимало невеличких керамічних панно на мотиви древньої української історії та старослов'янської мітології. У вільній інтерпретації мітичних божеств — богині джерел, води і життя Криниці, бога вогню, грому і війни Перуна, богині краси Лади — художниця прагнула віднайти їх народне життєстверджуюче начало, передати поетичний аромат старовинних легенд і переказів. Можливо не все тут завершене, але яке свіже і образне мислення, яке чуття краси розкривається нам у цих керамічних плитках! Неабияке значення має виразна декоративність цих речей. Вона дозволяє використовувати їх і для прикраси кімнати, і для оформлення громадської споруди.

Чи не найбільш вдала річ — «Ярославна». Це вже цілком завершений твір. У «Ярославні» тонко відчуте і продумано кожну лінію, враховано можливості матеріялу. Образ підноситься до символічного звучання, стає виявом жіночої вірності і душевної краси. Велика радість і велика рідкість, коли декоративна робота набирає глибокого смислового звучання. Це водночас і переконливий доказ того, що від Галини Севрук можна і треба чекати нових високомистецьких творів.

ЗАХІДНІ УНІВЕРСИТЕТИ Й УКРАЇНА

І чужого навчаєтесь. —
Свого не учайтеся!

Т.Шевченко

У 1676 році шестеро українських козаків утекли з турецького полону і попросили притулку в посольстві Франції в Царгороді. Але їх там поневолили і відвезли на галери французького короля. Згодом капучин, який мав навести їх на католицьку віру, в листі до королівських властей із здивуванням писав, що ці козаки знають латинську мову, великі патріоти своєї віри, землі і «змусити відступитися таких чесних і відважних людей буде безчесно».

Як склалася доля цих шести освічених і відважних лицарів — невідомо, але, читаючи цього листа, замислюєшся: де здобували освіту ці козаки, взагалі — де вчилася тодішня молодь України?

Загально відомо, що освіта на Україні в XVI — XVIII ст. була досить високою. Маємо чимало даних про школи в Києві та на Запорозькій Січі, про славнозвісну Києво-Могилянську академію. Іа здобували освіту українці не тільки в своїх школах, чимало їх добивалося до найкращих університетів Європи.

Гортаючи зжовкли списки бакалаврів, ліценціатів, магістрів, вже десь з XIV століття натрапляєш на українські імена. Приміром, ось так: «бакалавр рутенської нації з Києва», або просто «Іван з Києва» або «Петро з Рутенії». І ось цих студентів, що мали такі-от означення української національності, в списках набирається досить велике число. В ті часи, хіба що за винятком Кембріджського університету, розрахованого на аристократів, університети Європи приймали переважно студентів з усіх усюд, а в окремих випадках здібних юнаків, які не мали змоги платити за навчання, — тримали безкоштовно. При університетах були бурси (гуртожитки), а подекуди й студентські «земляцтва», в яких об'єднувала ся молодь за національністю.

Найдавніші відомості про українських студентів покищо виявлені в Сорбоні, в Парижі. На одному з документів, якого надіслали з Сорбони до Риму 6 квітня 1353 року, стрівся мені такий підпис: «Магістр Петро Кордован і його товариш з Рутенії». В середньовічних університетах було три основні ступені ученості: бакалавр, ліценціат і магістр, тобто доктор. Отже, Петро Кордован чи не перший магістр-українець, що вийшов зі стін Сорбони. Після нього в 1369 році в списках студентів Сорбони зустрічаємо «Івана з Рутенії», який в 1391 році склав магістерський іспит, читаємо далі: «Герман Вілевич, ліценціат мов і бакалавр рутенської нації з Києва», за ним ідуть — Самійло Лінкевич, Іван Тінкевич. На початку XVI століття поруч з Рутенією маємо вже першу згадку про Україну.

Вийшовши у незвідані краї, студенти-рутенці передавали «з оказією» своїм неписьменним батькам листи, у яких не без наївності сповіщали, що замандрували дуже далеко. Олексій Слинько, що вчився медицини у XVIII ст. в Голляндії, писав своєму батькові у Конотоп, їхать довелось «вісім неділь денно і нічно на кораблі, тобто на судні, котре такої величини, як ваші клуні». Поверталися вони звідти не тільки з знаннями та ученими ступенями, й привозили на батьківщину наукову та художню літературу.

До Краківського університету, який почав діяти у 1364р., українці вступали з першого року його заснування. Тільки протягом XV — XVI ст., як стверджують списки, тут одержали освіту майже 800 юнаків-українців. У 1409 році професор Ян Існер у Кракові на Вишневій вулиці заснував бурсу для убогих студентів. У заповіті Існера було зазначено, що в ній мають проживати бідні студенти, «а головню до неї

приймати... литовців і русинів», які виявляють здібності до наук. В кінці ХУ ст. тут чимало українців училося разом з Коперником, дехто з них захоплювався астрономією.

Вступали наші й до давніх німецьких університетів. Олександр Пронський, брати Сенюти з с. Ляхівці на Волині, Павло Бохницький з Поділля та інші здобували освіту у Гайдельберзі. З старих архівів довідуємося й про те, що лекції Е. Канта слухали Михайло і Микола Горновські з Стародуба, Олекс Карасевський, три брати Туманські (Федір був потім відомим ученим, займався історією України), Василь Белявський, Михайло Щербак з Пирятина. Так найновіші філософські думки й погляди переносилися на Україну безпосередньо з університетських аудиторій. Вихованцем Ляйпцігського університету був Григорій позицький, який пізніше став штат-секретарем цариці Катерини II переклав Ломоносова на латинську мову і видавав журнал «Всякая всячина». Разом з ним вчився там Микола Мотоніс з Ніжина, а згодом кілька десятків синів козачих полковників, сотників і простих козаків з Полтавщини та Харківщини.

У 1770 р. до Штрасбурзького університету вступив і навчався одночасно з Гете Мартин Мартинович Тереховський (родом з Гадяча), пізніше доктор медичних наук і професор Медики хірургічної академії у Петербурзі. Відомим ученим став «син значкового товариша» Олександр Шумлянський, в Штрасбурзькому університеті докінчував медичну освіту й син козака Лубенського полку Микола Карпинський, згодом професор анатомії та фізіології людини. Докторський диплом цього університету одержав син козака Миргородського полку Іван Максимович. Вони не раз обиралися професорами німецьких університетів і академій.

Куди тільки не закидала доля українців, котрі прагнули здобути освіту! Так, у Падуї (Італія) вчився Мрозовський — відомий в історії як полковник Морозенко, друг Богдана Хмельницького. У Римі удосконалював свої знання з мов, літератури, філософії та історії Теофан Прокопович, а Остап Звірана, син священника Полтавського полку, здобув доктора медичних наук аж в Шотландському університеті ім. Св. Андрія.

Нелегко було цим молодим людям, що забивалися до далеких країв.

Але ж не лякали їх ані труднощі, ані знання мови. Немов журавлі, летіли вони у далеч по знання, щоб потім знову повернутися на рідну землю.

Хто ж були ці молоді люди, що приходили з берегів Дністра, Росії, Дніпра, Ворсили, з-під Карпат до далеких від рідної землі аудиторій?

Іх соціальний склад дуже різноманітний: дворяни, купці, міщани, сини козацьких старшин, простих козаків і селян. Повернувшись на батьківщину, вони ставали професорами вищих шкіл, організаторами освіти на Україні, були авторами наукових і політичних книг (Петро Могила, мелеті Смотрицький, Симон Будний), письменниками, полковниками, сотниками у козацькому війську художниками, музикантами, лікарями, учителями і просто канцеляристами, писарями. Тому не дивно, що значна частина козацьких командирів і навіть рядових козаків мала українську середню або вищу школу, або і дипломи європейських університетів. І почували себе сильними не тільки в бою, а й у науках, у латині і філософії. Тож не дивно, що у козацьких канцеляріях поруч шабель і рушниць були різного змісту книжки і навіть періодичні видання Західної Європи. За ними гетьман і козацькі ради слідували, як складається «політична погода» в Європі.

Усе це найкращий доказ, що Україна протягом ХІУ — ХУІІІ ст. не була відірваною від політичного, наукового та культурного життя усієї Європи.

Безперечно й те, що студенти, які перебували в університетах Європи, не тільки збагачувалися досягненнями світової науки, а несли туди те, що було зроблено в слов'янському світі, несли туди українську пісню і відомості про свій народ, його мову і культуру. Так студент паризької Сорбони Усевич у 1643 році складає латинською мовою українську граматику, щоб познайомити Захід з мовою східнослов'янського народу. 55

В бібліотеці Сорбони збереглися і деякі твори українських діячів ХУІ-ХУІІ ст. В архівах Італії і Франції тепер відшукуються музичні твори українських може й мало відомих композиторів, однак в ті давні часи їх композиції мали там своїх численних прихильників. Одержавши за кордоном вищу освіту, дехто ставав там же професором, видавав свої наукові праці латинською мовою. Юрій Дрогобич, виходець міста Дрогобича, одержав у Римі ступінь магістра, був у 1481 - 1482 роках ректором найстарішого учбового закладу в Європі — Болонського університету. У 1483 році в Римі видана його наукова праця з астрономії — перша друкована книга українського автора. Свою поетичну школу створив русин Павло з Кросно, який керував катедрою української літератури в Краківському університеті у 1505 і наступних роках. Навколо нього, автора багатьох популярних тоді творів (латинською мовою вийшли двома збірками у 1505 і 1512 рр.) гуртувалася студентська літературна молодь, що була в захопленні від його поезій.

Отже, з давніх-давен вчилися ми чужого, але й свого не цурались!

Г.Н.

Темперамент і старість.

— Немає речі, Кефалосе, що була б для мене особисто приємнішою за розмову з старшими людьми, бо я дивлюсь на них як на мандрівників, що вже перейшли дорогу, якою може мені призначено іти, і у них хотів би я вивідати, чи та дорога легка, чи вибоїста й трудна. І оце те питання, що його хотілося б мені поставити тобі, що досягнув ту пору життя, яку поети називають «порогом старости». Чи життя тяжке, коли зближається до кінця, і взагалі що скажеш про це?

— Скажу тобі, Сократе, як я це відчуваю. Люди мого віку збираються в громаду, неначе птахи перед відлітом, як каже давнє прислів'я, і в наших зібраннях, поскільки мені відомо, звичайно йдуть такі розмови — не можу їсти, не можу пити, пропали вже розкоші молодости й кохання, добрі часи були, а тепер вони вже поза мною, і життя вже не життя. Є такі, що нарікають на зневаги від рідних і вони зо смутком оповідатимуть тобі, скільки прикростей спричинює їм старість. Мені ж здається, Сократе, що ті, що нарікають, огуджують те, що насправді не має ніякої вини. Бо якщо старість була б причиною, тоді я, що також старий, і кожна інша стара людина, відчували б те саме, що вони. Але все те невідоме мені з власного досвіду і невідоме іншим моїм знайомим. Я добре пам'ятаю, як старий уже поет Софокль на питання: — Скажи, Софокле, як то є з коханням у такому віці, чи ти далі мужчина, як колись? — Софокль відповів: — Тихо, цить: оце ж я дуже щасливо втік від тих речей, що про них говориш, маю враження, що я втік від божевільного і шаленого володаря. — Ті слова часто приходять мені на думку з того часу, і вони мені сьогодні так само подобаються як тоді, коли він їх сказав. Бо напевно старість сповнена відчуттям спокою і свободи, коли пристрасті послаблюють своє панування, то — як каже Софокль — ми визволюємось від насильства не тільки одного божевільного володаря, але від багатьох. Правдою, Сократе, є те, що ті жалі, і так само скарги на рідних, треба віднести до одної і тої самої причини, однак нею не є старість, але характер і темперамент людини, бо людина з природи лагідна і щаслива ледве чи відчуватиме тиск віку, а для людини протилежної вдачі молодість є таким самим тягарем що й старість.

РОДНИ КИ

ГІСТЬ З ДАЛЕКОГО СХОДУ

Минулого літа відвідав Європу молодий професор з Манілі (Філіппіни) — п. Гонзальо Велез з метою ознайомлення з проблемами молоді.

Спілка української Молоді в Німеччині й Великій Британії прийняла його на своїх таборах. З цього контакту виникло затіснення співпраці, що знайшло своє завершення в створенні Світового Корпусу Молоді (грудень 1968 р.)

На світлині: проф. В. Велез на таборі СУМ в Гомадінген (Німеччина) промовляє до таборовиків. З-ліва на право: д. С. Костюк, мгр. А. Бедрій, пані С. Стецько, проф. Г. Велез і д. Р. Дебрицький — командант табору.

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДІ В МАНІЛІ (Філіппіни)

Спілці Української Молоді в Австралії, як географічно найближчій до Філіппін, припало важливе завдання заступати Центральну Управу СУМ на Світовій Конференції Молоді, що відбулась в місяці грудні 1968 р. Реалізація цього завдання припала мені, як референтові зовнішніх зв'язків КУ СУМ Австралії. Мені до помочі приділено дружинника СУМ д. Володимира Пирога з Брізбену.

Виїжджаючи на Конференцію, ми одержали відповідні інструкції і мандат ЦУ СУМ. Нам було відомо, що маємо там виступати від українського імені, інформувати учасників не лиш про СУМ, але також про життя всієї української молоді, як тут на еміграції, так і тієї, що знаходиться під чоботом окупанта в Україні і поза нею. Орієнтиром в нашій місії мала бути наша політична концепція розвалу Московської імперії на окремі держави народів в їх етнографічних межах, як запорука упорядкування й миру в великій частині світу. Відомо нам також було, що в висліді Конференції мала постати Світова Організація Молоді, проєкт статуту якої був нам своєчасно надісланий. Безсумніву, що ця Конференція мусіла бути предметом підготовки від довшого часу і участь української делегації в ній треба завдячувати довголітній активності АБН і його Голови Ярослава Стецька.

Біля 8-ої год. вечора 10 грудня, наш літак прибув на летовище в Манілі, де в той час панувала тропічна гаряч. Несподіванкою була для нас зустріч з організаторами Конференції, що при допомозі гучномовців віднаходять нас і поза всякими приписами й контролями переводять нас до залі призначеної для визначних осіб т.зв. «ВІП». Шпаліри морських кадетів на даний знак віддають нам військову почесь. Філіппіни вітають офіційно українську делегацію молоді.

Дещо пізніше, в готелі Шератон, голова Філіппінського Корпусу Молоді, проф. Гонзальо Велез (віком біля 30 літ) висловив радість ізза нашого прибуття перед початком конференції. Він уважає нас, українців, як щирих приятелів і безкомпромісових борців за національні ідеали проти комуністичної деспотії. Тому буде добре узгіднити наші спільні позиції ще перед офіційним форумом Конференції.

Наступний день був вивопнений гостинами і розвагою; прийняття в посаджених міста, державного міністра, дефіляда військових кадетів у мальовничих строях, тощо.

Конференція розпочалася 12.12.68 в новому будинку Державної Охорони з маніфестаційною залєю за моделю залі Об'єднаних Націй, в мініятурі. Прибуло 16 делегацій: Філіппіни, Україна, Альбанія, Цейлон, Індії, Японія, Норвегія, Швеція, Савд Арабія, Тайланд, США, Ізраель, Індонезія, Ветнам, Корея і Китай. Предсідником Конференції обрано проф. Г.Велеза.

Дискусія над статутом протягнулася аж на другий день. Обговорено потребу міжнародних контактів молоді для повнішого розуміння спільних цілей та ідей, як також для відпорности супроти ідеологій, що

придушують людську гідність, національну суверенність. До противних ідеологій зараховано в першу чергу комунізм в його різних видах та державно-імперіялістичних формах. Для тої цілі необхідно дбати про обмін студентами, влаштовувати семінарі та дискусійні з'їзди. Найважливішим для нас, української делегації, було те, що ми могли виступати на Конференції, як рівнорядний партнер з молоддю державних народів. Тому в статуті в протизага всім іншим міжнародним формаціям, зазначено, що Світовий Корпус Молоді твориться з молоді усіх народів, країн і держав, вільних і поневолених, яка тільки підпишеться під принципами СКМ та схоче їх реалізувати. До цих принципів належать: 1. Боротись проти комунізму і всіх інших подібних ідеологій, які топчуть людську гідність і національну суверенність. 2. Змагатись за повернення всім народам свободи, й державної незалежності, якщо їм було відібрано. 3. Дбати про гармонійну співпрацю між народами світу.

В дискусії над проблемами молоді в світі, було порушено питання засобів спільної дії, йшла мова про поширення освіти, призначення більших державних фондів на потреби шкільництва і молоді для її організаційних, спортових і виховних завдань. Завдяки Крайовим Управам СУМ США, Канади і Англії, ми одержали на Конференцію відповідну кількість літератури в англійській мові, як В. Чорновола «Лихо з Розуму» та інші. Роздали ми також матеріали про історію та завдання СУМ, як також копію моєї промови про положення України під московською окупацією.

В політичних резолюціях Конференції висловлено протест проти національної дискримінації і переслідувань в СРСР, задекларовано солідарність з молоддю поневолених народів, що бореться за свободу і права своїх народів до вільного державного життя. Підкреслено боротьбу України, Білорусі, Грузії, Туркестану, Азербейджану, Вірменії, народів Балкану та Балтики. В резолюціях Суспільно-економічної комісії висловлено апель до держав економічно сильніших, як США і інші, щоб вони допомогли економічно слабшим в їхньому розвитку, збільшуючи інвестиції та безпосередню допомогу.

В постановах Організаційної комісії відмічено потребу поширення членства на інші народи, неprisутні на Конференції і скликання чергової конференції на кінець 1969 р. до Мюнхену, де господарями мали б бути Українці. Це для нас неабияка честь, але й велика відповідальність. До того делегати СУМ брали участь у всіх Комісіях Конференції. До наших пропозицій та голосу в дискусії прислухалися пильно всі делегати. Голова української делегації був третім секретарем Конференції, головою організаційно-резолюційної комісії, номінаційним головою Другої Конференції та був обраний до Екзекутиву СКМ, як голова молоді поневолених народів.

На закінчення Конференції вибрано Екзекутиву СКМ в наступному складі:

проф. Гонзальс Велес (Філіппіни) — голова

Мегінда Ранавера (Цейлон) — заступник голови

Могамед Замроні (Індонезія) — ген. Секретар

Вам Ва Тонг (В'єтнам) — скарбник

М. Томпсон (США) — континентальний голова на Америку.

Т. Тамазава (Японія) — голова на Азію

Халід Гавт (Савд Арабія) — Середній Схід

В конференційній залі в Манілі

З-ліва на право : панна Марґеріт Кемґер (США) Володимир Пиріг і мгр Юрій- Менцінський (Україна).

А. Бйорк (Швеція) — предсідник на Європу

Ю. Менцінський (Україна) — поневолені народи

Враження з Конференції і Філіппін є якнайкращі. Філіппінці, хоч і не багаті, показали дуже гостинними і гордими на свої державні здобутки. Вони не схиляють, що в них ще також не все впорядку, бо є великі соціальні різниці і їхні намагання йдуть в напрямі їх усунення.

Участь нашої делегації на конференції в Манілі була беззаперечним успіхом яким може бути горда вся наша еміґрація. Проте вона дає нам нагоду для поновного ствердження деяких браків, які ми мусітимем поволі поборювати в нашій зовнішній політичній дії. До тих браків треба зарахувати в першу чергу відсутність більшої скількості вишколених діячів зокрема з-поміж молоді для зовнішньої роботи. Відчувається брак студентів, які поступали б на студії міжнародного права й пробивали собі шлях для дипломатичної кар'єри в країнах свого поселення. Нема також потрібних наукових праць для обґрунтування правного положення України з погляду української державної расії, як також навітнення усіх ділянок життя нації в умовах поневолення та колоніальної залежності України від Москви. Дещо в цьому дають твори Чорновола, Дзюби і Коляски, однак це ще не все, коли проти нас стоїть велика ворожа література в чужих мовах, якою насичені всі бібліотеки та переповнені журнали.

Питання активізації Дружинників СУМ на зовнішньому відтинкові є дошкульно актуальне. Тільки безпосередньою участю в міжнародних конференціях, зустрічах, дискусіях, зудах, зможе прийти до потрібного вироблення і дасть нам нову платформу для нашого вияву в світі боротьби ідей та впливів. Створений з нашою участю Світовий Корпус Молоді дає нам велечезну шансу не тільки для пропагування наших ідей серед молоді світу, але також для школення наших кадрів до праці на міжнародному форумі. До цього питання нам прийдеться ще не-

Проф. Т.І. КІС (Оттава)

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУБСТАНЦІЇ

(Доповідь прочитана на Пленумі
ЦУ СУМ в рамках Світового Кон-
гресу Вільних Українців,
Нью Йорк, листопад 1967 р.)

В рамках поставленої нам теми можна б обговорити цілий ряд важних для нас питань. Однак відповідно до заздалегідь визначених обмежень, ми розглянемо цю проблему лише в двох аспектах:

1. Ми проаналізуємо і схарактеризуємо нашу діаспорну дійсність, її фактичний стан натеper;

2. Ми обміркуємо можливості зміни тої дійсності в світлі проблеми збереження української національної субстанції.

Як видно, перший аспект ставить проблему, другий пропонує певну розв'язку, — розуміється без претенсій на вичерпність.

Проблема збереження української субстанції в діаспорі виринає з ряду соціологічних особливостей діаспорної української спільноти, ці особливості визначаються як соціологічними так і політичними компонентами. Розглянемо поставлені два аспекти з точки зору тих особливостей.

1.

Першою особливістю нашої діаспорної спільноти є факт що вона здійснює свою спільнотно-політичну чинність в чужій дійсності а тим самим в особливих обставинах. Ці обставини створили першу проблему: проблему тягlosti тої чинности в новій дійсності, проблему збереження одности і духово-політичного єднання з батьківщиною.

Другою особливістю української діаспорної спільноти — це її двоїстий психологічний і суспільно-політичний а навіть і культурний характер. Льояльність до країн поселення, впливи нового соціологічного оточення, нові духові надбання, соціально-економічна інтеграція і тому подібне, створили окремий соціологічно-психологічний тип українця; в окремих випадках навіть гібридний.

Ця особливість ставить другу проблему, проблему автентичности української одиниці і спільноти в діаспорі вцілому. Соціологічний закон інтеграції і асиміляції діють радче в нашу некористь, — з точки зору збереження національної субстанції. Наша спільнота позбувається українських первнів і тим тратить на національній субстанції. Обставини соціально-економіч-

ної інтеграції, пристосовання до об'єктивних обставин, нахил до уподібнення і т.п. формує особливий спосіб думання і ментальність, що не обов'язково є сприятливими для збереження своєї автентичності. Позитивні цивілізаційні і культурницькі надбання не завжди урівноважують втрату на національній субстанції. Інтеграція — це доосередне якісне єднання собі споріднених і себедоповнюючих елементів з метою злитися в одне ціле. Соціологічна інтеграція є завжди вертикального порядку, тобто таким що йде знизу вгору і в доосередньому напрямку. Процес втрачання на національній субстанції в нашій діаспорній спільноті можна у великій мірі пояснити власне діянням закона інтеграції, який є об'єктивним законом. Українська спільнота в діаспорі не будучи єдиною кількісною і якісною доосередньою силою єднання, процес інтеграції українських одиниць йде в двох напрямках, стає двоїстим: інтеграція відбувається в напрямку української спільноти або в напрямку спільноти поселення. Надалшому етапі цей двоїстий характер інтеграції або уривається і стає однорямним, або стає гібридним. Є ще й третя можливість — про яку буде ще мова — це можливість якісної синтези цих двох напрямків.

Третьою особливістю української діаспорної спільноти є явище деполітизації а то й аполітизації. Появу того негативного явища можна пояснити з одної сторони і до певної міри першими двома особливостями про які була мова вище, а з другої сторони і зокрема двома іншими компонентами політичного порядку: 1. відсутністю тяглого зверхнього і одностового політичного керівництва («лідершип») та його організаційно-структурального завершення як в Україні так і в еміграційній діаспорній дійсності; 2. відсутністю у наших політичних середовищах одностайної національно-політичної концепції і стратегії. Інакше кажучи: бракує нам чітко уточненої політичної фінальності і політично-стратегічної одності. — Це не виключає, розуміється добре зрозумілого політичного плюралізму, який є кінечний. Явища деполітизації і аполітизації, відсутність структурального завершення вищого типу, ведуть нашу спільноту в діаспорі в кінцевому порядку до політичного неділля і до політичної дезінтеграції та до повного занепаду так нам кінечної політичної культури.

Четвертою і останньою основною особливістю нашої діаспорної спільноти є відсутність оперативної інтеграції соціальних, культурно-наукових, політичних, релігійних, економічних і т.д. відтинків в одне національно-спільнотне плюралістичне ціле. Всі ці відтинки ні самі в собі ні між собою не є (за окремими винятками) структурально і функціонально пов'язані, і тим самим не представляють собою органічної одності. Ця особливість є зрештою логічним результатом трьох перших.

Звідси виводимо наш перший загальний висновок: першою передумовою для збереження української національної субстанції в діаспорі є чітке окреслення і організаційне утвердження нашої національної самобутності, нашої політичної підметності перед зовнішнім світом та їхнього структурального завершення в одне інтегроване ціле.

Другий висновок — який є для нас рівночасно першим твердженням — поновне окреслення і утвердження та структуральне завершення нашої самобутності і політичної підметності не є по своїй оперативній суті самоціллю. Утвердження самобутності, підметності та структуральне завер-

шення має передусім функціональну вартість і таке ж значення. Вони не можуть отже бути утотожнюваними з фінальністю. Від самозбереження, від утвердження самотності і підметності нашої діаспорної спільноти для української національної справи мала а то й ніяка користь. Ми твердимо що це не є самоціль а засіб. Цей (оперативний) засіб має бути ужитий як активний фактор для справи духового, політичного і економічного визволення нашої батьківщини. Бо інакше засіб стане самоціллю. Бо інакше наша діаспорна спільнота з претензіями на політичну еміграцію утотожнеться з еміграціями німецькою, грецькою, італійською і іншими, що їх знаходимо на всіх континентах; ці еміграції є, між іншим, теж «діаспорами». Якщо ми вже маємо з кимсь порівнюватися, то вже радше із діаспорою жидівською, яка як відомо, зуміла протягом двох тисяч літ зберегти свою національну субстанцію, утвердити свою автентичність і підметність та відіграти вирішальну роль в здійсненні ізраїльської держави. Порівняльно можна б вивести звідси і політичну роль української діаспори.

Якщо ми ставимо проблему інакше, то тоді — логічно — наша ціль мала б звестися до приблизно такої формули: «якнайшвидше і всеціло інтегруватися і асимілюватися в спільноті нового поселення. Це є в інтересі кожного українського діаспорця і є корисне для тої спільноти в якій ця інтеграція і асиміляція відбувається... Розуміється така гіпотеза межує з політично абсурдним, але є зовсім логічною, бо є вона другою альтернативою.

З наших перших висновків і відкинення тези про духову асиміляцію і інтеграцію випливає далше твердження: українська спільнота в діаспорі має керуватися принципом політичності. А це в свою чергу означає, що ми поборюємо явища деполітизації і аполітичності. Ми уважаємо, що принцип політичності для нашої спільноти на чужині впливає з факту, що основне ядро тої спільноти є політичною еміграцією (чи за таку себе вважає) і є визнана затаку українським народом та зс нішнім світом, в тому числі і комуністичним. Як інтегральна частина українського народу, українська діаспора вповні утотожнює свої політичні ідеали з ідеалами цілого українського народу.

Ми твердимо отже далше, що наша спільнота в діаспорі має мати виразні політичні цілі, які суцільно утотожнюються з такими ж цілями українського народу. А це означає в свою чергу, що наша спільнота в діаспорі є важним компонентом всеукраїнської політики національного визволення (розуміється, якщо прийняти що під сучасну пору маємо таку політику). Ця примета політичності української спільноти в діаспорі вирізняє її врешті від еміграцій іншого типу.

Важливою передумовою для здійснення поставлени перед нами цілей є оновлення і завершення існуючих суспільно-громадських, релігійних, політичних культурно-наукових і інших систем в одну суцільну плюралістичну надсистему, надбудову. Інніше кажучи: будуймо наше спільнотне життя в діаспорі на державницькому світогляді і на таких же принципах.

2.

В тих перших наших міркуваннях ми старалися відмітити особливості української діаспорної спільноти, вказати на її (зокрема структуральні) недоліки, зробити певні ствердження і висновки. Тим ми поставили проблему радше в негативному і статичному аспекті. Проблема збереження української національної субстанції в діаспорі треба ставити теж — і зокре-

ма — в її позитивному і динамічному аспекті.

На нашу думку, збереження нашої національної субстанції може бути здійснене через протиставлення двох антитез: українській замкненості (щоб не сказати українському гетові) з одної сторони і соціально-духовій асиміляції і інтеграції з другої, ми протиставимо своєрідну двоїсту синтезу у формі особливого типу української людини в діаспорі. Нам видається що це є третій можливий шлях, який уможливорює пристосовання до соціологічного закону інтеграції в спільноті поселення і водночас збереження української духової і політичної автентичності. Така синтеза двох сповидно себе виключаючих елементів є можлива лише за умов чинної свідомості; прямування по тому пропонованому третьому («компромісовому») шляху має бути свідомим актом кожної української одиниці в діаспорі. Пасивне ж ступання по тому третьому шляху веде в кінцевому порядку на один з двох перших: на шлях замкненості (гета) або на шлях асиміляції. Цей третій шлях — у формі соціально-економічної інтеграції і свідомо збереження національної субстанції та автентичності — дозволяє врешті оминуть соціологічну двоїстість, про яку була мова вище.

Пропонована тут формула третього шляху («синтези») остається чистою академічною спекуляцією, якщо немає для її здійснення об'єктивних передумов. І справді таких передумов ще вповні не створено: їх треба ще у великій мірі створити. Нкі ж це об'єктивні передумови?

Основною передумовою здійснення наших цілей в особливій діаспорній дійсності є структурально-організаційне завершення всіх ділянок спільнотного життя в одну інтегральну «систему систем». Це завершення має бути здійснене на всіх щаблях (локальному, крайовому, регіональному, все- і міжконтинентальному) та у всіх ділянках (культурно-науковій, політичній, соціально-економічній, молодечій) — і це як в горизонтальному так і у вертикальному порядку. Таке завершення до великої міри вже здійснене на молодечому відтинку (СУМ, Пласт, ОДУМ і інші); тут вже є і функціонують менш-більш задовільно організаційно-структуральні завершені системи. Але це чи не єдиний випадок. Найбільш дошкульним є відсутність верховних завершень на відтинках релігійнім, культурно-науковім і політичним. Тут таких завершених систем ще немає. А без них всяка міжконтинентальна так кінцева інтеграція нашої діаспорної спільноти та збереження в ній української національної субстанції є немислимі.

Реасюмуючи ці наші міркування, ми робимо загальний висновок, що для збереження української національної субстанції в діаспорній дійсності, наша спільнота потребує організаційно-структурального завершення всіх ділянок життя.

Для здійснення такого завершення є кінцевим: 1) Зміцнити вже існуючі спільнотні системи та пов'язати їх в одну цілісну одиницю, яка в свою чергу увійшла б в «систему систем»; 2. Визначити роль і місце кожної цілісної одиниці в тій же «системі систем»; 3. Є кінцевим щоб роль кожної цілісної одиниці була пов'язана в кінцевому функціональному порядку іншими цілісними одиницями (не зважаючи на те, що ці останні виконують інші інтеграційні ролі в «системі систем»). Окремі цілісні одиниці не є в принципі конкурентними чи себе взаїмовиключаючими а функціонально взаїмодоповнюючими; 4. Виконання інтеграційних роль окремими цілісними одиницями в «системі систем» мають бути регульовані загальнопринятими моральними і культурними нормами та окремими «статутарними» («конституційними») чи їм подібними заделегід сформульованими «уточненнями». Загальний критерій для устійнення тих норм і функціональних уточнень є система українських національних вартостей.

ЗДІЇ СУМ

США

23 і 24 листопада 1968 р. відбувся в Нью-Йорку, в готелі Статлер-Гілтон XII-тий З'їзд СУМА, в якому взяло участь 133 управнених до голосування делегатів, які заступали 37 Осередків і 48 Відділів, що разом нараховують 4 899 членів.

З'їзд складався з трьох частин: двох пленарних сесій та праці комісій. На першій сесії були вибрані комісії, відбулися звіти ГУ СУМА та дискусія над звітами. В другій частині працювали комісії, яких нараховувалося 6: мандатно-верифікаційна, номінаційна, резолюційна, юнацька, дружинників, статутова, фінансово-господарська.

В третій частині зроблено підсумки дискусії з попереднього дня, уділено абсолютною уступаючим органам, вибрано нову Управу СУМА та схвалено ряд резолюцій і постанов.

В рамках З'їзду відбувся в тому ж готелі великий бенкет в якому взяло участь 250 осіб – учасників З'їзду, запрошених гостей та представників різних організацій. Святоче слово на бенкеті виголосив проф. С. Вожаківський.

Звіт з праці ГУ СУМА за два роки був видрукований окремою брошурою; він обіймає 37 сторінок. В ньому знаходимо звітну доповідь голови Е. Гановського та поодиноких керівників. У звіті стверджено, що діяльність Співки поширюється на щораз то нові терени, де творяться нові клітини, часто на вимогу самого членства, а в більшості батьків юнацтва. Тому чисельний стан в загальному збільшився.

Найважливішою проблемою організаційного порядку тепер є оформлення дружинників. Цій справі присвячено багато уваги. Відбулося дві зустрічі самих дружинників в формі окремого табору. Дискусія над організаційними питаннями дружинників була дуже корисна і цікава.

У минулій каденції відбулися на терені США дві великі події в яких СУМА показала свої організаційні справності. Це були: Світовий Конгрес Вільних Українців та візит Іх Блаженства Верховного Архiepіскопа мир Йосифа Сліпого.

Головна Управа СУМА на наступну каденцію складається з 30-ти осіб, яку далі очолює Е. Гановський.

КАНАДА

В 1968 р. Співка Української Молоді в Канаді відзначала 20-річчя своєї діяльності. З цієї нагоди КУ СУМ видала брошуру на місяць Юного сумівця, в якій представлено графічно за поодинокі роки зріст членства поодиноких категорій та графік росту центрів праці: Осередків, домів, літніх осель. Графіки унаглядують, що молодше і старше юнацтво, почавши з 1952 р. постійно зростає, досягнувши останньо 1200 членів. Число дружинників зростало до 1955 р., відтак був деякий спад, а від 1964 р. – новий зріст. Подібний стан перейшли і сеньори. Число дружинників і сеньорів тепер майже однакове: обидві категорії нараховують по приблизно 350 членів.

Коли ходить про Осередки СУМ, то постійно зростають, як зростає також число домів та літні табори.

В останньому часі під час різдвяних ферій відбулися організаційно виховні семінари для провідного активу в більших Осередках, як Монреаль, Торонто, Вінніпег, Едмонтон. До тих Осередків долучуються всі поближкi менші Осередки та Відділи Ю СУМ.

28 і 29 грудня 1968 р. відбувся в Торонті курс-семінар для виховників і впорядників провінції південного Онтаріо. Курс організувала Булава Відділу Ю СУМ в Торонті при співпраці Головного виховника.

З постійним ростом СУМ виявилось також konieczним поширення приміщень дому української молоді в Торонті, при вул. Крісті. Модерний теперішній будинок поруч якого стояла стара галя, що служила на великі зібрання, буде доповнений великою фасадом в тому самому стилі та міститиме велику театральну залу, руханкову залу та інші приміщення.

Також на початку ц.р. постав Комітет для придбання Дому української молоді в Едмонтоні, який очолив інж. М. Когут. Вже закуплено площу величиною 14 акрів при 97 вулиці та 145 авеню. Проект дому в зовсім модерному стилі мав би обіймати: головну залу на 800 місць, побічну залу на 300 місць, руханкову залу, 12 клас для виховної праці, приміщення для цілоденної школи, клуб для сеньйорів та інші влаштування. Біля дому буде власний парк, спортові площі, басейн, місця для пікніків. Кампанія збирання фондів вже почалася. Самі тільки братні організації зложили біля 40 тисяч доларів.

БЕЛЬГІЯ

З огляду на своє центральне положення відносно інших європейських країн, де діє СУМ, сумівська оселя «Франкополе» притягає увагу інших КУ СУМ. При кінці місяця грудня та на початку січня ц.р. тут відбувся перший Європейський вишкільний зимовий табір СУМ, на який приїхали групи молоді з Англії, Франції, Німеччини та Австрії, разом біля 70 осіб. Курс був поставлений на високому рівні під кожним оглядом, бо ж це була вибрана молодь: впорядники передовсім студенти та учні вищих клас середніх шкіл. Викладачами були голови КУ СУМ та знані громадські діячі, між якими панство Стецьки, Голова Центральної Управи СУМ О. Коваль, о. д-р Б. Курилас.

Молодь брала активну участь у семінарах та лекціях, а деякі з них приготували кореферати, та виступили з своїми літературними спробами та віршами на окремому вечорі.

Учасники курсу винесли велику користь під кожним оглядом. Вони згдиби проблематику української духовості, скрипили своє національне почуття, набрали досвіду в суспільній праці. Організатори табору та сумівський провід винесли позитивні враження з цієї вдалої імпрези та переконалися, що виховна праця починає приносити свої перші овочі.

КУ СУМ в Бельгії під час великодніх вакацій планує внутрішню зустріч старшої молоді та дружинників на три дні. Ця зустріч передбачена головню для молоді, що працює і не має можливості брати участі у літніх. чи зимових табоах.

АРГЕНТИНА

1 лютого ц.р. Спілька Української Молоді в Аргентині відбула свої Збори, які відбулися на закінчення другого з черги сумівського табору. Організація таборів в Аргентині натрапляє на труднощі з браку виховників. Тому Центральна Управа СУМ вже вдруге вислала до Аргентини свого делегата в особі члена ЦУ СУМ д. П. Башука, який мин. року перевів вишкільний табір для впорядників, а цього року вже вдруге відбув поїздку з метою допомоги місцевій молоді переведення табору та служити порадами в організації СУМ.

Теперішню Крайову Управу СУМ вибрано в такому складі: Б. Танасійчук — голова, П. Сташків — заступник, І. Рокуш — булавний Ю СУМ, Ганна Паук — секретар, Діана Колодій — скарбник, Д. Дзямара — госп. референт, Ю. Середяк — гол. виховник. Члени Управи: І. Дмитрів, Ірена Береська.

ПРИ ДЖЕРЕЛІ НАСНАГИ

Люблю побувати на Франкополі, вдивлятися у його чарівну природу, на зелені ялиці, оповиті тишою...

Сьогодні 22 грудня 1968 р. я знову стрів шум франкопільських ялиць, та не сам! Сьогодні відириття 1-го Європейського Зимового Табору СУМ. Тому аж сімдесят учасників з'їхалися з різних країн: Англії, Бельгії, Німеччини, Франції і Австрії.

Офіційне відкриття табору. Вишикувані у три - лаві сумівці. Коротке вітальне слово Голови ЦУСУМ О. Ковалю і Заступника — Я. Деременди. Команду табору доручено д. М. Гринюкові, що найбільш компетентний в цьому ділі. Решта Команди — молоді: М. Франкевич, (Німеччина), заступник Команданта; Віра Лавриненко (Бельгія), булавна; Й. Рожка (Бельгія), булавний; О. Братновський (Бельгія), бунчужний; Анна Ластовецька, (Англія), писар; Ліяріса Вітошинська (Франція), медсестра.

Виховний склад табору надзвичайно багатий: одр. Б. Нурилас, дд О. Коваль; Г. Ощипко, Я. Деременда, В. Леник, А. Бедрій, Р. Дебрицький, П. Головинський.

Учасники табору — молодь понад 16 літ життя. Вже з перших хвилин побуту на таборі запановує дружба і глибока приязнь. Програма табору вишнільна і не залишає багато часу на дозвілля. Та на те вона й молодь, щоб корисне сполучати з приємним і радісним. Тому у вільних хвилинах чути дотепи, сміх і як вияв внутрішніх переживань — неперевершена українська пісня.

Та чогось бракувало, головно для тих, хто приготавлявся бачити Франкополе вкрите білим снігом.

Ранок 24. 12. 68.

«Руханка! Руханка!» — почувся голос службового старшини, який заходився будити заспаних «козаків».

Підводжусь на ноги і очам своїм не вірю. Все на вірвиги сліпило очі покривалом білого, пухкого снігу. Ранішній прорух був справжнім одушевленням і фізичним та духовим підкріпленням.

Години минають на заняттях, що чергуються по 45 хвилин одні за другими. Доповідачі немов би хотіли дати учасникам весь свій досвід, все своє знання, не залишаючи багато часу на дискусії. Табір дістав назву «Підвижники Соборної України» у 50-ліття Анту 22 січня 1919 р. Головною темою доповідей була «Роля Дружинників СУМ», яка знайшла своє широке наświetлення як теоретичного так і практичного порядку. Але ми не забули також і про духове обличчя нової літературної верстви в Україні, що своїми виявами далеко переростає офіційний там «соцреалізм» і з небувалою силою б'є по забріханих позиціях російського інтернаціоналізму і дружби народів.

Великою подією для учасників були відвідини табору високими Гістьми. В поворотній дорозі з Конгресу в Саїгоні завітали до нас Ярослав і Слава Стецьки та розповіли нам про створення Світового Корпусу Молоді на Конференції в Манілі, як також про рішення Конгресу АПАНЛ, який, як відомо, прийняв уже раніше принцип розподілу советської імперії на національні

держави, згідно з програмою АБН і української визвольної політики, яку репрезентує Голова Я. Стецько.

Ми не чулися, як серед доповідей, дискусій, прогульок, лещетування, розвагових вечорів і виконування різномірних функцій та обов'язків проминув час і треба було готуватись до відмаршу. Однак треба ще згадати кілька моментів, які таборовикам напевно залишаться незатертим спомином. До них належить річниця смерті Біласа і Данилишина, яку zorganizували і провів д.м. Гринюк. Не менше зворушливо і пам'ятно випали роковини народження сл. п. Степана Бандери, які ми відзначили 1-го січня в 60-ліття з дня народження. З тієї нагоди відчитав окремий апель д. м. Франкевич.

Присутність на таборі більшої кількості молодих літераторів дала їм ініціативу zorganizувати літературний вечір, в якому виступили Я. Добош, Р. Бабовал, А. Гайдамаха, З. Коваль і Й. Рошка. Ірча Зелена з Франції виступила з мистецьким читанням вірша «Чекання» молоді поетеси з України — Скирди. Зі старших долучився о.др. Б. Курилас, відчитавши кілька своїх поезій. Проводив вечором А. Гайдамаха, а на «суддю» запрошено ред. В. Леника.

1-ше січня 1969 р.

Кінець таборування. Треба якось віддячитися Команді і доповідачам, що стільки труду вклали в організацію і переведення табору. Слово за молоддю. Пращальний вечір, що був повністю ініціативою і з програмою молодих, виявив, що молодь вміє цінити вкладену для неї працю і сама здобулась на високий рівень естетики і дотепу, яким окремого чару додавало свічкове світло й інтимний настрій.

2-го січня ми опустили Франкополе під снігом в очікуванні нашої наступної зустрічі.

ХУІІ-ий КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Дня 15-го і 16-го лютого ц.р. в місті Олдгам відбувся ХУІІ-ий Крайовий З'їзд Спільки Української Молоді в Великій Британії, що проходив під ґличем «Здобудеш Українську Державу!» У З'їзді брали участь 123 делегати із 33 Осередків СУМ, між ними 57 старшого членства та 66 дружинників СУМ. На З'їзд прибуло також дуже багато молоді і гостей, між ними дорогий гість голова ЦУ СУМ мгр. О. Коваль.

До президії З'їзду обрано д-ра С.М. Фостуна (голова), П. Фучку — (заст. гол.), О. Мороз і М. Юрків — (секретарі). В почесній президії засіли: о. А. Максимук (УАПЦ); він до речі відкрив З'їзд молитвою «Отче наш»; О. Коваль — (голова ЦУ СУМ), под. Л. Марнів (від ГУ ОУЖ) А. Ластовецька (УСГ), М. Фідик (від СУМ в Франції), В. Нагайло (від ОБВУ), хореограф П. Дністровин і двох представників Олдгамської громади.

Привіти З'їздові надіслали: Їх Емініенція Кардинал Йосиф Сліпий, Їх Ексцеленція Архiep. Кир Іван Бучко, Їх Ексц. Кир Августин Іорнян, о.др. С. Вівчарук, о.др. А. Михальський — капелян СУМ, о. др. Т. Тисак, о. Я. Гаврилук, о. В. Покотило, о. Ю. Шклярів. Багато привітів було від світських установ, як КУ СУМ Франції, Німеччини, Австралії, 69

Канади і Америки, АБН, ГУ Пласту, ГУ СУУВ, української Видавничої Спільки, Українського Християнського Руху, проф. Р. Лісовського, І. Равлюка, І. Крушельницького, проф. А. Монцібовича, мгр. Е. Гановського з Америки і УО СУМ у Волтгем Крос.

Після слова голови КУ Я. Деременди, промовив голова ЦУ СУМ, підкресляючи що цей З'їзд є підсумком довголітньої, наполегливої праці та висловив радість чисельної участі Дружинників СУМ у З'їзді та вказуючи на їхні завдання під сучасну пору.

Друг І. Дмитрів у своєму привіті насвітлив успішні акції молоді, та бажав щоб молодь держала високо прапори визвольної боротьби за здобуття Української Самостійної Соборної Держави.

З'їзд обрав відтак різні комісії: Мандатно-номінаційну, Резолюційну, Бюджетову та комісію для перевірки протоколу з попереднього З'їзду.

Звітував про працю СУМ голова КУ д. Я. Деременда: покликаючися на розіслані звіти, він подав деякі доповнення. Звіт був дуже обширний. Охоплював різні ділянки з життя молоді. Говорив він також про акції і маніфестації молоді (головно приємно було слухати насвітлення голови про акцію 7-го серпня 1968 р. — штурм на московську амбасаду. З огляду на цю акцію названо було табір — «Табір Сумівської Слави».) Закінчуючи звіт, голова побажав щоби СУМ міг наповнювати високими ідеалами молоді українські серця, на шляху служіння своєму народові. Бо, як поет сказав:

«Всі мури земного впадуть,
Як серце обернеш у сурму.
Найвищі бо вежі духовости ждуть
Твого шаленого штурму!»

За Контрольну Комісію звітував інж. В. Олеськів, одобрюючи працю і господарку СУМ.

Після звітів вив'язалась досить цікава і жвава дискусія. Похвальним було що молодь, як ніколи іншим разом, брала активну участь. Слід згадати що в дискусії забрали слово о. А. Максимук (парох УАПЦ) який пропонував щоби рятувати і цю незорганізовану молодь яка часто цінаньється дрібницями а то й живе чужим світом. Голова ЦУ СУМ, д. О. Коваль турбувався заради дружинників, кажучи що для них, головне тепер, треба присвятити більше уваги, шукаючи нових методів праці, та передаючи їм функції й відповідальність.

Відповіддю голови Я. Деременди, уділенням абсолюторії уступаючим крайовим органам та одобренням нового проєкту керівництва і обсади Крайової Управи закінчено перший день нарад. Слїдувала забава із вибором князівни і князенка із дебютантів які були зголошені на цей З'їзд. Щасливими цього року були под. Ярослава Лапчак і д. Богдан Дроздовський з Брандфорду.

Другий день З'їзду розпочався Службою Божою що її відправив в українській католицькій церкві місцевий парох о. д-р Т. Тисак в наміренні З'їзду.

Відтак знову ділові наради і вибір нових керівних органів. Головою Крайової Управи СУМ обрано поновно д. Я. Деременду. Склад Управи: дд. М. Гринюк, В. Капустинський, Б. Рогач, О. Довбуш, І. Скальський, О. Демянчук, В. Карпинець, Б. Сверид, под-ги М. Волчанська, А. Ласто-

вещьна, М. Юрків, д. С. Гамуляк, заступники — под-ги О. Федечко, А. Кецик, З. Андрусишин, дд. М. Гаврилів, Б. Сопель, Б. Юрків.

Контрольна Комісія — д. В. Олеськів — голова, С.М. Фостун, О. Мороз — члени, В. Деба і Я. Супрун — заступники.

Товариський Суд: І. Крушельницький — голова, І. Федечко, С. Шмондрак — члени. Я. Фатерига і под. М. Ткачук — заступники.

На З'їзді вибрано Крайову Раду СУМ, яка має бути дорадчим тілом для КУ та допомагати СУМ під кожним оглядом. Рада складається із 43 заслужених діячів.

Делегати на Конгрес СУМ — Я. Деремєнда, М. Гринюк, Л. Марків, В. Олеськів, В. Гринюк, С.М. Фостун, В. Капустинський, Б. Рогач, А. Ластовецька, М. Волчанська, В. Карпинець, Б. Сверид, О. Демянчук, І. Скальський, О. Довбуш, Б. Юрків, Я. Колчин, Н. Крупа, Н. Розгін, С. Гамуляк, В. Дяківська, В. Щупляк, В. Канюк, А. Кецик, П. Шумелда.

Після заслухання інформацій і напрямних діяльності Крайової Управи у цьогорічній праці передано прапор Першуна КУ Вольвергамптонському Осередкові і схвалено бюджет. У внесках і побажаннях було підкреслено побажання щоби українська молодь втримувала всюди чисту рідну мову і традицію.

Кінцевою частиною З'їзду був концерт кращих мистецьких сил округи Захід — Ланкашір: молодечі хори СУМ і танцювальні гуртки дали присутнім можливість насолодитися українською піснею і танцями. Особливо приємно було бачити трубну оркестру з Осередку Рочдейль, але не менше захоплення викликав квартет «Дніпрові хвилі» з Осередку Бері, який так як і трубна оркестра, є репрезентативними групами Крайової Управи. Слід згадати що мистецький рівень багатьох гуртків стоїть на високому поземі. Приємно вражають виступи малих хлопців і дівчат, які починають від 8 років працювати в СУМ.

XVII-ий Крайовий З'їзд СУМ-у в Великій Британії дав справді два сильні і духовопіднесені дні, дні, в яких наша молодь гартувалась до дальшого змагу у визвольній боротьбі українського народу, як сказав Марко Боеслав у «Україна славою засвітить»:

«Хай запах вільної землі
Несеться ладаном по світі!
Як зникне зірка на Кремлі —
Вкраїна славою засвітить!»

Маруся ВОЛЧАНСЬКА

ВІДИШЛИ ВІД НАС...

В місяці лютому ц.р. відішли від нас два визначні громадяни, які поза своїми професійними обов'язками, цікавилися справами виховання молоді. Не будучи офіційними виховниками вони вкладали в цю працю багато запалу і труду, здобуваючи собі прихильність молоді. Їх смерть болюча ще й тим, що вона наступила перед 60-кою, себто коли людина ще може багато творити.

Мирослав СКАЛА СТАРИЦЬКИЙ, видатний оперовий співак, помер в Парижі 16 лютого, де він жив самотно після смерті своєї дружини, що померла в липні мин. року. Сл.п. Мирослав Старицький, це невід'ємна постать українського Парижу, того світового центру культурно-успокоєним, він, після блискучої співацької кар'єри, знаходив насолоду у слідкуванні за культурно-мистецькими подіями, постановками театрів, фільмів, виставок, про які писав до української преси.

Його праця і діяльність повсякчас була пов'язана з своєю спільнотою і то не тільки в пізнішому віці, але також в часі, коли він був на вершині своєї оперової кар'єри. Широкий патріот, він був гордий за своє українське походження і підкреслював це на кожному місці, виключно з програмами своїх виступів у головних ролях європейських опер. Він був свідомий, що він є сином свого народу і що своїй суспільності в великій мірі завдячує свій талант і кар'єру. «У великій мірі» треба розуміти, що спільнота дала йому матеріальну поміч (він був стипендіятом митр. А. Шептицького), але успіхи та славу він здобув виключно своєю працею, послідовністю, впертістю і сильною волею, які його характеризували завжди. Підписаний пригадає собі одну розмову на сумівському таборі мину, ого року, в якій він висловився, що «ніщо не віщувало мені великої кар'єри, ані моє скромне походження, ані фізична постава (середній ріст), ані матеріальні засоби, чи підтримка. Одинокі сильна воля і працьовитість допомогли мені вибитися на вершини».

А «вершини» ці були високі. Маєстро М. Старицький зараховувався до найвизначніших наших співаків на чужині. Своїм милозвучним тенором він чарував довгі роки свою і чужу публіку. Співацьку кар'єру почав ще у Львівській опері, а по війні, опинившись на чужині, пробирав собі шлях до столичних театрів, де як перший тенор виконував головні ролі. Він виконував перші ролі в таких операх як «Фавст», «Ріголетто», «Ловці перел», «Сила призначення», «Богема», «Мадам Батерфлай», «Менон Леско», «Міньйон», «Вертел», «Тоска» та багато інших. Деякий час виконував ролі першого тенора у Королівській опері в Брюсселі «Ля Моне». Українська преса приносила багато його знімків у театральних строях та відгуків преси на його виступи.

Український публіці був відомий з своїх концертів, виступів на національних святах, та академіях. Давав він свої концерти по всіх країнах в Європі та кілька разів робив турне по Америці й Канаді, де його завжди тепло вітали. З своїх виступів залишив кілька українських платівок.

Як мистець, служив передовсім українській культурі, розробляв рідний репертуар, продвигав свою пісню, робив заходи ставити українські драми в Театрі націй в Парижі, писав рецензії, критичні огляди. У чужинців, за ради посади, не резигнував зі своїх національних переконань, не мав комплексу меншевартості.

Любив він молоді, захоплював її до музики і співу. Помимо свого великого стажу, не вважав обидою поїхати на сумівські табори.

Сл. п. Маєстро М. Старицький зі своїм другом проф. М. Антоновичем на творчі, в розмові з молодим музикантом (1968 р.)

поговорити з молоддю, дати кілька гутірок про українську музику, заспівати кілька пісень для скромної публіки.

В останніх роках він у Парижі Музично-драматичну студію для молоді, де вчив молодих співаків та вишколював адептів живого слова. Декілька його б. учнів дають уже свої власні концерти.

Маєстро М. Старицький був активний у громадському житті. Без нього не обійшлась жодна більша імпреза, концерт, маніфестація. Шевченківські концерти в Парижі в 1961 і 1964 р., що пройшли з великим успіхом, були під його наглядом та мистецьким керівництвом. На виступах ставив він високі вимоги до себе самого і до інших виконавців, за що здобував признання. Останній його виступ був на Святі Соборності в Парижі 26 січня 1969 р. в залі Кортю.

Зі смертю маєстра Мирослава Снали-Старицького українська громадськість втратила не тільки славного співака-тенора міжнародного формату, але й великого громадського діяча, доброго виховника молоді та пропагатора і надхненника української культури.

26 лютого 1969 р. помер у Йонкерст коло Нью-Йорку сл. п. сотник УПА **Микола ФРИЗ - ВЕРНИГОРА**, який переїхав туди з Парижа два роки тому. У чужій американській землі спочив великий воєн української революції, який велику частину свого життя провів у відкритій збройній боротьбі з ворогом. Його життєвий шлях можна визначити словами: воїн, громадянин, виховник.

Довгі роки в час війни та після неї сот. Микола Фриз провів у рядах УПА, як організатор її збройних кадрів. З УПА пережив він радісні хвилини воєнної слави, тяжкі і повоєнні часи боротьби на Закарпатті та героїчний рейд через Чехо-Словаччину, Австрію аж до Німеччини, як командир одного з відділів.

По своїй натурі сл. пам'яті сот. Микола Фриз був лагідної вдачі, спокійний, зрівноважений. Війну і боротьбу вважав він кінцевим злом, які потрібні для оборони життєвих інтересів народу. Його настанову в тому відношенні можна порівняти з ген. Айзенгауером, який будучи великим воєнком, зберігав доброту, чисту совість та любязність.

Сильної фізичної будови, він з легким серцем переносив усі труднощі, невгоди, голод і холод, не втрачаючи ніколи віри у слушність визвольної ідеї. Своєю веселою вдачею він підтримував на душі своїх вояків у безнадійних ситуаціях та виводив їх з небезпек. Часом у розмовах признавався, що і в нього були хвилини зневіри, коли кілька днів без їжі, оточені ворогом, пробивалися в інші ліси. Але тоді він зі ще більшим запалом переконував вояків, що прорив мусить вдатися. І в більшості випадків так було. Тяжкі ситуації ненавидять паніки, — говорив він, — але вимагають рішучості, відваги, та витривалості.

Добившись з рейдуючими частинами УПА до Баварії та склавши зброю перед американцями, сот. М. Фриз бере іншу зброю, не менш важливу — перо і слово. В 1947 і 48 рр. він об'їздить з доповіддями українські осередки з зах. Європи та голосить слово правди про боротьбу і спротив народу окупантам. Осівши в Парижі, він працював спочатку в ОУРФ, очолював Товариство кол. вояків УПА ім. ген. Т. Чупринки на-Европу, а відтак працював у лабораторії, не залишаючи ніколи громадської роботи.

Як громадський діяч відзначався він прямолінійністю, щирістю та безпосередністю у відношенні до своїх співпрацівників. Не відмовлявся від обов'язків, займаючи багато постів в громадських організаціях. Помімо праці, знаходив час на виїзди до Осередків у Франції, де завжди давав слово поради, заохоти, виголошував доповіді, реферати, підтримував людей на душі.

Як виховник, сот. Микола Фриз почав працювати ще на рідних землях. По професії учитель, він знаходив швидко спільну мову з молоддю. На еміграції, він співпрацював з молоддю в СУМ, давав лекції, гутірки, дописував до видань. Молодь бачила в ньому живого свідка боротьби за визволення і тому його гутірки про УПА промовляли до душі. В 1963 р. сот. М. Фриз був комендантом сумівського табору в От-П'єр, де кліматичні та географічні обставини були особливо тяжкі; цілими тижнями падав дощ, що майже заливав шатра, не було там будинків, доставка харчів у горах була особливо тяжка. Це давало йому змогу порівнювати тяжке життя на таборі з життям упівців та переконати молодь, що ще не так зле на таборі.

Саме на тому таборі він цілими вечорами аж поза північ розказував членам команди свої переживання, марші, бої, облави та похід через Словаччину, що були вершком не тільки витривалості, але також винахідливості та фантазії, з метою перехитрити ворога.

Г. ОЩИПКО.

Ся. п. сотн. М. Вернигора-Фриз (сидить 2-ий з-ліва) між студентами в Лювен (НУ СУМ Бельгії), після доповіді про рейди УПА.

Наші надети

Всебічні зацікавлення української молоді в діаспорі проявляються також і в військовому ділі. Ідея служби Україні, яку ця молодь одержує від своїх батьків та у виховних організаціях, а зокрема в СУМ, наже їй вибрати шлях, яким ця служба має в життю здійснюватись. Всебічність боротьби за українську державність і суверенність вимагає фахівців на всіх відтинках широкого фронту включно зі знанням воєнного діла.

Наші військові традиції передаються також з роду в рід. У Великій Британії, де військова служба є на добровільній базі, частина нашої молоді вирішила зорганізувати свої власні відділи кадетів, де б можна було набути практичного знання про роди зброї, одержати військову заправу та опанувати знання з теренознавства, воєнної техніки та боевої тактики. Слід ствердити, що кадети поставили в тих місцевостях (Ноттіггем), де був розвинений спорт та фізичне виховання, а при тому наявність наших старших військовиків, ентузіастів військового діла. Вони й провадять вишкіл за програмою і під наглядом англійських старшин. Наші відділи користуються повною автономією, мають власну українську команду, носять українські відзнаки та прапор. Це дає їм змогу також брати участь в українських маніфестаціях та святах.

На світлинах, побіч, бачимо їх на суміському Здвижі в Лестер та на святі Української Державности в Роял Фестівал Гол в Лондоні. Недавно відбувся перший випуск підстаршин зпоміж молоді.

І фізкультурику

Осередон Ноттінггам - Англія

Ще як батьки були молодші і не було ще молоді, тоді існувала відбиванкова команда, котра змагалась з українськими командами інших скупчень. Сумівці захоплені копаним м'ячем, доривочно розгравали товариські змагання з іншими осередками, почавши від 1960. Але до створення постійної команди дійшло аж у 1965 році. Організацією команди зайнявся тодішній спортовий референт Осередку СУМ у Ноттінггамі д.М.Костюк. Команда прийняла назву «Дніпро» і зразу вступила до Ноттінггамшір Молодечої Ліги. Була приділена до 3-ої дивізії.

Коли члени дружини перейшли 18 років життя, мусіли перейти до іншої ліги. Вони вступили до Ноттінггамшірської Аматорської Ліги, що не має обмеження віку. Їх приділено до 6-тої дивізії. Там розіграли у сезоні 67/68 року 26 змагань, з того виграли 20, зремісували 4 і програли тільки 2 змагання. Таким чином в тій дивізії здобули перше місце. На сезон 68/69 їх перекинута до 4-тої дивізії. Наша дружина здобула 108 воріт.

Сумівська команда «Дніпро» брала участь і в сумівських лігових

змаганнях, тримаючи два роки (1966 і 1967) першенство у футболі СУМ на цілу Англію.

Адміністрацією команди «Дніпро» займається даліше невтомний працівник д.М.Костюк, а молодий Богдан Скляренко є її капітаном і секретарем.

В 1968 р. була створена друга сумівська дружина копаного м'яча у Ноттінггамі, як резерва першої. Ця дружина прийняла назву «Снала», її керівником є п.Я.Цуркан, а капітаном і секретарем молодий д. Богдан Стовбан. Ця дружина також вступила до Англійської ліги, між іншим до тої самої, в якій спочатку була дружина «Дніпро».

Дружина «Снала» входила до сумівської ліги в 1968 році і дійшла до фіналу, однак прогала фінальні змагання в користь «Левів» з Брідфорд.

За добру поведінку і гарні успіхи в англійській лізі, дружина «Дніпро» виїздить у квітні цього року на змагання з двома німецькими дружинами до Кельну, Німеччина.

М. Джус

Футбольна команда «Дніпро». З-права стоїть керівник М. Костюк, на краю з-ліва, стоїть капітан Богдан Скляренко.

22 червня 1968 р. відбулося вінчання сумівки Катрусі **НУЦЬ** з Михайлом **МАЗЕПОЮ**. Молодат звінчав о. проф. Кушнірин в українській католицькій церкві у Монреалі. На шлюб прийшло багато приятелів молодих та їхніх батьків. Сумівки прийшли в одностоях, щоб віддати пошану своїй виховниці. Під час гостини переведено збірку, яка принесла 155 дол. На виховні цілі **О СУМ** призначено 100 дол., на Визвольний фонд — 25 дол., «Гомін України» — 15 дол., на «Нрилаті» — 15 дол. Збірку перевели В. Марчук та В. Шульган.

29 червня 1968 р. відбулося в соборі св. Володимира Великого в Парижі вінчання сумівки **Одарни АНДРІШИН** з **Омелянком МАЗУРИКОМ**. Молода пара — це «вибранці муз», вона — б. учениця музичної студії М. Старицького, тепер уже самостійна талановита співачка, а він — мистець-маляр, що прибув недавно з нашої Лемківщини. Вінчання довершили о. шамб. М. Левенець та о. О. Андрішкін, брат молодой. Службу Божу та віснальний обряд співав хор під орудою пані Віри Дратвінської.

3 серпня 1968 р. відбулося вінчання сумівської пари **Софії ДМИТРУН** з **Богданом ПЕТЛЬОВАНИМ** в церкві Христа Царя у Філадельфії. Молодята є активними членами **СУМА** в Осередку ім. УПА у Філадельфії. Під час весільного прийняття переведено збірку на видавничий фонд **СУМ**, яка принесла 105 дол. Збірку перевели подруги Микрослава Лисюк і Марія Ононенко.

Молодим парам бажаємо багато щастя на новому шляху, а всім жертводавцям сила-сма-що щиро подяку за підтримку наших видань

Високошкільні літні курси українознавства і ЦЕСУС

В лютому ц.р. Український Вільний Університет та Управа Центрального Союзу Українських Студентів видали спільний заклик до студентства та молоді в справі щогорічних студентських імпрез в Мюнхені. Заклик важний тим, що він відзеркалює намагання співпраці двох наших високошкільних установ: «Альма Матер» (університету) та студентської централі. Останніми роками УВУ, з браку студентів, організує вакаційні семестри українознавства на протязі літніх місяців, на які приїжджає багато наших студентів з-за океану. Треба сказати, що ці літні курси мають велике значення, і коли студент їх серйозно потоантує, то такі два-три семестри значно підсилять його українознавчу освіту. А для сьогодинішнього молодого студента, що вчиться на чужому університеті і вважає себе членом укр. спільноти, це річ прямо необхідна.

Є в нас також багато молоді, що закінчила середню освіту і, не маючи змоги студіювати, відійшла на працю. У вільний час ці молоді люди займаються вихованням у молодечих організаціях, чи навчають у школах українознавства. Для цих молодих виховників є прямо конечною вимогою відбуті літній курс УВУ. Це саме відноситься до всіх сумівських виховників.

Щогорічні високошкільні курси будуть особливо цікаві, тому що приїжджає велика група (біля сто осіб) наших студентів з США і Канади.

Студентські союзи в Європі повинні поробити старання, щоб їх членство взяло в курсах чисельну участь. Розуміється, що така поїздка вимагає певних фондів і тому потрібна є допомога громадських організацій. Проблему транспорту можна розв'язати при допомозі спільного авто, чи навіть «автостопу», а мешкання будуть забезпечені. Простір і віддаль в модерних часах стратили своє первісне значення, їх поборюють що раз то нові серединки транспорту. Тому й український студент повинен побороти всі труднощі і літні місяці присвятити на зглиблення відної духовости, науки та культури.

Літні високошкільні курси українознавства були започатковані в 1952н управою ЦЕСУС-у, себто самими студентами при науковій співпраці професорів УВУ. Тепер УВУ перебрав також адміністраційну частину курсів, а за Управою ЦЕСУС-у та студентськими союзами залишається лише забезпечити участь студентів. Хочемо вірити, що цього року ця участь буде масова та що світло науки української «Альма Матер» промінюватиме в душах і серцях студентської молоді.

Світова конференція-зустріч українського студентства

В перших чотирьох днях липня ц.р. відбудеться в Мюнхені велика студентська імпреза під назвою: світова конференція-зустріч українського студентства. Ініціатива такої зустрічі справді заслуговує на признання та свідчить про те, що теперішні керівники ЦЕСУС-у свідомі своєї відповідальности та відчують, що теперішні обставини вимагають «діялогу».

В 1967 р. в час СКВУ, ЦЕСУС відбув свій оновлюючий конгрес, на якому визнано його одиноким речником українського студентства у вільному світі. ЦЕСУС заступає також крайові союзи СУСТА (США), СУСК (Канада), СУСТЕ (Європа), САУС (Аргентина) та Студентський Союз в Австралії, на міжнародному відтинку.

Очевидно, що українське студентство будучи розсіяним в десяти країнах, потребує спільної виміни думок та «діялогу» відносно багатьох проблем української дійсности.

Молодь не потребує такої «оборони»!

У своїй винахідливості п. К. Зеленко, автор «Подорожніх Записок» (III) (дивись «Український Самостійник» січень 1969) прагне піднести голос в обороні малолітніх учасників лондонської демонстрації з 7 серпня 68 р. і тим самим виступити проти ЗЧ ОУН і виховників СУМ-у які на думку автора послуговуються методами маористів, анархістів і скрай-не-члених елементів в організуванні протимосковських маніфестацій...

Довірливий читач міг би швидко обуритися, читаючи «переконуючі» висновки п. К. Зеленка, однак наświetлення певних фактів приведе читача до іншої застанови.

Організаторами демонстрації була молодь, а не, як ввижається авторів «Подорожніх Записок», «керівники СУМ і люди, що стоять близько ЗЧ ОУН». Як член «Протестаційного Комітету» створеного 6-ого серпня, що складався з десяти осіб і який фактично відповідав за перебіг демонстрації, я змушений боронити настільки наповане ім'я ЗЧ ОУН і СУМ-у проти певних «відьомських заклинань» автора, які начебто в обороні «покривджених малолітніх» змагають до того щоб відібрати молоді ініціативи маніфестації.

Треба знати авторів, що так звані «діти» (організатори маніфестації) самі рішались їхати, чи лишатися. І справді, у таборі лишилося кілька осіб, що не хотіли, або не мали змоги поїхати до Лондону.

Малолітні (а їх було дуже мало) в запалі не бажали відступатися від їхніх друзів і жодні намови лишитися, не змінили раз взятого ними рішення. Це було щось глибше ніж запал, бо за одну ніч підготовки він не остиг, але як виявилось в Лондоні, вибух ще з більшою силою. Можливо, що для необізнаного автора це тяжко збагнути, що тих кілька осіб не могли применшити розголосу маніфестації...

Що дійшло до сутичок і деякої непередбаченої шаленості — це правда. Але, що це була «звичайна білка» — то шановний автор висав з пальця. Найбільш неприємні випадки сталися тоді, коли поліція, ховаючи за «ніжний» усміх своє джентельменство, почала руками і ногами випихати демонстрантів. Коли б Ви п. Зеленко були присутні, могли б ствердити, що ніхто з демонстрантів не підніс без причини руки на поліцейя. Що більше: між демонстрантами було багатьох, що дістали доброго чоусу, взагалі не «скривдили» жодного поліцейя, ані не вибивши навіть пів вікна, не то що ціле...

Читаючи авторів роздумування, падає у вічі, що його пече те, що поліція не була повідомлена про підготовку маніфестації... хоч сам автор добре знає, що коли б поліція була поінформована, вона загородила б доступ до парку амбасади і маніфестація була б неможлива (невже того хотів автор?). Чи може він почувається до вини, що того не зробив сам?

Можливо, що автор догадався таки, що вже перетягнув струну своїх вигадок. Йому залишається ще подуматися, що його патетичні заклики до громадянства (ті, що не вміють відрізнити загально-національної справи від дешевої інтриги), і до церковної ієрархії (чи не й вона під впливом інтриг ЗЧ ОУН?) позбавлені, всякої підстави та здорового глузду.

Що зібрано велику суму грошей на покриття судових коштів, це правда. І тому не дивуюся, що сам очив як батьки і матері демонстрантів, відвідуючи табір, не видивали жодних претенсій до організаторів демонстрації, але щедро складали свою вкладку на покриття коштів маніфестації.

Що СУМ заопікувався долею арештованих і перебігом судової розправи, беручи на себе відповідальність, це доказ що виховники СУМ зрозуміли молодь... і за це їм належить наша подяка.

Двадцять літ українці у Великій Британії старалися зробити голосною українську справу, але ніколи це в такій мірі не вдалося. Зробили це малолітні, п'ятнадцятирічні юнаки і юначки, і студенти, названі автором «діти».

Від Адміністрації Авангарду.

«АВАНГАРД» — це найстарший орган СУМ. Перше його число появилось в грудні 1946 р. і відтоді з малими перебоями він появляється до сьогодні.

Глянути в старі річники — це історія. Історія молоді, яка сьогодні вже нею перестала бути з фізичному розумінні, але яка залишається нею в духовому розумінні. Доказ? Сумівська ідея живе. Вона живе в серцях членів основників, сьогоднішніх сеньйорів, вона живе в дорослої молоді, вона живе в юнацтві.

В 1968 р. «Авангард» не появлявся, але сьогодні ми даємо в руки читачів оновлений «Авангард», що має стати трибуною молодих. Сучасна молодь, як і її батьки 25 років тому, має свої проблеми, які хоче обговорювати на сторінках своєї молодечої преси. Центральна Управа СУМ йде цьому назустріч і дає в руки дійсного членства СУМ завжди вірний «Авангард».

В «Авангарді» будуть співпрацювати наші молоді сили — студенти, журналісти, професори, молоді письменники і поети, рядове членство, які спільно шукатимуть шляхів до висот, себе обговорюватимуть свої проблеми, висловлювати муть свої турботи, свій запал, свою любов та всі надхнення, що характеризують молодь. В центрі уваги ми будемо ставити молоду людину та наш виховний ідеал:

- Хочете бути в курсі справ сучасної молоді —
- Хочете знати її настанову до великих проблем українства —
- Хочете знати її оцінку сучасних світових проблем —
- Хочете знати її відношення до України —

ПЕРЕДПЛАТИТЬ «АВАНГАРД»!

Хочете передплатити «Авангард», тоді виповніть нижчю формулу та перешліть до Адміністрації:

«АВАНГАРД»

72, Bd Charlemagne
BRUXELLES 4, Belgium

Пересилаю передплату на 1969 р.

Долучую на пресовий фонд

Разом

Моя адреса (латинкою)

(Число дому та назва вулиці)

(місцевість і штат або провінція) zip-код

(Прізвище та ім'я)

ВИХОВНИКИ

Проф. Г. Ващенко. ВИХОВАННЯ МУЖНО-
СТИ І ГЕРОЇЗМУ, суспільно-виховні проблеми 42
НАУКА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО

Др. М. Кушнір. ШУКАННЯ ВИРАЗУ Й МИСТЕЦТВО . . . 47

Проф. П. Курінний. ПЕРЕДІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ УКРА-
ЇНСЬКИХ ВЕЛИКОДНІХ СВЯТ . . . 48

Богдан Горинь. ЛЕГЕНДИ В КЕРАМІЦІ . . . 52

Г. Н. ЗАХІДНІ УНІВЕРСИТЕТИ Й УКРАЇНА. Зі студентсь-
ких світлич традицій . . . 54

Платон. ТЕМПЕРАМЕНТ І СТАРІСТЬ . . . 56
МІЖНАРОДНИКИ

Мгр. Ю. Менцінський. СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛО-
ДІ В МАНІЛІ . . . 58

СУСПІЛЬНИКИ

Проф. Т. І. Ніс. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬ-
КОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУБСТАНЦІЇ . . . 61

З ДІЇ СУМ

США, КАНАДА, БЕЛЬГІЯ, АРГЕНТИНА . . . 65

Й. Рожна. ПРИ ДжЕРЕЛІ НАСНАГИ, Із щоденника табо-
ровика . . . 67

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МИРОСЛАВ СКАЛА СТАРИЦЬКИЙ . . . 72

Сотн. МИКОЛА ВЕРНИГОРА - ФРИЗ . . . 73

ФІЗКУЛЬТУРНИКИ

НАШІ КАДЕТИ . . . 75

М. Джус.- ОСЕРЕДОК НОТТІНГ'АМ, Англія . . . 76

ШАСТЯ БАЖАЄМО . . . 77

І ЦЕ, І ТЕ . . . 78

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

На окладинці: Я. Гніздовський, Кераміна

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

Країни	Одне число	Річно (6 чисел)
США	1.00 дол.	5.00 дол.
Канада	1.00 дол.	5.00 дол.
Англія	0.5.0 ф.ш.	1.5.0 ф.ш.
Австралія	0.75 дол.	3.75 дол.
Бельгія	30 б.фр.	150 б.фр.
Франція	3.00 ф.фр.	15.00 ф.фр.
Німеччина	2.50 НМ.	12.50 НМ.
Австрія	15.00 шіл.	75.00 шіл.
Аргентина	100 пезо	500 пезо
Бразилія	1.00 н.круз	5.00 н.круз.
Парагвай	50 гвар.	250 гвар.

